

ΠΑΥΛΟΥ Δ. ΠΥΡΙΝΟΥ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ ΤΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ
(1901-1912)
ΚΑΙ
Η ΙΕΡΑΤΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
ΤΙΜΙΟΥ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ ΒΕΡΟΙΑΣ
(1909-1915)

ΠΡΟΛΟΓΟΣ
ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΒΕΡΟΙΑΣ ΚΑΙ ΝΑΟΥΣΗΣ
Κ.Κ. ΠΑΥΛΟΥ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
1989

4956
P
Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

GRVER. 00964

ΔΩΡΕΑ
Πύρινου Γαύρου

V

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

Αριθμός εισαγωγής 58796

Ημερ/νία εισαγωγής 11-12-89

Ταξινομικός αριθμός 379.4956 ΤΙΣΒ

ΠΠ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

✓

ΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ ΤΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ
(1901-1912)
ΚΑΙ
Η ΙΕΡΑΤΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
ΤΙΜΙΟΥ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ ΒΕΡΟΙΑΣ
(1909-1915)

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΒΕΡΟΙΑΣ

1. Γ. Χ. Χιονίδη: 'Ανέκδοτος ἀκολουθία τοῦ Νεομάρτυρος 'Αρσενίου μητροπολίτου Βεροίας, 1971.
2. Π. Πυρινού: Βίος καὶ ἀκολουθία τοῦ 'Αγίου Σωσιπάρχου, 1973.
3. Βῆμα τοῦ 'Αποστόλου Παύλου, 1974.
4. Π. Πυρινού: 'Ανέκδοτα ἔγγραφα ἀφορῶντα εἰς τὰς ἱεράς μονὰς Τιμίου Προδρόμου (σκῆτη Βεροίας) καὶ Μουτιαλῆς, 1975.
5. Παν. Παπαευαγγέλου: Μεταβυζαντινὸς ναὸς 'Αγ. Δημητρίου Παλατισίων Βεροίας, 1976.
6. 'Ακολουθία τοῦ 'Αγ. 'Ιερομάρτυρος 'Αρσενίου, 1978.
7. 'Ακολουθία τοῦ 'Αγ. 'Αντωνίου τοῦ Νέου τοῦ Βεροιώως, 1978.
8. 'Ακολουθία τοῦ 'Αγ. 'Αποστ. Σωσιπάρχου τοῦ ἐκ Βεροίας, 1978.
9. 'Ακολουθία τῆς 'Αγίας ἐνδόξου 'Οσιομάρτυρος 'Ιερουσαλὴμ, 1980.
10. 'Ακολουθία τοῦ 'Οσίου Πατρὸς ἡμῶν Θεοφάνους τοῦ Νέου τοῦ ἐξ 'Ιωαννίνων, 1980.
11. 'Ακολουθία τοῦ 'Αγίου ἐνδόξου Νεομάρτυρος 'Αθανασίου τοῦ Κουλιακιώτου, 1980.
12. Β. Νικολαΐδου: Στὶς πηγὰς τῆς Χαρᾶς, 1980.
13. Χ. Κακουλίδου: 'Ελεύθερα πνευματικὰ θέματα, 1980.
14. Βῆμα 'Αποστόλου Παύλου, 2η ἔκδοσις, 1980.
15. Μακ. Παπαδοπούλου: Θέματα ὀρθόδοξης χριστιανικῆς οἰκοδομῆς, 1982.
16. 'Ακολουθία τῶν 'Οσίων καὶ Θεοφόρων Πατέρων ἡμῶν τῶν ἐν τῇ Σκῆτι Βεροίας ἀσκητικῶς διαλαμπάντων, 1983.
17. 'Ακολουθία τῶν ἐν Βεροία 'Αγίων ψαλλομένη ἐπὶ τῇ ἀπελευθερώσει τῆς πόλεως, 1983.
18. Π. Πυρινού: 'Η συμβολὴ τῆς Μητροπόλεως Βεροίας στὴν παιδεία κατὰ τὸν 19ο αἰῶνα, 1983.
19. Μεταβυζαντινὸς Ναὸς τοῦ 'Αγ. 'Αθανασίου στὸ Ντουρμάνι Βεροίας, τοῦ κ. Παναγιώτου Παπαευαγγέλου, ἔτος 1983.
20. 'Οδοιπορικὸ σιὴ Μεγάλη 'Εβδομάδα, τοῦ κ. Στεφάνου Κισιώτη, ἔτος 1984.
21. Κανὼν παρακλητικὸς εἰς τὸν 'Οσιον καὶ Θεοφόρον Πατέρα ἡμῶν 'Αντωνίου τοῦ Νέου, τὸν ἐν τῇ Σκῆτι τῆς Βεροίας ἀσκήσαντα.
22. Παύλου Πυρινού: Τὰ σχολεῖα τῆς Βεροίας (1901 - 1912) καὶ ἡ 'Ιερατικὴ Σχολὴ Τιμίου Προδρόμου (1909 - 1915), Θεσσαλονίκη 1989.

ΠΑΥΛΟΥ Δ. ΠΥΡΙΝΟΥ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ ΤΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ
(1901-1912)
ΚΑΙ
Η ΙΕΡΑΤΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
ΤΙΜΙΟΥ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ ΒΕΡΟΙΑΣ
(1909-1915)

ΠΡΟΛΟΓΟΣ
ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΒΕΡΟΙΑΣ ΚΑΙ ΝΑΟΥΣΗΣ
Κ.Κ. ΠΑΥΛΟΥ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
1989

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ

1. Βίος καὶ ἀκολουθία τοῦ Ἀγίου Σωσιπάτρου ἐκ τῆς Μακεδονικῆς Βεροίας, Θεσσαλονίκη, 1973.
2. Ἀνέκδοτα ἔγγραφα ἀφορῶντα εἰς τὰς ἱερὰς μονὰς Τιμίου Προδρόμου (σκήτη Βεροίας) καὶ Μουτσιάλης, Θεσσαλονίκη, 1975.
3. Ἡ Συμβολὴ τῆς Μητροπόλεως Βεροίας στὴν Παιδεία κατὰ τὸν 19ο αἰῶνα, Θεσσαλονίκη, 1983.
4. Διάφορες ἐργασίες στὰ περιοδικὰ «ΝΙΑΟΥΣΤΑ», «Μακεδονικὸ Ἡμερολόγιο», «Μακεδονικὴ Ζωή», «Ποντιακὴ Ἑστία» καὶ στὶς τοπικὰς ἐφημερίδας «Βέροια» «Λαὸς» καὶ «Φρουρὸς Ἡμαθίας».

ΣΤΟΝ ΙΕΡΟ ΚΛΗΡΟ (ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΕΣ ΚΑΙ ΙΕΡΕΙΣ)
ΠΟΥ ΥΠΗΡΕΤΗΣΑΝ ΤΗΝ ΠΑΙΔΕΙΑ
ΣΤΑ ΔΥΣΚΟΛΑ ΧΡΟΝΙΑ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑΣ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Πολλὰ ὀφείλει τὸ ἔθνος μας στὴν παιδεία τῆς ἐποχῆς τῆς τουρκοκρατίας, γιατί, ὅπως εἶναι γνωστό, ἡ παιδεία σιτοῦς δύσκολους ἐκείνους καιροὺς συνετέλεσε στὴ διατήρηση τῶν ἐθνικῶν μας παραδόσεων καὶ ἰδανικῶν, στὴν ἐνίσχυση τῆς ἐθνικῆς συνείδησης καὶ γενικὰ στὴν ἐπιβίωση τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ἐντούτοις, δὲν πρέπει νὰ ξεχνοῦμε ὅτι σὲ ὅλη τὴν περίοδο τῆς τουρκοκρατίας ἡ παιδεία ἦταν ἄρρηκτα συνδεδεμένη μὲ τὴν ἐκκλησία. Ἄν δὲν ὑπῆρχε ἡ ἐκκλησία, εἶναι ζήτημα ἂν οἱ ὑπόδουλοι Ἕλληνες θὰ μπορούσαν νὰ κρατήσουν ἄσβεστη καὶ ἀδιάκοπη τὴν ἐθνικὴ καὶ χριστιανικὴ παράδοσή τους.

Ἡ νέα ἐργασία τοῦ καθηγητῆ κ. Παύλου Πυρινοῦ, ποὺ πραγματεύεται τὸ θέμα τὰ σχολεῖα τῆς Βεροίας (1901 - 1912) καὶ ἡ Ἱερατικὴ Σχολὴ Τιμίου Προδρόμου Βεροίας (1909 - 1915), ἀποτελεῖ προσφορά τιμῆς καὶ εὐλάβειας πρὸς ὅλους τοὺς ἀείμνηστους ποιμενάρχες καὶ τοὺς ἱερεῖς τῆς Βεροίας, ποὺ συνέβαλαν στὴ διάδοση τῆς παιδείας ἐπὶ τουρκοκρατίας· ἀκόμη, ἀποτελεῖ ἀπάντηση σὲ ὅσους ἄκριτα ἢ κακόπιστα ἀρνοῦνται τὴν προσφορά τῆς ἐκκλησίας στὸν τομέα τῆς παιδείας.

Τελειώνοντας συγκαίρουμε καὶ εὐχαριστοῦμε τὸ συγγραφέα καὶ εὐχόμαστε νὰ τὸν ἀξιώσει ὁ παντοδύναμος ὥστε καὶ στὸ μέλλον νὰ μᾶς δώσει καὶ ἄλλους καρποὺς τῆς φιλοπονίας του, πρὸς ὄφελος τῆς Βεροίας καὶ γενικὰ τοῦ τόπου μας.

† Ὁ Βεροίας, Καμπανίας καὶ Ναούσης
ΠΑΥΛΟΣ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Για την εκπαιδευτική δραστηριότητα της Βέροιας κατά την τελευταία περίοδο της Τουρκοκρατίας (1901-1912) δεν υπάρχει ειδική μονογραφία· αρκετώς μόνο πληροφορίες περιέχονται σε μελέτες του Γ. Χιονίδη¹.

Θεώρησα λοιπόν σκόπιμο να ασχοληθῶ με αυτήν την περίοδο και να τονίσω τη μεγάλη σημασία της για τους υπόδουλους Έλληνες, όπως προκύπτει από τη μελέτη των ανεκδότων κωδίκων και εγγράφων που βρίσκονται στην Ίερά Μητρόπολη, στον Άγιο Αντώνιο και στα σχολεία της Βέροιας.

Η περίοδος αυτή, που αποτελεί και το τέλος της Τουρκοκρατίας στη Βέροια, αξίζει ιδιαίτερα να μελετηθεί· έτσι θα κατανοηθεί καλύτερα η προσπάθεια του ελληνικού στοιχείου να διατηρήσει την εθνική του συνείδηση μέσα από την παιδεία, ή οποία είχε εξυπηρετηθεί αποκλειστικά από την Εκκλησία και τις δωρεές των Βεροιωτών.

Επίσης θα γίνουν γνωστές αρκετές λεπτομέρειες και για άλλα παρεμφερή θέματα, τα οποία έχουν σχέση με τη γενικότερη ιστορία του Έλληνισμού της Μακεδονίας.

Ακόμη, η εργασία αυτή αποτελεί και απάντηση σε όσους άκριτα ή κακόπιστα αρνούνται την προσφορά της Εκκλησίας και στον τομέα της παιδείας.

Στην εργασία μου αυτή συμπεριέλαβα και όσα αφορούν στην Ίερατική Σχολή Τιμίου Προδρόμου Βέροιας, γιατί η λειτουργία της συμπίπτει με την περίοδο αυτή, και για το λόγο ότι σκοπός της ίδρυσής της ήταν η αποφοίτηση απ' αυτήν ιερέων - δασκάλων για τις εκπαιδευτικές και εκκλησιαστικές ανάγκες της επαρχίας Βέροιας.

Τέλος, ιδιαίτερα ευχαριστώ το μητροπολίτη Βεροίας κ.κ. Παύλο, γιατί στο ενδιαφέρον του ακούραστον αυτού Ίεράρχη οφείλεται και η έκδοση αυτή.

1. Γ. Χ. Χιονίδη, Τα σχολεία της Βεροίας κατά τα έτη 1849-1912, βάσει ανεκδότων εγγράφων, «Μακεδονικά» II (1971), σ. 24-27. Δες και άλλες μελέτες του ίδιου στην επόμενη υποσημείωση.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ ΤΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ (1901 - 1912)

Σχετικά με την εκπαιδευτική δραστηριότητα στη Βέροια κατά την Τουρκοκρατία, και μέχρι το 1901, έχουμε τις εργασίες του Γ. Χ. Χιονίδη² και του Παύλου Πυρινού³.

Για τα δύο τελευταία χρόνια του 19ου αιώνα, σχετικά με την κατάσταση των σχολείων της Βέροιας και της επαρχίας της, έχουμε χρήσιμες πληροφορίες - μαρτυρίες από κώδικα⁴ της 'Ιερᾶς Μητροπόλεως Βέροιας.

Στὸν κώδικα αὐτὸν (σ. 94) περιέχεται ἔγγραφο⁵ με ἡμερομηνία 18.6. 1898 τοῦ μητροπολίτη Βέροιας Κωνσταντίνου 'Ισαακίδη (ποὺ καταγόταν ἀπὸ

2. Γ. Χ. Χιονίδη, Τὰ σχολεῖα τῆς Βέροιας... ὅ.π., τοῦ ἰδίου, Οἱ ἐκπαιδευτικοὶ τὸν καιρὸ τῆς Τουρκοκρατίας, Βεροιώτισσα Μακεδονομάχος, «Μακεδονικὸ Ἡμερολόγιο», 1972, σ. 129 - 136, τοῦ ἰδίου, Ἀνέκδοτα ἔγγραφα, ἀναφερόμενα εἰς τὴν Ἱδρυσιν τοῦ πρώτου «Μελετηρίου» Παρθεναγωγείου τῆς Βέροιας ἐπὶ τουρκοκρατίας, «Μακεδονικὸ Ἡμερολόγιο», 1966, σ. 153 - 155, τοῦ ἰδίου, Τὰ σχολεῖα Βέροιας - Ναούσης κατὰ τὸ 1898, «Μακεδονικὸ Ἡμερολόγιο», 1963, σ. 139 - 142 καὶ τοῦ ἰδίου, Τὰ σχολεῖα τῆς Βέροιας μετὰ τὸ 1821, «Μακεδονικὸ Ἡμερολόγιο», 1962, σ. 103 - 106.

3. Παύλου Δ. Πυρινού, Ἡ Συμβολὴ τῆς Μητροπόλεως Βέροιας στὴν Παιδεία κατὰ τὸν 19ο αἰῶνα, 1983, Θεσσαλονίκη, τοῦ ἰδίου, Κωνσταντῖνος Καμπιτόγλου (1859 - 1928), Ἐνας Βεροιώτης ἐκπαιδευτικὸς κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Τουρκοκρατίας, ἔφημ. «Βέροια», 17-1-76, τοῦ ἰδίου, Πηνελόπη Καμπιτόγλου (1870 - 1923), Ἡ πρώτη πρόεδρος τῆς Φιλοπτώχου Ἀδελφότητος τῶν Κυριῶν Βέροιας, ἔφημ. «Βέροια», 29-1-76, τοῦ ἰδίου, Καλλίνικος Μάνιος, ἔφημ. «Βέροια», 28-2-76, τοῦ ἰδίου, Ἀνέκδοτος κώδικας 19ου αἰῶνα στὰ σχολεῖα τῆς Βέροιας, «Μακεδονικὸ Ἡμερολόγιο», 1979, σ. 145 - 148, τοῦ ἰδίου, Ἀνέκδοτος κώδικας 1883 - 1886 γιὰ τὰ σχολεῖα τῆς Βέροιας, «Μακεδονικὸ Ἡμερολόγιο» 1980, σ. 87 - 91.

4. «Κώδιξ ἑπ' ἀριθ. 20, περιέχει (1) 70 σελίδες ἀλληλογραφίας τοῦ Μητροπολίτου Βέροιας - Ναούσης Κωνσταντίνου (II) Πρακτικὰ τῆς Ἀντιπροσωπείας καὶ Δημογεροντίας τῆς Ἑλληνικῆς Κοινότητος...». Ἔχει διασπάσεις 23Χ35 ἴντσ καὶ σύνολο σελίδων 500. Βρίσκεται στὰ ἀρχεῖα τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Βέροιας.

5. Τὸ ἔγγραφο αὐτὸ δημοσίευσε ὁ Γ. Χ. Χιονίδης στὸ «Μακεδονικὸ Ἡμερολόγιο», 1963, σ. 139 - 142, με τὸν τίτλο «Τὰ σχολεῖα Βέροιας - Ναούσης κατὰ τὸ 1898».

τῇ Νεοκαισάρεια), «πρὸς τὸ ἀξιότιμον Προεδρεῖον τῆς Φιλεκπαιδευτικῆς Ἀδελφότητος «Ἀγαπᾶτε Ἀλλήλους» τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Ἀπὸ τὸ ἐγγράφον αὐτὸ μαθαίνουμε ὅτι:

1. Στὴ Βέροια (τὸ 1898) λειτουργοῦσε: Ἡμεγυμνάσιον μὲ 3 τάξεις καὶ 50 μαθητὲς, Ἀστική Σχολὴ μὲ 6 τάξεις καὶ 320 μαθητὲς, Παράρτημα Ἀστικῆς Σχολῆς (γιά τοὺς Ἑλληνόβλαχους) μὲ 4 τάξεις καὶ 80 μαθητὲς, Παρθενωγωγεῖο μὲ 6 τάξεις καὶ 120 μαθήτριες καὶ Νηπιαγωγεῖο μὲ 2 τάξεις καὶ 160 μαθητὲς.

2. Τὰ σχολεῖα τῆς Βέροιας ποὺ συντηροῦνταν ἀπὸ ἐκκλησιαστικούς καὶ κοινотικούς πόρους εἶχαν ἀνάγκη ἀπὸ ὄργανα γυμναστικῆς, ὄργανα καὶ εἰκόνες φυσικῶν μαθημάτων καὶ ἀπὸ γεωγραφικούς πίνακες, κυρίως τῆς Ἀσίας, τῆς Ἀφρικῆς, τῆς Ἀμερικῆς καὶ τῆς Ὠκεανίας.

3. Τὰ οἰκονομικὰ τῶν σχολείων Βέροιας καὶ τῶν χωριῶν τοῦ νομοῦ Ἡμαθίας δὲν ἦταν καθόλου καλὰ. Ἡ Μητρόπολις Θεσσαλονίκης πρόσφερε γιὰ τὴν ἐνίσχυση φτωχῶν χωριῶν χρηματικὰ ποσὰ γιὰ πληρωμὴ τῶν δασκάλων. Πλήρωνε τοὺς δύο δασκάλους Σελίου (Βέροιας), τὸν ἕνα τοῦ ἁγίου Σελίου (Βέροιας) καὶ τὸ δάσκαλον τῆς Γιάντισσας (= Ἀγίου Γεωργίου Βέροιας).

4. Ἡ ἐπαρχία τῆς Βέροιας ἀποτελοῦνταν ἀπὸ δύο πόλεις (Βέροια - Νάουσα) καὶ 32 χωριά, ἀπὸ τὰ ὅποια τὰ 10 βουλγαρόγλωσσα (330 οἰκογένειες). Ἀπὸ τὰ 32 χωριά τὰ 25 εἶχαν γραμματοδιδασκαλεῖα μὲ ἀριθμὸ μαθητῶν ἀπὸ 10 ἕως 40. Στὰ σχολεῖα αὐτὰ διδάσκαν γραμματοδιδάσκαλοι ἀνάγνωση καὶ γραφὴ μὲ μισθὸ ἀπὸ 6 ἕως 8 ἢ 10 λίρες Τουρκίας.

Τέλος, τονίζοταν ἡ ἀνάγκη νὰ ὑποστηριχθοῦν τὰ σχολεῖα τῆς ἐπαρχίας μὲ ἐνίσχυση 5 λιρῶν γιὰ κάθε χωριό, γιὰτὶ ὑπῆρχε ἡ προπαγάνδα τῆς βουλγαρικῆς ἐξουσίας ἢ τῆς ρουμανικῆς, οἱ ὁποῖες μὲ τὴν παροχὴ δωρεὰν ἐκπαίδευσης στὰ χωριά ἐπέδωκαν τὴ διάδοση τῆς βουλγαρικῆς ἢ ρουμανικῆς γλώσσας.

Τὸ ἐγγράφον αὐτὸ εἶναι ἀπάντηση τοῦ μητροπολίτου Βέροιας πρὸς ἐπιστολὴ τοῦ Προεδρείου τῆς Φιλεκπαιδευτικῆς καὶ Φιλανθρωπικῆς Ἀδελφότητος «Ἀγαπᾶτε Ἀλλήλους» τῆς Κωνσταντινουπόλεως, μὲ τὴν ὁποίαν ζητεῖται νὰ δώσει ὁ μητροπολίτης «ἀκριβεῖς πληροφορίες περὶ τῆς πνευματικῆς καταστάσεως» τοῦ ποιμνίου του καὶ νὰ σημειώσῃ ποιά σχολεῖα τῆς ἐπαρχίας του ἔχουν ἀνάγκη οἰκονομικῆς ὑποστηρίξεως. Πράγματι, ὅπως ἀναφέρεται: στὴν ἐπιστολὴ τῆς Φιλεκπαιδευτικῆς καὶ Φιλανθρωπικῆς Ἀδελφότητος «Ἀγαπᾶτε Ἀλλήλους», ἡ Ἀδελφότης αὐτὴ δαπανοῦσε «σπουδαῖα ποσὰ ὑπὲρ τῆς παιδείσεως καὶ πνευματικῆς ἀναπτύξεως τοῦ ἔθνους».

Τὸ ἐγγράφον αὐτό, ὅπως ἀνάφερα παραπάνω, διαγράφει τὴν κατάσταση τῶν σχολείων, ἀλλὰ νομίζω ὅτι ὁ μητροπολίτης ὑπερβάλλει: σὲ ἀριθμούς καὶ ἄλλα, προκειμένου νὰ πετύχει τὴν οἰκονομικὴ βοήθεια. Αὐτὸ φαίνεται ἀπὸ τὸ κείμενον τοῦ ἐγγράφου ποὺ ἔχει πολλές διαγραφές. Στὴν ἀρχή, μὲ συντηρητι-

κό ἔως πνεῦμα, ἀναφέρεται μικρὸς ἀριθμὸς μαθητῶν, ὕστερα ὅμως διαγράφεται αὐτὸς καὶ σημειώγεται ἄλλος μεγαλύτερος.

Ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὸ παραπάνω ἔγγραφο, τὰ σχολεῖα ποὺ λειτουργήσαν μετὰ τὸ 1898 ἦταν: Ἡμιγυμνάσιο, Ἀστική Σχολή, Παρθεναγωγεῖο καὶ Νηπιαγωγεῖο.

Α'. ΤΟ ΗΜΙΓΥΜΝΑΣΙΟ (1901 - 1912)

Τὸ Ἡμιγυμνάσιο στὴ Βέροια λειτούργησε γιὰ πρώτη φορὰ τὸ σχολ. ἔτος 1879 - 1880, ὅπως φαίνεται ἀπὸ μαθητολόγιο⁶, ποὺ βρίσκεται στὸ 1ο Λύκειο Βέροιας.

Τὸ σχολεῖο αὐτὸ λειτούργησε μὲ τρεῖς τάξεις (πρὶν ἀπὸ τὸ 1900 εἶχε καὶ τέσσερις τάξεις) ὡς ἀνεξάρτητο ἐκπαιδευτικὸ ἔδραμα.

Κατὰ τὸ σχολ. ἔτος 1908 - 1909 ἐνώθημε μὲ τὴν Ἀστικὴ Σχολὴ καὶ ἡ Ζ', Η' καὶ Θ' τάξη ἀποτελοῦσαν τὲς τάξεις τοῦ Ἡμιγυμνασίου.

1. Διευθυντὲς καὶ Δάσκαλοι τοῦ Ἡμιγυμνασίου

Διευθυντὲς⁷: Ἀντ. Τούσας (1901 - 1902), Χαράλαμπος Ἰωαννίδης (1902 - 1908) καὶ Δημ. Βασιλείου (1909 - 1912).

Δάσκαλοι⁸: Ἐμμ. Κάνκος (Γαλλοτουρκιστής), Ἀντ. Τσικερδάνος, Γ. Μιχαηλίδης (ἀπὸ τῆ Σιάτιστας), Ἐμμ. Ζάχος, Θ. Θεοχάρης (Γαλλικῶν), Μερκ. Δημητριάδης, Ἀθαν. Αὔξεντίου, Γ. Κανάκης, Θ. Μπαρτζάνης, Ἐμμ. Ντίνας, Θεοδ. Καλαϊτζής (ἀπὸ Γιαννιτσά), Ἀρ. Ζωγράφος, Σ. Ἀγγελίδης καὶ Ἰωάννης Γρηγορίου (ἢ Χαντζής).

Βασικοὶ δάσκαλοι⁹ τοῦ Ἡμιγυμνασίου, ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς διευθυντὲς, ἦταν ὁ Γ. Μιχαηλίδης καὶ Θ. Θεοχάρης. Οἱ ὑπόλοιποι, ποὺ ἀνάφερα παραπάνω, εἰσάσκααν καὶ στὴν Ἀστικὴ Σχολὴ Βέροιας.

6. Τὸ μαθητολόγιο αὐτὸ ἔχει διαστάσεις 20X28,5 ὕψος καὶ 220 σελίδες. Στὴν πρώτη σελίδα ἔχει τὴ σημείωση: «Μαθητολόγιον τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἡμιγυμνασίου ἀρχόμενον τὸ πρῶτον ἀπὸ τοῦ σχολ. ἔτους 1879 - 1880».

7. Ἀπὸ τοὺς διευθυντὲς ὁ Ἀντ. Τούσας (Τούσια) ἦταν διδάκτορας τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ἐνῶ ὁ Δημ. Βασιλείου, ἀπόφοιτος διδασκαλείου, ποὺ κατὰ τὸ σχ. ἔτος 1899 - 1900 διηύθυνε τὴν Κεντρικὴ Ἀστικὴ Σχολὴ Μοναστηρίου.

8. Ἀπὸ τοὺς δασκάλους Βεροιώτες ἦταν: Ἀντ. Τσικερδάνος (πέθανε τὸ 1908), Ἐμμ. Ζάχος, Ἀθαν. Αὔξεντίου καὶ Ἰωάννης Γρηγορίου.

9. Βλ. «Βαθμολόγιον ἐτῶν 1912, 1913, 1914, σ. 13. Ὁ Κώδικας αὐτὸς ἔχει διαστάσεις 22X33,5 ὕψος καὶ 296 σελίδες. Εἶναι χαρτόδετος καὶ στὴ ράχη πανώδετος. Βρίσκεται στὸ 1ο Λύκειο Βέροιας.

2. Τὸ ὠρολόγιο πρόγραμμα, μαθήματα καὶ συγγραφεῖς κατὰ τάξη στὸ Ἑμιγυμνάσιο

Ὅπως φαίνεται ἀπὸ τοὺς κώδικες¹⁰, τὸ ὠρολόγιο πρόγραμμα καὶ τὰ μαθήματα ποὺ διδάσκονταν στὸ Ἑμιγυμνάσιο κατὰ τὴν περίοδο (1901 - 1912) ἦταν τὰ ἑξῆς:

Μαθήματα	Α' τάξη	Β' τάξη	Γ' τάξη
Ἱερὰ	+	+	+
Γλωσσικά	+	+	+
Λατινικά	—	+	+
Μαθηματικά	+	+	+
Γεωγραφία	+	+	—
Γαλλικά	+	+	+
Τουρκικά	+	+	+
Ἱστορία	+	+	+
Φ. Ἱστορία	—	—	+
Φ. Πειραματική	—	—	+
Ἐμπορικά	+	—	+
Γυμναστική	+	+	+
Ὡδική	+	—	—

Στὸ ὠρολόγιο αὐτὸ πρόγραμμα ἔγιναν ὁρισμένες τροποποιήσεις π.χ. τὸ σχολ. ἔτος 1908 - 1909 διδασκόταν καὶ ἡ Καλλιγραφία στὴν Α' καὶ Β' τάξη. Δὲ διδάσκονταν τὰ Γαλλικά στὴν Α', καὶ σὲ καμιά τάξη τὰ Λατινικά.

Τὸ μεθεπόμενον ἔτος (1910 - 1911) διδάσκονταν Λατινικά ἢ Β' καὶ Γ' τάξη, καὶ Ἐμπορικά ὅλες οἱ τάξεις, ξεχωριστὰ Ἀριθμητική καὶ Γεωμετρία ὅλες οἱ τάξεις καὶ Ἑκκλ. μουσική ἢ Α' τάξη.

Τὸ σχολ. ἔτος 1911 - 1912 διδάσκονταν Λατινικά μόνο στὴ Γ' τάξη, Γεωμετρία στὴ Β' καὶ Γ' καὶ Φυσ. Ἱστορία στὴ Β' καὶ Γ' τάξη.

Πρὸ ἀναλυτικὰ διδάσκονταν:

Στὴν Α' τάξη

Θρησκευτικά (Ἱερὴ ἱστορία Π. Διαθήκης καὶ ἐρμηνεῖα Κυριακῶν Εὐαγγελί-

10. Βλ. α) Κώδικα «Βαθμολόγιον Ἑμιγυμνασίου Βεροίας 1908 - 1912». Ὁ κώδικας αὐτὸς ἔχει διαστάσεις 22X34 ὕψος καὶ 109 φύλλα. Εἶναι πανώδετος καὶ σὲ καλὴ κατάστασι. Στὴν πρώτη σελίδα σημειώνεται: «περιέχει ἀποτελέσματα ἐτησίων ἐξετάσεων Ἀσκητῆς καὶ Ἑμιγυμνασίου ἀπὸ 1908 - 1911», καὶ β) «Βαθμολόγιον ἐτῶν 1912, 1913...», ὁ.π., σ. 109, 123 καὶ 154.

ων, χωρίς έγχειρίδιο)
 Γλωσσικά (Κύρου Ἀνάδασις)
 Γραμματική (Ἐγγχειρίδιο Ζαγλογιάννη, Ὁρθογραφικά γυμνάσματα καὶ Ἐκ-
 θέσεις)
 Μαθηματικά (ἀκέραιοι ἀριθμοί, κλάσματα, γεωμετρία ἕως τὸν κύκλο)
 Γαλλικά (ἀπὸ τὸ ἔγχειρ. «L' annee enfantihe» τοῦ geugau)

Στὴ Β' τάξη

Θρησκευτικά (κατήχησις ἀπὸ τὸ ἔγχειρ. Παπαγιαννοπούλου καὶ ἐρμηνεία Κυ-
 ριακῶν Εὐαγγελίων)
 Γλωσσικά (Ξενοφῶντος Ἑλληνικά)
 Γραμματική (Δ. Παπαγεωργίου - ἀπὸ τὸ σχηματισμὸ χρόνου ἕως τὸ ἐτυμολο-
 γικὸ)
 Συντακτικὸ (Καταβαίνει - ἀπὸ τὸ ρῆμα ἕως ἀπαρέμφατο)
 Μαθηματικά (προβλήματα στοὺς ἀκέραιους ἀριθμούς, χωρίς ἐγγχειρίδιο)
 Γαλλικά (ἔγχειρ. L' annee preparatoire, τοῦ geugau)
 Φ. Ἱστορία (Γεωλογία - Ὀρυκτολογία - ἀρχὴ τῆς γῆς, ἡ φύσις τοῦ ἡλίου,
 σεισμοί, ἡφαίστεια, θερμὲς πηγὲς κ.ἄ.).

Στὴ Γ' τάξη

Θρησκευτικά (ἐρμηνεία Κυριακῶν Εὐαγγελίων)
 Γλωσσικά (Ἀπομνημονεῖματα Ξενοφώντος, εἶδη ποιήσεως - πεζοῦ λόγου - Ρη-
 τορικὸι λόγοι - θέματα ἀρχαίων Ἑλληνικῶν (μετάφρασις))
 Μαθηματικά (ἔγχειρ. Χατζηγάκη - Νυσταράκη)
 Λατινικά (μεταφράσεις κεμένων ἀπὸ τὰ Λατινικὰ στὰ Ἑλληνικά)
 Ἱστορία (Ἀρχαία - Ρωμαϊκὴ - Βυζαντινὴ - χωρίς ἐγγχειρίδιο)
 Γαλλικά (ἔγχειρ. «Les enfants de Marcel»)
 Γεωγραφία (Εὐρώπη - Ἀσία - Ἀφρική)
 Φ. Ἱστορία (ἀνθρωπολογία (ψυχολογία - σωματολογία) - πέψη (περιγραφή)
 - κυκλοφορία αἱματος (μικρὴ - μεγάλῃ) - περὶ ὀδόντων, εἶδη αἱματος
 κ.ἄ.).

3. Μαθητὲς ποὺ γράφτηκαν στὸ Ἡμιγυμνάσιο κατὰ τάξιν καὶ συνολικά

Ὅλα τὰ στατιστικὰ στοιχεῖα, ποὺ ἀναφέρονται παρακάτω, σχετικὰ μὲ τὸν
 ἀριθμὸ τῶν μαθητῶν ποὺ γράφτηκαν κατὰ τάξιν καὶ συνολικά, τοὺς στασί-
 μους, διαγωγὴν, ἡλικία μαθητῶν, ἀπουσίαι, ἐπαγγέλματα γονέων κ.ἄ., προέ-
 κυψαν ἀπὸ τῆ μελέτης βαθμολογιῶν ¹¹ ποὺ θρίσκονται στὸ 1ο Λύκειο Βέροιας.

11. Τὰ βαθμολόγια αὐτὰ εἶναι: α) «Μαθητολόγιον τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἡμιγυμνασίου

Σχολ. έτος	Τάξη	Μαθητές	Άνεξ.	Στάσιμοι	Διέκοψαν
1901-1902	A'	12	—	—	—
	B'	14	—	3	1
	Γ'	9	—	—	2
	Σύνολο	35	—	3	3

Παρατηρήσεις: α) Γράφτηκε μόνο ένα κορίτσι στη Β' τάξη, ή Έλισάβετ Παναγιώτου από το Διαβατό.

β) Η ηλικία των μαθητών κυμαινόταν από 13 έως 19 ετών.

γ) Άπουσίες Μ.Ο. 22 κατά μαθητή και

δ) Η διαγωγή των μαθητών πολύ καλή (8 άριστη, 3 σχ. άριστη, 17 λ.κ., 1 σχ. λ.κ. και 6 καλή).

Σχολ. έτος	Τάξη	Μαθητές	Άνεξ.	Στάσιμοι	Διέκοψαν
1902-1903	A'	19	2	—	—
	B'	15	—	2	—
	Γ'	8	—	—	—
	Σύνολο	42	2	2	—

Παρατηρήσεις: α) Γράφτηκε μόνο ένα κορίτσι στη Γ' τάξη.

β) Από τους 42 μαθητές οι 8 προέρχονταν από άλλα μέρη (Ιωάννινα, Νεόκαστρο, Κολυνδρό κ.ά.).

γ) Άπουσίες Μ.Ο. 15 κατά μαθητή και

δ) Η διαγωγή των μαθητών σχεδόν άριστη (25 άρ., 12 λ.κ., 3 κ., 2 χωρίς χαρακτηρισμό).

Σχολ. έτος	Τάξη	Μαθητές	Άνεξ.	Στάσιμοι	Διέκοψαν
1903-1904	A'	12	—	1	—
	B'	14	3	2	1
	Γ'	6	1	—	1
	Σύνολο	32	4	3	2

Παρατηρήσεις: Δικαίωμα έγγραφης από 1 έως 27 γρόσια.

β) Μαθητές από άλλα μέρη 5.

γ) Άπουσίες Μ.Ο. κατά μαθητή 18.

δ) Έπαγγελματα γονέων (1 γεωργός και οι άλλοι έμποροι, άρτοποιοί, κτηματίες και ξυλέμποροι) και

αρχόμενον το πρώτον από τοῦ σχ. έτους 1879 - 1880», δ.π., β) «Βαθμολόγιον από 1883 έως 1907 - 1908». Έχει διαστάσεις 20,5X30 ύψος και σελ. 202. Είναι χαρτῶν και στη ράχη δερμάτινο, γ) «Βαθμολόγιον έτών 1912, 1913, 1914», δ.π., και δ) «Βαθμολόγιον Έμμεγμνασίου Βεροίας 1908 - 1911», δ.π.

ε) Ἡ διαγωγή τῶν μαθητῶν πολὺ καλὴ (17 ἀρίστη, 9 λ.κ., 4 κ. καὶ 2 χωρὶς χαρακτηρισμό).

Σχολ. ἔτος	Τάξη	Μαθητὲς	Ἀνεξ.	Στάσιμοι	Διέκοψαν
1904-1905	A'	11	—	—	—
	B'	9	—	—	1
	Γ'	13	—	—	1
Σύνολο		33	—	—	2

Παρατηρήσεις: α) Ἑπτὰ μαθητὲς ἀπὸ ἄλλα μέρη.

β) Ἀπουσίες Μ.Ο. 20 κατὰ μαθητὴ.

γ) Ἐπαγγέλματα γονέων (ἓνας δάσκαλος, ἓνας γιαντρός, ἓνας ἱερέας, ἓνας γεωργός, ὑπόλοιποι ἐπαγγελματίες: καὶ

δ) Ἡ διαγωγή τῶν μαθητῶν σχεδὸν ἀρίστη (21 ἄρ., 6 λ.κ., 4 κ. καὶ 2 χωρὶς χαρακτηρισμό).

Σχολ. ἔτος	Τάξη	Μαθητὲς	Ἀνεξ.	Στάσιμοι	Διέκοψαν
1905-1906	A'	18	3	—	—
	B'	10	1	—	4
	Γ'	6	—	—	4
Σύνολο		34	4	—	8

Παρατηρήσεις: α) Γράφτηκαν 3 κορίτσια στὴν Α' τάξη.

β) Δικαίωμα ἐγγραφῆς ἀπὸ 2 ἕως 54 γρ.

γ) Ἀπουσίες Μ.Ο. 34 κατὰ μαθητὴ.

δ) Ἡ διαγωγή πολὺ καλὴ καὶ

ε) Ἐπαγγέλματα γονέων (ἓνας γεωργός, 3 ἱερεῖς, ἔμποροι - ἐπαγγελματίες).

Σχολ. ἔτος	Τάξη	Μαθητὲς	Ἀνεξ.	Στάσιμοι	Διέκοψαν
1906-1907	A'	18	1	1	1
	B'	11	—	3	1
	Γ'	3	—	—	1
Σύνολο		32	1	4	3

Παρατηρήσεις: α) Μαθητὲς ἀπὸ ἄλλα μέρη 6.

β) Γράφτηκαν 5 κορίτσια στὴν Α' τάξη καὶ 3 στὴ Β' τάξη.

γ) Ἡ διαγωγή σχεδὸν ἀρίστη (21 ἀρίστη, 6 λ.κ., 2 κ. καὶ 3 χωρὶς χαρακτηρισμό), καὶ

δ) Ἀπουσίες Μ.Ο. 20 κατὰ μαθητὴ.

Σχολ. έτος	Τάξη	Μαθητές	Άνεξ.	Στάσιμοι	Διέκοψαν
1907-1908	A'	20	—	3	3
	B'	15	—	—	1
	Γ'	7	—	—	—
	Σύνολο	42	—	3	4

Παρατηρήσεις: α) Γράφτηκαν 5 κορίτσια στην Α', 4 στη Β' και 3 στη Γ' τάξη.

β) Ξένοι μαθητές, από άλλα μέρη 5.

γ) Άπουσίες Μ.Ο. 22 κατά μαθητή.

δ) Έπαγγελμα γονέων (3 γιατροί, 1 γεωργός, διάφοροι επαγγελματίες) και ε) Διαγωγή πολύ καλή (21 άριστη, 16 π.κ., 1 κ. και 4 χωρίς χαρακτηρ.).

Σχολ. έτος	Τάξη	Μαθητές	Άνεξ.	Στάσιμοι	Διέκοψαν
1908-1909	A'	18	—	3	2
	B'	16	1	3	1
	Γ'	11	—	—	—
	Σύνολο	45	1	6	3

Παρατηρήσεις: α) Συνολικά γράφτηκαν 15 κορίτσια.

β) Μαθητές από άλλα μέρη 5.

γ) Έπαγγέλματα γονέων (6 επιστήμονες - δάσκαλοι και διάφοροι άλλοι επαγγελματίες).

δ) Άπουσίες Μ.Ο. 17 κατά μαθητή.

ε) Δάσκαλοι που δίδασκαν, εκτός από τους καθηγητές, τη χρονιά αυτή ήταν: Κ. Δημάδης, Θ. Μπαρτζάνης, Έμμ. Ντίνας, Έμμ. Ζάχος, Άρ. Ζωγράφος και Θ. Καλαϊτζής και

στ) Η διαγωγή των μαθητών πολύ καλή.

Σχολ. έτος	Τάξη	Μαθητές	Άνεξ.	Στάσιμοι	Διέκοψαν
1909-1910	A'	25	4	3	3
	B'	11	2	—	1
	Γ'	10	—	1	1
	Σύνολο	46	6	4	5

Παρατ.: α) Γράφτηκαν 15 κορίτσια.

β) Άπουσίες Μ.Ο. 40 κατά μαθητή.

γ) Μαθητές από άλλα μέρη 11.

δ) Έπαγγέλματα γονέων (5 επιστήμονες, 5 γεωργοί - εργάτες, 8 όρφανά και υπόλ. έμποροι) και

ε) Η διαγωγή των μαθητών πολύ καλή (22 άριστη, 14 π.κ., 5 κ. και 5 χωρίς χαρακτηρισμό).

Σχολ. έτος	Τάξη	Μαθητές	Άνεξ.	Στάσιμοι	Διέκοψαν
1910-1911	A'	21	—	4	4
	B'	15	—	1	—
	Γ'	13	1	1	1
	Σύνολο	49	1	6	5

Παρατηρήσεις: α) Άπουσίες Μ.Ο. 37 κατά μαθητή.

β) Έπαγγέλματα γονέων (2 έπιστήμονες, 12 όρφανά, 3 γεωργοί, ύπό-
λοιποι: έμποροι - έπαγγελματίες) και

γ) Δάσκαλοι πού δίδασχαν, εκτός από τούς καθηγητές, ήταν Έμμ. Ντίνας,
Γ. Περεδίκης και Άρ. Ζωγράφος.

Σχολ. έτος	Τάξη	Μαθητές	Άνεξ.	Στάσιμοι	Διέκοψαν
1911-1912	A'	22	5	1	3
	B'	17	—	—	2
	Γ'	15	1	1	3
	Σύνολο	54	6	2	8

Παρατηρήσεις: α) Γράφτηκαν 17 κορίτσια.

β) Ξένοι μαθητές 17.

γ) Άπουσίες Μ.Ο. 23 κατά μαθητή.

δ) Έπαγγέλματα γονέων (3 έπιστήμονες, 12 όρφανά, 1 γεωργός, 1 έρ-
γάτης, ύπόλοιποι έμποροι - έπαγγελματίες) και

ε) Έ διαγωγή τών μαθητών καλή (17 άριστη, 5 λ.κ., 24 κ. και 8 χω-
ρίς χαρακτηρισμό).

**Έ πρόοδος τών μαθητών του Έμμενμνασίον
μέ βάση τή βαθμολογία τους**

Τάξη	1901 - 1902			1902 - 1903			1903 - 1904		
	5-6,50	6,51-8,50	8,51-10	5-6,50	6,51-8,50	8,51-10	5-6,50	6,51-8,50	8,51-10
A'	3	5	(4)	5	12	(1)	2	6	(3)
B'	—	8	(2)	5	6	(2)	4	7	(1)
Γ'	—	6	(1)	1	5	(1)	2	1	(1)
Σύνολο	3	19	(7)	11	23	(4)	8	15	(5)

Τάξη	1904 - 1905			1905 - 1906			1906 - 1907		
	5-6,50	6,51-8,50	8,51-10	5-6,50	6,51-8,50	8,51-10	5-6,50	6,51-8,50	8,51-10
A'	1	7	(3)	4	5	(4)	3	8	(5)
B'	—	6	(2)	1	3	(2)	—	1	(6)
Γ'	—	6	(6)	—	2	(4)	—	1	(1)
Σύνολο	1	19	(11)	5	10	(10)	3	10	(12)

Τάξη	1907 - 1908			1908 - 1909			1909 - 1910		
	5-6,50	6,51-8,50	8,51-10	5-6,50	6,51-8,50	8,51-10	5-6,50	6,51-8,50	8,51-10
A'	3	9	(2)	3	8	(2)	8	7	(3)
B'	4	6	(4)	—	7	(3)	3	4	(3)
Γ'	—	4	(3)	—	4	(7)	1	4	(3)
Σύνολο	7	19	(9)	3	19	(12)	12	15	(9)

Τάξη	1910 - 1911			1911 - 1912		
	5-6,50	6,51-8,50	8,51-10	5-6,50	6,51-8,50	8,51-10
A'	3	8	(2)	4	7	(2)
	2	10	(2)	4	9	(2)
Γ'	4	4	(3)	2	7	(1)
Σύνολο	9	22	(7)	10	23	(5)

Ἀρίστευσαν στὴν περίοδο 1901 - 1912:

Στὴν Α' τάξη 31 μαθητές

Στὴ Β' τάξη 28 μαθητές

Στὴ Γ' τάξη 31 μαθητές.

Σύνολο 91, ἤτοι τὸ 25% περίπου.

Συνοπτικὸς πίνακας (1901 - 1912)

Συνολικὸ γράφτηκαν 433 μαθητές

Διέκοψαν 43 μαθητές

Στάσιμοι 33 + 8 Σεπτεμβρίου = 41 μαθητές

Ἀνεξεταστέοι 25 ἀπὸ τοὺς ὁποίους προήχθησαν οἱ 17 μαθητές

Προήχθησαν συνολικὰ 359 μαθητές.

Παρατηρήσεις:

Ἀπὸ τὸ στατιστικὸ αὐτὸν πίνακα φαίνεται ὅτι ἡ πρόοδος τῶν μαθητῶν τοῦ Ἐμμεγυμνασίου ἦταν πολὺ καλὴ, ἀσχῆμο ὅμως ἦταν τὸ ὅτι πολλοὶ μαθητές διέκοπταν τὰ μαθήματα στὴ μέση τῆς χρονιάς, περίπου τὸ 10%, γιατί οἱ γονεῖς κρατοῦσαν τοὺς μαθητές γιὰ νὰ δουλέψουν στὰ χωράφια τους.

Ἡ ἀνέγερση τοῦ διδακτηρίου τοῦ Ἡμιγυμνασίου

Ἡ Βέροια δὲν εἶχε κατάλληλα σχολικὰ κτίρια, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ Μελέτειο Παρθεναγωγεῖο¹².

Μέχρι τὸ 1908, πού κτίστηκε τὸ κτίριο τοῦ Ἡμιγυμνασίου καὶ φιλοξενεῖ σήμερα τὸ 1ο καὶ 2ο Λύκειο, καθὼς καὶ τὸ 1ο Δημοτικὸ Σχολεῖο, ὡς διδακτήριο γιὰ τοὺς μαθητὲς τοῦ Ἡμιγυμνασίου χρησιμοποιήθηκε ἓνα κτίριο πού θρυσκόταν στὸν κήπο τῆς Μητροπόλεως, ὅπου σήμερα στεγάζεται ἡ Μητροπολιτικὴ ἀρχή.

Ὅταν τὸ κτίριο αὐτὸ ἐρειπώθηκε, χρησιμοποιήθηκε τὸ σπίτι τῆς Μουσουλούδας κοντὰ στὴ Μακαριώτισσα.

Οἱ ἐνέργειες γιὰ τὴν ἀνέγερση τοῦ Ἡμιγυμνασίου, πού σήμερα στεγάζεται τὸ 1ο καὶ 2ο Λύκειο, ἄρχισαν ἀπὸ τὸ σχολ. ἔτος 1903 - 1904.

Σὲ κοινὴ συνεδρίαση (10 Ὀκτωβρίου 1903) τῆς Δημογεροντίας, Διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς καὶ Ἐφορείας τῶν Σχολείων, προτάθηκε¹³ ἀπὸ τὸ μητροπολίτη Βεροίας Κωνστάντιο νὰ κτιστεῖ σχολή, γιατί, ὅπως εἶπε, τὰ ὑπάρχοντα σχολικὰ κτίρια, σύμφωνα μὲ τὴ γνώμη τῶν γιατρῶν, ἦταν τελείως ἀκατάλληλα.

Ἀποφασίστηκε λοιπὸν στὴ συνεδρία αὐτὴ νὰ εἰδοποιηθοῦν οἱ ἐπίτροποι τῆς Μητροπόλεως νὰ γνωστοποιήσουν στοὺς ἐνοικιαστῆς τῶν σπιτιῶν (Βακούφικα) τοῦ Ἀγίου Νικολάου τὴν ἀπόφαση νὰ τὰ ἐκκενώσουν ἕως τῆς 26.10.1903, γιατί σὲ αὐτῶν τὰ οἰκόπεδα θὰ ἰδρυθεῖ τὸ Ἡμιγυμνάσιο.

Ἐνῶ ἀποφασίστηκε τὸ κτίσιμο τοῦ Ἡμιγυμνασίου, δὲ γνωρίζουμε τὸ λόγο τῆς καθυστέρησης.

Τὸ μεθεπόμενο σχολ. ἔτος (1904 - 1905) στὴ συνεδρία¹⁴ (30.1.1905) τῆς Δημογεροντίας καὶ Διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς παίρνεται νέα ἀπόφαση, σύμφωνα μὲ τὴν ὁποία οἱ ταμίες τῶν ἑξὶ τμημάτων (ἐκκλησιῶν) πρέπει νὰ καταβάλουν μέσα στὸ Φεβρουάριο τοῦ ἰδίου ἔτους στὴν ἐπιτροπὴ ἀνέγερσης τοῦ Ἡμιγυμνασίου τὰ ἑξῆς ποσά:

Ἅγιος Ἀντώνιος 500 λίρες, Ἅγιος Ἀνάργυρος 200 λίρες, Ἅγιος Ἰωάν. νης 200 λίρες, Ἅγιος Γεώργιος 100 λίρες, Μητρόπολη 75 λίρες καὶ Κυριώτισσα 75 λίρες.

Τὰ ποσὰ αὐτὰ ἔπρεπε ἀμέσως νὰ δοθοῦν στὴν ἐπιτροπὴ ἀνέγερσης, γι' αὐτὸ δόθηκε ἡ δυνατότητα στοὺς ἐπιτρόπους τῶν ἐκκλησιῶν νὰ συνάψουν θάνεια

12. Βλ. Παύλον Πυρινού, Ἡ συμβολὴ τῆς Μητροπόλεως Βεροίας... ὅ.π., σ. 24, Γ. Χ. Χιονίδης, Τὰ σχολεῖα τῆς Βεροίας, ὅ.π., σ. 10, Ἄν. Ἐμμ. Χριστοδούλου, Ἱστορία τῆς Βεροίας, Βέροια 1960, σ. 86, 86β καὶ 87β.

13. Κώδικας ἱπ' ἀριθμ. 20 «Ἀποφάσεις Ἀντιπροσωπειᾶς - Διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς...» ὅ.π., σ. 146.

14. Κώδικας ἱπ' ἀριθμ. 20 «Ἀποφάσεις Δημογεροντίας - Διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς...», ὅ.π., σ. 149.

για τὸ σκοπὸ αὐτό.

Πέρα ἀπὸ τὰ ποσὰ αὐτά, οἱ ἀνωτέρω ἐκκλησίες κατέβαλαν καὶ ἄλλες 175 λίρες γιὰ τὴν ἀποπεράτωση τοῦ Ἡμιγυμνασίου, σύμφωνα μὲ νέα ἀπόφαση¹⁵ τῆς Δημογεροντίας καὶ τῆς Διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς

Ἀκόμη γιὰ τὴν ἀνέγερση τῆς σχολῆς πρόσφεραν:

Ἡ Ἀδελφότης¹⁶ «Μέλισσα» Βέροιας 300 λ., καὶ πολλοὶ Βεροιώτες.

Στὰ ἔτη 1906 - 1907 κτίστηκε ἡ σχολὴ καὶ τὸ 1908 ἔγιναν παρουσία τῶν ἀρχῶν τὰ ἐγκαίνιά της.

Ὁ Καϊμακάμης ἐξέφρασε τὴν ὑπόνοια ὅτι τὸ Ἡμιγυμνάσιο ἔγινε μὲ συνδρομὲς τῆς Ἑλληνικῆς κυβέρνησης. Στὸν ὑπαινιγμὸ αὐτὸ ἀπάντησε ὁ μητροπολίτης Ἀποστόλος (ποῦ πρωτοστάτησε στὴν ἀνέγερση) ὅτι ἡ οἰκοδόμησις ἔγινε μὲ τίς συνδρομὲς ὅλων τῶν Βεροιωτῶν.

Τὸ γεγονὸς αὐτὸ ἔκανε μεγάλη ἐντύπωση στοὺς Τούρκους, οἱ ὁποῖοι ἀπὸ ἀνταγωνιστικὴ διάθεση οἰκοδόμησαν κοντὰ στὸ Βῆμα τοῦ Ἀποστόλου Παύλου σχολεῖο (ὅπου σήμερα στεγάζονται τὸ 3ο καὶ 140 Δημ. Σχολεῖα).

15. Κώδικας ὑπ' ἀριθμ. 20 (Ἀποφάσεις Δημογεροντίας - Διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς», ὅ.π., σ. 153. Ἡ ἀπόφασις αὕτη, καθὼς καὶ ἡ προηγούμενη, σχετικὴ μὲ τὴν καταβολὴ χρημάτων ἀπὸ τίς ἐκκλησίες γιὰ τὴν ἀνέγερση τῆς σχολῆς, βασίζονταν σὲ προηγούμενη πού ἔλεγε ὅτι ἡ ἀνέγερση τοῦ Ἡμιγυμνασίου θὰ ἐπαβάρυνε τὰ παγκάρια τῶν ἐκκλησιῶν, ἀνάλογα μὲ τὴν οἰκονομικὴ κατάστασή τους.

16. Ἀν. Ἐμμ. Χριστοδούλου, Ἱστορία τῆς Βεροίας... ὅ.π., σ. 91. Γ. Χ. Χιονίδης, Τὰ σχολεῖα τῆς Βεροίας... ὅ.π., σ. 26 καὶ Στ. Παπαδόπουλου, Ἐκπαιδευτικὴ καὶ κοινωνικὴ δραστηριότητα τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Μακεδονίας κατὰ τὸν τελευταῖο αἰῶνα τῆς Τουρκοκρατίας, Θεσσαλονίκη 1970, σ. 88.

Β'. ΑΣΤΙΚΗ ΣΧΟΛΗ (1901 - 1912)

Ἡ Ἑλληνική Ἀστική Σχολή στὴ Βέροια λειτουργήσε πρὶν ἀπὸ πολλὰ χρόνια ¹⁷. Ἦταν πλήρες ἐξατάξιο Δημοτικὸ Σχολεῖο μὲ μιὰ ἐπὶ πλέον τάξη, τὴν προκαταρκτική.

Στὴν περίοδο (1901 - 1912) καὶ συγκεκριμένα ἀπὸ τὸ σχολ. ἔτος 1907 - 1908 λειτουργήσε μαζί μὲ τὸ Ἡμιγυμνάσιο.

Ἡ ἔνωση τῶν σχολείων (Ἀστική+Ἡμιγυμνάσιο), κάτω ἀπὸ ἐνιαία διεύθυνση, ἀπέβλεπε στὴν καλύτερη λειτουργία τους.

Κατὰ τὴν περίοδο αὕτη (1901 - 1912) ἡ Ἀστική Σχολή παρουσίασε ὀρισμένα προβλήματα, πρὶν ἔντονα ἀπὸ ἄλλες ἐποχές. Ἡ ἡθικὴ κατάσταση τῶν μαθητῶν, σύμφωνα μὲ διαπίστωση ¹⁸ τοῦ συλλόγου τῶν διδασκάλων τῆς «δὲν εἶναι τόσο ἐντάξει» καὶ ἡ πρόοδός τους «χωλαίνει».

Οἱ λόγοι αὐτῆς τῆς κατάστασης: α) Γράφονται σ' αὐτὴν μαθητὲς «εἰς ἄωρον ἡλικίαν» καὶ κουράζονται στὶς μεγαλύτερες τάξεις «ἐνεκα τοῦ κορεσμοῦ τῆς στενῆς αὐτῶν διανοίας»,

β) τὰ τμήματα παρουσιάζουν μεγάλο ἀριθμὸ (70 - 80) μαθητῶν,

γ) οἱ πολλὲς ἀπουσίες ποὺ σημειώνουν οἱ μαθητὲς,

δ) γράφονται μαθητὲς ἀπὸ χωριὰ ποὺ ἀδυνατοῦν νὰ παρακολουθήσουν τὰ μαθήματα, γιατί ἔχουν διαφορετικὸ πρόγραμμα,

ε) οἱ μαθητὲς συναναστρέφονται μὲ ἐξωσχολικὰ ἄτομα καὶ ἀποκομίζουν νέες συνήθειες καὶ

στ) πολλὲς οἰκογένειες δὲν καταβάλλουν καμιά προσπάθεια γιὰ τὴ συμπεριφορὰ τῶν παιδιῶν τους.

Μέτρα ποὺ πῆρε ὁ σύλλογος τῶν διδασκάλων «πρὸς διορθώσιν τῆς προοδευτικῆς καὶ ἡθικῆς καταστάσεως τῶν μαθητῶν»:

¹⁷ Βλ. Γ. Χ. Χιονίδης, Τὰ σχολεῖα τῆς Βεροίας... ὅ.π., σ. 21, Παύλου Πυρινού, Ἡ συμβολὴ τῆς Μητροπόλεως Βεροίας... ὅ.π., σ. 42.

¹⁸ Βλ. Κώδικα «Πρακτικὸν ἐτῶν σχ. 1905 - 1914», συνεδρία 14-3-1906, σ. 1β καὶ 2α. Ὁ κώδικας αὐτὸς διαστάσεων 22X33 ἕψος καὶ φύλλα 73, βρίσκεται στὸ 1ο Λύκειο Βέροιας.

α) Νά εφαρμοστούν οι αυστηρότερες ποινές που προβλέπει ο κανονισμός¹⁹ των σχολείων και β) οι μαθητές που θα απουσιάζουν θα έρχονται στο σχολείο με τους γονείς τους.

Αποτέλεσμα των μέτρων αυτών ήταν η αποχή²⁰ των μαθητών της Ε' τάξης από τα μαθήματα και η τιμωρία πέντε μαθητών με αποβολή από το σχολείο, των τριών οριστικά και των δύο για 10 μέρες.

Όπως φαίνεται από κώδικα²¹, ο σύλλογος των δασκάλων καθόριζε: τα διδακτικά βιβλία, την ύλη που θα διδάσκονταν οι μαθητές, και ζητούσε τα απαραίτητα εποπτικά όργανα από την έφορεία των σχολείων.

Όλες οι αποφάσεις του συλλόγου των δασκάλων είχαν ισχύ, μετά την έγκρισή τους από το μητροπολίτη και την έφορεία των σχολείων.

Όλοι οι μαθητές, ύστερα από επιστολή²² του μητροπολίτη Αποστόλου,

19. Βλ. «Κανονισμός των εν Βεροία Εκπαιδευτηρίων», σ. 12, άρθρ. 32. Ο κανονισμός αυτός εκδόθηκε το 1902 και έχει 65 άρθρα. Αντίγραφο του κανονισμού αυτού έχω στο προσωπικό μου αρχείο. Ποινές που προέβλεπε: α) Παραίτησις κατ' ιδίαν, β) επίπληξις κατ' ιδίαν, γ) επίπληξις ενόπιον της τάξεως, δ) αντίγραφη 10-100 στίχων κατ' οίκον, ε) όρθοστασία εν τη τάξει 1-3 ώρων, στ) επιτίμησης από των εφόρων, ζ) επίπληξις ενόπιον πάντων των μαθητών, κράτησις εν δημοσίω, η) κάθειρξις εν τω σωφρονιστηρίω, θ) ραβδισμός μόνον εις τας χείρας ενόπιον των μαθητών της τάξεως μετά το τέλος των μαθημάτων, ι) προσωρινή αποβολή 2-3 ημερών, ια) διαρκής αποβολή».

20. Βλ. «Πρακτικόν έτών 1905-1914», ό.π., σ. 3α, 3β και 4α. Ο δάσκαλος Κ. Ν. Κανώσης κράτησε τους μαθητές της Ε' τάξης, μετά το τέλος των μαθημάτων, νηστικούς, έπειδή ήταν αδιάβαστοι. Οι μαθητές το άπογείμα δέν προσήλθαν στα μαθήματα και την επόμενη μέρα συμφώνησαν να έρθουν στο σχολείο αδιάβαστοι. "Ότε-ρα άπ' αυτό, με πρόταση του Διευθυντή, αποφασίζεται η τιμωρία των μαθητών με ραβδισμό στα χέρια. Οι μαθητές, που πρωταστάτησαν στην άποχή, έκαναν φασαρίες και φέρονταν άνάσμως στο Διευθυντή. "Ότε-ρα άπ' αυτά, ο σύλλογος των δασκάλων απέβαλε οριστικά από το σχολείο τους πέντε πρωταίτιους μαθητές και έστειλε το πρακτικό για έγκριση στην έφορεία, η οποία ένέκρινε την ποινή για τους τρεις, ενώ για τους δύο ένέκρινε άποβολή από το σχολείο για 10 μέρες.

21. «Πρακτικόν έτών 1905-1914», ό.π., σ. 5β.

22. «Πρακτικόν έτών 1905-1916», ό.π., σ. 7β. Η επιστολή του μητροπολίτη που καταχωρίζεται στο πρακτικό του συλλόγου των δασκάλων εξαιτίας της σπουδαιότητάς της αναδημοσιεύεται έδω ως έχει:

«Αριθμ. Πρ. 88/10.10.1906

Έλλόγιμε κ. Θ. Μπαρτζάνη, τέκνον εν Χριστώ ήμιν άγαπητώ,

Η Γ. ήμών Μητρόπολις την ήθικήν και θρησκευτικήν μόρφωσιν της μαθητιάσεως νεότητος Βεροίας περί πολλού ποιουμένη, της δ' εις τους Γ. Ναους τακτικής ταύτης προετίσεως και του ιερού λόγου ακροάσεως εν ταίς πρώταις εις εκείνους συντελουσών. άξιοι προνοία πατρική, ίνα τακτικώς οι μαθηταί εκκλησιάζονται κατά τας έορτασίμους ήμέρας, εν θέσει ώρισμένη, ιστάμενοι και μετά κατανύξεως άκροάμενοι των ιερών ψαλμοειδών, μη άτακτούντες δέ, μηδέν την ήσυχίαν και προσειχήν διαταράσσοντες.

Έφ' ό και έντελλόμεθα, ίνα ή ήμετέρα Έλλογιμότης πέμψη ήμιν κατάλογον αναγράφοντα τίνες μαθηταί εν έκαστη κατ' ένορίαν θα εκκλησιάζονται εκκλησία και

ἐκκλησιάζονταν κάθε Κυριακή στίς ἐκκλησίες μέ ἐπιτήρηση δασκάλων.

Ἀκόμη, μέ πρόταση τοῦ μητροπολίτη, ὁ σύλλογος τῶν δασκάλων ἀποφάσισε ²³ νά προγυμνάζονται οἱ ἀδύνατοι μαθητές μέσα στο σχολεῖο ἀπό τοὺς ὕδρους.

Πέρα ἀπὸ ὅλα αὐτά, σύμφωνα μέ πράξη ²⁴ τοῦ συλλόγου ἀποφασίστηκε «ὁ τῆς τάξεως διδάσκαλος ἀναλάβῃ τὴν τακτικὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς καθαριότητος τῶν μαθητῶν τοῦ ἀποστέλλων αὐτοὺς ἐκάστοτε εἰς τὸν ἐπὶ τοῦτο ὑπὸ τῆς σχολικῆς ἐφορείας τεθέντα νιπτήρα, μετὰ προηγουμένην πάντοτε ἐπίπληξιν».

1. Διευθυντὲς καὶ Δάσκαλοι τῆς Ἀστικῆς Σχολῆς διετέλεσαν:

Διευθυντὲς: Ἀντ. Τούσας (1901 - 1902), Κ. Κοσμάς (1902 - 1903), Θ. Μπαρτζάνης (1903 - 1909) καὶ Δῆμος Βασιλείου (1909 - 1912), ὁ ὁποῖος εἶχε καὶ τὴν εὐθύνη διοίκησης τοῦ Ἡμιγυμνασίου.

Δάσκαλοι: Γ. Α. Βλαχογιάννης, Ἀντ. Τσικερδάνος, Ἀρ. Ζωγράφος, Ἐμμ. Ζάχος, Ἰωάννης Μηλιόπουλος, Μ. Δημητριάδης, Ἐμμ. Κ. Ψάλτης, Κ. Βαφεῖδης, Στ. Κούτσαρης, Ἐμμ. Νικολαΐδης, Κ. Ν. Κανάκης, Ἀ. Ε. Χριστοδούλου, Κ. Γ. Δημάδης, Ν. Παπαγεωργίου, Δ. Θ. Τζιαβέλλας, Ἐμμ. Ντίνας, Γ. Κανάκης, Ἀζαρίας Ἰωάν, Ἀθ. Αὔξεντίου, Ἰωάννης Γρηγορίου, Θ. Καλαϊτζής, Γ. Περδίκη, Ν. Ρεπιδώνης, Ἀκρίδος Κανάκης καὶ Γ. Χ' Δῆμος.

Ἀπὸ τοὺς δασκάλους αὐτοὺς Βεροιώτες ἦταν: Ὁ Γ. Α. Βλαχογιάννης, Ἀντ. Τσικερδάνος, Ἐμμ. Ζάχος ²⁵, Κ. Ν. Κανάκης, Ἀθ. Αὔξεντίου, Ἰωάννης Γρηγορίου καὶ Γ. Περδίκη.

τίς ὁ τὴν ἐπιτήρησιν τούτων κατ' ἐνορίαν ἐπιτραπησόμενος διδάσκαλος, αὐτὸς πρῶτος τὸ παράδειγμα τῆς τακτικῆς φοιτήσεως παρεχόμενος.

Ἐπὶ τούτοις ἐπικαλούμενος ἐπ' αὐτὴν πλοῦσια τὰ ἐλέη τοῦ Θεοῦ διατελοῦμεν τῆς ἡμετέρας Ἑλλογμότητος

διάπυρος πρὸς Θεὸν εὐχέτης

Ἐν Βεροίᾳ τῇ 10 Οκτ. 1906

† Ὁ Βεροίας καὶ Ναούσης Ἀπόστολος»

23. «Πρακτικὸν ἐτῶν 1905 - 1928», ὅ.π., σ. 10α.

24. «Πρακτικὸν ἐτῶν 1905 - 1914», ὅ.π., σ. 10α.

25. Γιὰ τὸν Ἐμμ. Ζάχο βλ. Γ. Χ. Χιονίδης, Ἑμμανουὴλ Ἰω. Ζάχος (1860 - 1924), Θεσσαλονίκη 1984.

2. Τὸ Ὑπολόγιο Πρόγραμμα τῆς Ἀστικῆς Σχολῆς

	Α'	Β'	Γ'	Δ'	Ε'	ΣΤ'	Πρ/κή
Θρησκευτικά	3	3	3	3	3	3	2
Γλωσσικά	12	12	12	12	12	12	11
Ἀριθμητική	4	4	4	4	3	3	3
Γεωμετρία	—	—	—	1	2	2	—
Κοσμογραφία	—	—	—	—	—	2	—
Γεωγραφία	—	2	2	3	3	1	—
Ἱστορία	—	—	2	2	2	3	—
Φυσ. Ἱστορία	—	—	—	2	2	2	—
Φυσ. Πειραματική	—	—	—	—	2	2	—
Καλλιγραφία	—	2	2	2	2	2	—
Γυμναστική	2	2	2	2	2	2	2
Ὡδική	1	2	2	2	2	2	1
Ἰχνογραφία	—	—	—	2	2	2	—
Πραγματογνωσία	1	—	—	—	—	—	1
Γραφή	2	—	—	—	—	—	—
Σύνολο ὥρων	25	27	29	35	37	38	20

Τὸ ὑπολόγιο αὐτὸ πρόγραμμα, ὅπως φαίνεται ἀπὸ κώδικα ²⁶, ἔσχυσε μὲ ὀρισμένες τροποποιήσεις ἢ συμπληρώσεις (π.χ. ἀπὸ τὸ σχολ. ἔτος 1904 - 1905 διδάσκονταί: τουρκικά, ἢ αὐξομειώνονται οἱ ὥρες τῶν μαθημάτων, χωρὶς νὰ αὐξάνεται ὁ ἀριθμὸς διδακτικῶν ὥρων κατὰ τάξιν) ἕως τὸ 1912.

3. Μαθήματα - συγγραφεῖς - ὕλη πὺν διδασκόταν κατὰ τάξιν

Στὴν προκαταρκτικὴ διδασκόνταν:

Γλωσσικά (Ἀλφαβητάριο Ἀρβανιτάκη ἢ Κούσκουρα - Κιάντου)

Θρησκευτικά (Βιογραφικὴ Ἱστορία τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ)

Ὡδική (Ἀσματα μονόφωνα)

Ἀριθμητικὴ (ἀπὸ 1 - 20).

Στὴν Α' τάξιν

Γλωσσικά (Ἀναγνωστικὸ τεῦχος Β' τῶν ἀδελφῶν Σφόρα)

Θρησκευτικά (Διηγήσεις ἀπὸ τὴν Καινὴ Διαθήκην)

Ἀριθμητικὴ (Κ. Κοσμά, τεῦχος Α' ἢ Ἀράπη (τ. Α') ἢ Π. Σωκρατίδης (τ. Α'))

²⁶. Ὁ κώδικας αὐτός, πὺν ὁρίζεται στὸ 1ο Γυμνάσιο Βέροιας, ἔχει διαστάσεις 20X31 ἑνῶς καὶ φύλλα 102 διαπλά. Στὴν πρώτη σελίδα μετὰ τὸ ἐξώφυλλο σημειώνεται «Βιβλίον περιέχον τὴν ὕλην τῶν κατ' ἔτος ἐν τῇ Ἀστικῇ Σχολῇ διδασκομένων μαθημάτων. Ἐν Βεροίᾳ τῇ 1ῃ Ἰουνίου 1899».

Ώδική (ἄσματα μονόφωνα)

Γραφή (εἶδη τῶν ἀλφαβήτων - ἀσκήσεις μικρογραφίας - λέξεις - προτάσεις)

Γυμναστική (Σχηματισμός τῆς γραμμικῆς καὶ θαδίσσεως ὁδοιπορικοῦ θέματος καὶ ἀσκήσεις ποδιῶν, χειρῶν καὶ κεφαλῆς).

Στὴ Β' τάξη

Γλωσσικά (Ἀναγνωστικὸ Μάνου - Στερεοῦ ἢ Ἀρδανιτάκη ἢ Κούσκουρα)

Θρησκευτικά (Δημιουργία Κόσμου - προσευχές, χωρὶς ἐγχειρίδιο)

Ἀριθμητική (Π. Σωκρατίδης, τ. Β', ἀπὸ τὸ 1 - 1000 πρόσθεσις - ἀφαίρεσις τριψήφιου ἀριθμοῦ. Πολλαπλασιασμός - Διάρθρωσις - Δοκιμὲς)

Ώδική (ἄσματα μονόφωνα).

Στὴ Γ' Τάξη

Θρησκευτικά (Π. καὶ Κ. Διαθήκη - Διηγήσεις).

Γλωσσικά (ἀναγνωστικὸ Βαλσάμη - Μάνου ἢ Ἀρδανιτάκη (ἔτος σχολ. Γ' ἢ Κούσκουρα (τ. γ').

Ἀριθμητική (Κοσμὰ (τ. Γ') ἢ Π. Σωκρατίδης, Πράξεις ἀκεραίων ἀριθμῶν - εἰσαγωγή στὰ κλάσματα)

Ἱστορία (Κ. Καλούση (σχολ. ἔτος γ') Ἡρωικοὶ χρόνοι - κάθοδος Ἑρακλείδων - Λυκούργος - Σόλων)

Γεωγραφία (Μακεδονία, Θράκη, Ἑπείρος, Ἀλβανία)

Φ. Ἱστορία (περιγραφή κατοικιῶν ζώων, πτηνῶν καὶ ἐντόμων)

Ώδική (ἄσματα δίφωνα).

Στὴ Δ' τάξη

Θρησκευτικά (Ἱγνατίου Μουχάκη ἢ Ἀράπη ἢ Καλούση - Π. Διαθήκη)

Γλωσσικά (Ἀναγνωστικὸ Στερεοῦ (ἔτος Δ') ἢ Κούσκουρα - Κιάντου (ἔτος Δ') ἢ Μάνου - Στερεοῦ ἢ Παπαμάρκου (Δ' σχολ. ἔτος))

Ἱστορία (Καλούση (ἔτος σχολ. Δ') ἢ Βασιλειάδης - Μηδικοὶ πόλεμοι ἕως τοὺς Μακεδονικοὺς χρόνους)

Ἀριθμητική (Κοσμὰ (τ. Γ') ἢ Π. Σωκρατίδης - κλάσματα - δεκαδικοὶ - ἀπλὴ μέθοδος)

Γεωμετρία (τρίγωνα - τετράγωνα - πολύγωνα)

Γεωγραφία (Ἡ Ὄθωμανικὴ Αὐτοκρατορία, Ρωμανία, Σερβία, Βουλγαρία, Ἑλλάδα, Εὐρώπη (κράτη - πρωτεύουσες - κυριότερες πόλεις - ποτάμια - λίμνες - βασιλεῖς - θρησκείες - πολιτεύματα)

Φ. Ἱστορία (Ἐγχειρίδιο Καλούση, τὰ μαστοφόρα)

Ἱχθυογραφία (Δ. Βλαχοπούλου, Πλάγια γραφή)

Ώδική (ἄσματα δίφωνα).

Στὴν Ε' τάξη

Θρησκευτικά (Β. Βασιλειάδης ἢ Ἱγνατίου Μουχάκη ἢ Σφύρα - Καινὴ

Διαθήκη - Τὸ σύμβολο τῆς πίστεως)

Γλωσσικά (Δ. Ἀποστολῆς ἢ Μάνου ἢ Κούσκουρα)

Γεωγραφία (Ἀσία, Ἀμερική, Ἀφρική ἐγγχειρ. Σεργιάδης)

Ἀριθμητική (Κλάσματα, συμμιγεῖς ἀριθμοὶ - ἀπλή - σύνθετος μέθοδος - τόκοι - μῖξεις - ἐγγχειρίδιο Σωκρατίδης (Β', τ. α')

Γεωμετρία (ἐγγχειρ. Τραγανοῦ - τρίγωνα)

Φ. Πειραματική (Ἐγγχειρ. Τραγανοῦ ἢ Β. Μάνου (τ. Α') - θερμότης, ἀκουστική - ὀπτική)

Ἱστορία (ἐγγχειρ. Καλούση - Ρωμαϊκὴ ἱστορία)

Φ. Ἱστορία (τὰ πτηνὰ - ἰχθύες - Βοτανική: Φυτὰ)

Ἱχθυογραφία (διάφορα σχήματα σὲ φυσικὰ μεγέθη, διπλάσια, τριπλάσια καὶ τετραπλάσια κ.τ.λ.).

Στὴ ΣΤ' τάξη

Θρησκευτικά (ἐγγχειρ. Δίγκα - Ἑκκλ. Ἱστορία (γιορτές - ἀνάπτυξη Κυριακῶν Εὐαγγελίων)

Γλωσσικά (Ἀναγνωστικὸ Τσακμάκη (ἔτος σχολ. ΣΤ' ἢ Τραγανοῦ - Ἀθανασιάδης (ἔτος σχολ. ΣΤ') ἢ Πανδώρας - Γραμματικὴ Ρόκου ἢ Καλογεροπούλου (τ. Β') - Λογικὴ καὶ αἰσθητικὴ ἀνάγνωση κειμένων - Ἀνάλυση καὶ ἐρμηνεῖα ἀγνώστων λέξεων)

Ἀριθμητικὴ (Σωκρατίδης (τ. Β', α' καὶ β' μέρος) Κλάσματα - συμμιγεῖς ἀριθμοὶ - ἀπλή καὶ σύνθετος μέθοδος τῶν τριῶν - τόκοι)

Γεωμετρία (Δ. Τραγανοῦ - Εὕρεση τετραγωνικῆς ρῖζας καὶ διάφορα ἀριθμητικογεωμετρικὰ προβλήματα)

Ἱστορία (Καλούση (ἔτος σχολ. ΣΤ') Ἀπὸ τὸ Μ. Κωνσταντῖνο μέχρι τὴν ἄλωση)

Κοσμογραφία (Ἡ γῆ ὡς οὐράνιο σῶμα - σελήνη - πλανῆτες - ἀπλανεῖς ἀστέρες, χωρὶς ἐγγχειρίδιο)

Καλλιγραφία (5ο τεῦχος Δ. Βλαχοπούλου)

Τουρκικά (ἐγγχειρ. Π. Μελιτοπούλου)

Φυσικὴ (Δ. Τραγανοῦ (τ. Β') ἢ Β. Μάνου (Β' τεῦχος) - περὶ ὑγρῶν, ἀερίων - θερμότητος - ὀπτικῆς κ.ἄ.).

Γεωγραφία (χωρὶς ἐγγχειρίδιο, Αὐστραλία - Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία)

Φ. Ἱστορία (χωρὶς ἐγγχειρίδιο - Κίνηση - θρέψη - αἰσθήσεις).

4. Μαθητὲς ποὺ γράφτηκαν στὴν Ἀστικὴ Σχολὴ κατὰ τάξη καὶ συνολικὰ στὴν περίοδο 1901 - 1912.

Ὅλα τὰ παρακάτω στοιχεῖα προέκυψαν ἀπὸ τὴ μελέτη τῶν βαθμολογι-

ων²⁷ που βρίσκονται στο 1ο Λύκειο Βέροιας.

Στην Ἀστική Σχολή σε κάθε σχολ. χρονιά γράφτηκαν, διέκοψαν, ἔμειναν ἀνεξεταστέοι, στάσιμοι ὡς ἑξής:

1901 - 1902

Τάξη	Μαθητές που γράφτηκαν	Στάσιμοι	Ἀνεξεταστέοι	Διέκοψαν
Προκ/τική	53	1	—	14
Α΄	49	1	—	3
Β΄	53	6	4	6
Γ΄	59	13	1	10
Δ΄	40	14	—	10
Ε΄	26	6	3	3
ΣΤ΄	22	5	2	—
Σύνολα	302	46	10	46

1902 - 1903

Προκ/τική	75	7	—	18
Α΄	46	4	—	7
Β΄	53	10	1	4
Γ΄	56	10	2	10
Δ΄	49	15	—	11
Ε΄	34	7	5	1
ΣΤ΄	20	4	1	4
Σύνολο	333	57	9	55

1903 - 1904

Προκ/τική	65	—	—	—
Α΄	64	—	—	—
Β΄	48	—	—	—
Γ΄	50	—	—	—
Δ΄	47	—	—	—
Ε΄	25	—	—	—
ΣΤ΄	24	—	—	—
Σύνολο	323	—	—	—

27. Τὰ Βαθμολόγια αὐτὰ εἶναι: 1. «Βαθμολόγιον ἀπὸ 1883 ἕως 1907-1908...», δ.π., 2. «Βαθμολόγιον Ἑμμεγμνασίον Βεροίας 1908-1912...» δ.π., 3. «Βαθμολόγιον ἐτῶν 1912, 1913, 1914...», δ.π., καὶ 4. Βαθμολόγιον 1899 ἕως 1904. Τὸ βαθμολόγιο αὐτὸ, διαστάσεων 24X36,5 ἔχει 99 σελ. καὶ εἶναι πανόδετον. Στὴ δεύτερη σελ. ἔχει τὴν ἐνδειξη: Ἀποτελέσματα ἐξετάσεων τῶν μαθητῶν τῆς Ἀστικῆς Σχολῆς. Ὅλα τὰ ἀνωτέρω βαθμολόγια βρίσκονται στὸ 1ο Λύκειο Βέροιας.

1904 - 1905

Προσ/τική 79

1905 - 1906

Προσ/τική 69

1906 - 1907

Προσ/τική 84

1907 - 1908

Τάξη	Μαθητές που γράφτηκαν	Στάσιμοι	Άγεξεταστέοι	Διέκοψαν
		13	—	14
Α'	70	9	—	5
Β'	58	16	—	10
Γ'	62	12	—	6
Δ'	44	10	—	14
Ε'	47	1	—	5
ΣΤ'	20			
Σύνολα	301	61	—	54

1908 - 1909

		5	—	4
Α'	59	7	—	26
Β'	81	5	—	27
Γ'	93	17	1	22
Δ'	68	11	3	13
Ε'	47	5	—	1
ΣΤ'	22			
Σύνολα	370	50	4	93

1909 - 1910

		3	—	21
Α'	63	10	—	23
Β'	65	14	—	29
Γ'	80	17	5	18
Δ'	81	8	6	15
Ε'	45	4	5	10
ΣΤ'	32			
Σύνολα	366	56	16	116

1910 - 1911

Τάξη	Μαθητές που γράφτηκαν	Στάσιμοι	Άνεξεταστέοι	Διέκοψαν
A'	76	2	—	26
B'	60	1	—	20
Γ'	58	3	—	15
Δ'	62	11	1	16
Ε'	52	17	—	12
ΣΤ'	26	5	2	5
Σύνολα	334	39	3	94

1911 - 1912

A'	53	—	2	16
B'	69	1	—	26
Γ'	59	5	—	15
Δ'	55	17	—	14
Ε'	52	9	—	11
ΣΤ'	2	6	—	6
Σύνολα	314	38	2	88

Συνοπτικός πίνακας των μαθητών που γράφτηκαν
στην 'Αστική Σχολή

A'	Γράφτηκαν	Στάσιμοι	Άνεξεταστέοι	Διέκοψαν	
1901 - 1902	249	45	10	32	
1902 - 1903	258	50	9	37	
1903 - 1904	258	—	—	—	δεν υπάρχουν (μα- θητολογία) πληρο- φορίες
—	—	—	—	—	
1907 - 1908	301	61	—	54	
1908 - 1909	370	50	4	93	
1909 - 1910	366	56	16	116	
1910 - 1911	334	39	3	84	
1911 - 1912	314	38	2	88	
Σύνολα	2450	338	44	504	

B'. Στην Προκαταρκτική γράφτηκαν:

1901 - 1902	53	Διέκοψαν	14
1902 - 1903	75	»	18
1903 - 1904	65	Δεν έχουμε πληροφορίες	
1904 - 1905	79		
1905 - 1906	69		
1906 - 1907	84		

Σύνολο 425

Παρατηρήσεις

Ἡ Ἀστική Σχολή ἕως τὸ σχολ. ἔτος 1906 - 1907 εἶχε καὶ μία προκαταρκτικὴ τάξη.

Γιὰ τρία σχολ. ἔτη (1904 - 5, 1905 - 6 καὶ 1906 - 1907) δὲν ἔχουμε πληροφορίες σχετικὰς μὲ τοὺς μαθητὲς ποὺ γράφτηκαν στὴν Ἀστικὴ Σχολή.

Ἀπὸ τὸ σχολ. ἔτος 1908 - 1909 ἕως τὸ 1909 - 1910 ἡ Β', Γ' καὶ Δ' τάξη εἶχαν ἀπὸ δύο τμήματα. Τὰ ἐπόμενα δύο σχολ. ἔτη (1910 - 1911 καὶ 1911 - 1912) ἡ Α', Β' καὶ Γ' τάξη εἶχαν ἀπὸ δύο τμήματα (τὸ ἓνα γιὰ τοὺς Ἑλληνοβλάχους, ἐπειδὴ ἔφευγαν τὸν Ἀπρίλιο γιὰ τὸ Σέλι καὶ Εερολεϊβαδο). Ἐπίσης καὶ ἡ Δ' καὶ Ε' τάξη εἶχαν ἀπὸ δύο τμήματα.

Ἡ ἡλικία τῶν μαθητῶν κυμαίνεταν ἀπὸ 6 ἕως 17 ἐτῶν. Οἱ περισσότεροι γονεῖς ἦταν ἐπαγγελματίες, ἔμποροι, λίγοι γεωργοὶ - ἐργάτες καὶ πολὺ λίγοι ἐπιστήμονες. Ἐνδεικτικὰ ἀναφέρω ὅτι σὲ 314 γονεῖς τὸ σχολ. ἔτος 1911 - 1912 μόνο 6 ἦταν ἐπιστήμονες.

Τὰ στατιστικὰ στοιχεῖα δείχνουν ὅτι ἡ ἐπίδοσις τῶν μαθητῶν δὲν ἦταν καλὴ. Οἱ στάσιμοι στὰ σχολ. ἔτη, ποὺ ἀναφερόμαστε, ἔφθαναν σὲ ποσοστὰ ἀπὸ 12% ἕως 20% καὶ αὐτοὶ ποὺ διέκοπταν τὰ μαθήματα ἀπὸ 13% ἕως 31%.

ΟΙ ΕΦΟΡΟΙ ΤΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΤΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ

Τὰ σχολεία (τῆς Βέροιας) διοικοῦσε τριμελής ἐφορεία μὲ πρόεδρο τὸ μητροπολίτη Βέροιας, σύμφωνα μὲ τὸν κανονισμό²⁸ τῆς κοινότητος καὶ τὸν κανονισμό τῶν Ἐκπαιδευτηρίων τῆς Βέροιας.

Οἱ ἐφοροὶ ἕως τὸ 1905 ἐκλέγονταν, μὲ μυστική ψηφοφορία κατὰ πλειοψηφία, ἀπὸ τὴν 24/μελὴ Ἀντιπροσωπεία τῆς Κοινότητος.

Μὲ τὴν ἴδια διαδικασία ὀρίζονταν ὁ ἀντιπρόεδρος καὶ ὁ ταμίας τῆς ἐφορείας. Ἡ θητεία τους ἦταν γιὰ ἓνα χρόνο. Οἱ ἐφοροὶ μετὰ τὴν ἐκλογή τους ἔριζαν τὸ γραμματέα, ὁ ὁποῖος ἦταν ὑποχρεωμένος νὰ τηρεῖ τὰ πρακτικὰ τῶν συνεδριάσεων, τὸν κατάλογο τῆς Βιβλιοθήκης καὶ τὰ ἐποπτικὰ ὄργανα τῶν σχολείων.

Ἀκόμη κατάρτιζαν τὸν προϋπολογισμό τῶν σχολείων καὶ τὸν ὑπέβαλαν γιὰ ἐγκρίση στὴν Ἀντιπροσωπεία. Στὸ τέλος κάθε χρόνου ὑπέβαλαν τὸν ἀπολογισμό τῶν σχολείων γιὰ ἔλεγχο.

Ἄλλο ἔργο τῆς ἐφορείας ἦταν ἡ ἐκλογή καταλλήλων δασκάλων (σύναψη συμβολαίων μ' αὐτοὺς) γιὰ τὰ σχολεία, ἡ σύνταξη ὠρολογίου προγράμματος μαθημάτων, ὁ ὁρισμὸς μετὰ τοῦ διευθυντῆ ἢ τῆς διευθύντριας τοῦ σχολείου τῶν διδλίων πού θὰ διδάσκονταν οἱ μαθητές, ὕστερα ἀπὸ ἐγκρίση τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως. Ἀκόμη τὰ μέλη τῆς ἔπρεπε νὰ ἐπισκέπτονται τὰ σχολεία κάθε ἑβδομάδα καὶ νὰ ἐξετάζουν κάθε πρόβλημα, σχετικὰ μὲ τὸ εὐρυθμὸ τῆς λειτουργίας τῶν σχολείων.

Ἡ ἐφορεία σφράγιζε τὰ διάφορα ἐξερχόμενα ἔγγραφα μὲ σφραγίδα ποὺ ἔγραφε τὰ ἑξῆς: «Ἐφορεία τῶν Ἐκπαιδευτικῶν Καταστημάτων Βεροίας».

Ἀπὸ τὸ σχολ. ἔτος 1905-1906 ἡ ἐφορεία ἦταν τετραμελής καὶ ἐκλέγονταν, σύμφωνα μὲ τὸ νέο κανονισμό²⁹ τῆς Κοινότητος Βεροίας τοῦ 1903, ἀπὸ τὸ Μητροπολίτη, τὴ Δημογεροντία καὶ τὴ Διευθύνουσα ἐπιτροπή.

Οἱ ἐφοροὶ καὶ μὲ τὸ νέο Κανονισμό εἶχαν τὰ ἴδια περίπου καθήκοντα.

28. Βλ. Γ. Χ. Χιονίδη Τρεῖς Κανονισμοὶ τῆς Ἑλληνικῆς Κοινότητος τῆς Βεροίας κατὰ τὰ τέλη τῆς Τουρκοκρατίας, Μακεδονικά (10), σ. 100, Κανονισμὸς τῶν ἐν Βεροίᾳ Ἐκπαιδευτηρίων, 1902, σ. 3.

29. Γ. Χ. Χιονίδη, Τρεῖς Κανονισμοί...» ὁ.π., σ. 118.

Οί προϋπολογισμοί τῶν σχολείων ποὺ συντάσσονταν ἀπὸ τὴν ἐφορεία ἐγκρί-
νονταν ἀπὸ τὴ Δημογεροντία.

Ἔφορος: ³⁰, ὅπως φαίνεται ἀπὸ κώδικες τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Βεροίας,
διετέλεσαν οἱ:

1901 - 1902

Ἐμμ. Ἀναστασίου
Θωμ. Γρ. Ὁρολογιοποιῶς
Ἀν. Ν. Κατσαμάκας

1902 - 1903

Ἀντ. Ἰ. Γεμιτζιόγλου
Ἰ. Στ. Σακελλάριδης
Θωμ. Μ. Χ' Νικολάκης (Κόρτης)

1903 - 1904

Δημ. Ζουμπάς
Μερκ. Χ' Νικολάου
Ν. Ἀντωνιάδης

1904 - 1905

Ἰ. Ἀ. Γεμιτζιόγλου
Μ. Κ. Καμπίτογλου
Μ. Ἀ. Καραγεωργίου

1905 - 1906

Ἀντ. Σμερλῆς
Μ. Κ. Καμπίτογλου
Μ. Α. Καραγεωργίου
Ἐμμ. Κάκος

1906 - 1907

Ἀντ. Σμερλῆς
Ἰωάννης Ἰζέτ - Βέης
Γ. Βλαχογιάννης
Ἐμμ. Κάκος

1907 - 1908

Ν. Ἀντωνιάδης
Θ. Μ. Χ' Νικολάκης (Κόρτης)
Ἐμμ. Βελτσίδης
Ἐμμ. Κάκος

1908 - 1909

Ν. Ἀντωνιάδης
Μ. Κ. Καμπίτογλου
Φ. Μ. Χ' Νικολάκης (Κόρτης)
Ἰωάννης Χρυσοχόου

1909 - 1910

Μερκ. Χ' Νικολάου
Μ. Κ. Καμπίτογλου
Ἰωάννης Χρυσοχόου
Ν. Ἀντωνιάδης

1910 - 1911

Ἀντ. Ἀντωνιάδης
Μ. Κ. Καμπίτογλου
Θ. Μαλούτας
Μερκ. Χ' Νικολάου

1911 - 1912

Ἀντ. Ἀντωνιάδης
Μ. Κ. Καμπίτογλου
Ἐμμ. Κ. Χριστοδούλου
Ἀντ. Κύρκου

30. Οἱ κώδικες αὐτοὶ εἶναι: α) Κώδικας «Πρακτικὰ Ἐφορείας» (Σχολείων)
1892 - 10.12.1911. ἔχει διαστάσεις 29,2X19,5 καὶ φύλλα 142 (σελίδες 284), ἀριθμη-
σὴ διπλή. Βρίσκεται στὴν Ἱερὰ Μητρόπολη Βεροίας. β) Κώδικας «Πρακτικὰ Δημογε-
ροντίας» (1911 - 1936). ἔχει 300 σελίδες καὶ διαστάσεις 42,5X29,5 ἑκατοστά. Βρί-
σκεται στὴν Ἱερὰ Μητρόπολη Βεροίας. γ) Κώδικας Πρακτικῶν τῆς Ἐφορείας ἀπὸ

Όπως ανέφερα παραπάνω, πρόεδρος της έφορείας ήταν ό εκάστοτε Μητροπολίτης ή αντιπρόσωπος αὐτοῦ. Έπομένως έφοροι χρημάτισαν καί οί Μητροπολίτες Βέροιας:

1. Κωνστάντιος Ίσαακίδης (1895 - 1906) ,
2. Απόστολος (1906 - 1909) ,
3. Λουκάς (1909 - 1911) ,
4. Καλλίνικος Δεληκάνης (1911 - 1912) καί οί αντιπρόσωποι τους: Οικανόμος Παπαγεώργιος (1901 - 1904) , Παπαθωμᾶς, αρχιερατικός επίτροπος (1904 - 1911) καί ό Πρωτόπαπας Χ΄΄Ιωάννης (1911 - 1912) .

2.1.1912 (Λήγει τήν 28.6.1923). Έχει 144 σελίδες καί διαστάσεις 43X31 εκατοστά. Βρίσκεται στήν Ίερά Μητρόπολη Βεροίας.

ΕΣΟΔΑ - ΕΞΟΔΑ ΤΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ (1901 - 1912)

Τὰ ἔσοδα ³¹ τῶν σχολείων, σύμφωνα μὲ τοὺς Κανονισμοὺς τῆς Ἑλληνικῆς Κοινότητος Βεροίας τοῦ 1892 καὶ 1903 προέρχονταν ἀπὸ:

1. Τὴν ἐτήσια χορηγία τῆς Κεντρικῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς (Κ. Ε.Ε.) ³²,
2. Τὰ εἰσοδήματα τῶν σχολειακῶν κτημάτων τῆς Πάχιδας καὶ Κότσικας,
3. Τὰ δικαιώματα τῶν προικοτιμήσεων,
4. Τὰ κέρδη τοῦ μονοπωλείου τοῦ κερικοῦ, ³³
5. Τὴν ὑποχρέωση τῶν ἐπιτρόπων τῶν πέντε τμημάτων (ἐκκλησιῶν) νὰ χορηγοῦν στὸ Κοινὸ Ταμεῖο κάθε χρόνο τὸ 40% τῶν ἐσόδων τους,
6. Τὸ κληροδότημα τοῦ ἀείμνηστου εὐεργέτου τῶν σχολείων Δημητρίου Ρακτιδάν ³⁴,

31. Βλ. Γ. Χ. Χιονίδη, Τρεῖς Κανονισμοὶ τῆς Ἑλληνικῆς Κοινότητος τῆς Βεροίας κατὰ τὰ τέλη τῆς Τουρκοκρατίας, Μακεδονικά (10), σ. 106, 117 καὶ 119. Ἐπίσης στὸν Κανονισμὸ τῶν ἐν Βεροίᾳ Ἐκπαιδευτηρίων, σ. 3.

32. Ἡ Κ.Ε.Ε. προσέκρινε ἀπὸ τὴν «ἔνωση τῶν ἐκκλησιῶν» (1892). Ἀνέλαβε τὴ διαχείριση τῆς κοινοτικῆς περιουσίας. Σκοπὸς τῆς «ἔνωσης τῶν ἐκκλησιῶν» ἦταν ὁ περιορισμὸς τῶν δαπανῶν. Βλ. Παύλου Πυρινοῦ, Ἡ Συμβολὴ τῆς Μητροπόλεως Βεροίας στὴν Παιδεία κατὰ τὸν 19ο αἰῶνα, Θεσσαλονίκη 1983, σ. 45. Ἐπίσης Γ. Χ. Χιονίδη, Τρεῖς Κανονισμοί... ὅ.π., σ. 98-99 καὶ 102-104.

33. Στις 16 Μαρτίου 1894 ἀποφασίστηκε, ὕστερα ἀπὸ πρόταση τοῦ Μητροπολίτη Κοσμά, γιὰ οἰκονομικὴ ἐνίσχυση τῶν σχολείων, «ὅπως ἀγορασθῇ κίτρινος κηρός, λευκανθὴ οἶτος ἐνταῦθα καὶ χυθῇ εἰς λαμπάδας διαφόρου μεγέθους, φερούσας τὰ αὐτὰ χρώματα πρὸς τὰς τῶν ἐν Σιατίστῃ κατασκευαζομένων λαμπάδων». Βλ. Παύλου Πυρινοῦ, Ἡ συμβολὴ τῆς Μητροπόλεως, ὅ.π., σ. 47, ἡμ. 106.

34. Ὁ Δημήτριος Ρακτιδάν, ποὺ καταγόταν ἀπὸ τὴ Βεροία, ἦταν ἔμπορος ὑφανμάτων καὶ ἀπέκτησε τεράστια περιουσία. Καθιέρωσε πάγιο ἐτήσιο ἐπιχορήγημα 60 λ.τ. γιὰ τὰ σχολεῖα τῆς Βεροίας. Μετὰ τὸ θάνατό του ἄφησε μὲ διαθήκη στὰ σχολεῖα τῆς Βεροίας ἐτήσιο ἐπιχορήγημα 100 λ.τ. (10.800 γρ.) ἀπὸ τὰ εἰσοδήματα τοῦ χανίου του στὸ Μπαχτσέ Κατοῦ Κωνσταντινουπόλεως. Βλ. Γ. Χ. Χιονίδη, Τὰ σχολεῖα τῆς Βεροίας κατὰ τὰ ἔτη 1849-1912 βάσει ἀνεκδότων ἐγγράφων, Μακεδονικά (11), Θεσσαλονίκη 1971, σ. 20 καὶ 23. Ἐπίσης Παύλου Πυρινοῦ, Οἱ Ρακτιδάν τῆς Βεροίας καὶ τρία ἀνέκδοτα ἐγγράφα, «Μακεδονικὸ Ἡμερολόγιο» (1986), σ. 321-324, καὶ Ἀν. Ἐμμ. Χριστοδούλου, Ἱστορία τῆς Βεροίας, Βεροία 1960, σ. 84-85.

7. Τὸ προῖόν τῶν ἐλέγχων, ἐνδεικτικῶν, τῶν δίσκων τῶν ἐκκλησιῶν, τῆς περιφορᾶς τοῦ σταυροῦ τὴν ἡμέρα τῶν Θεοφανείων καὶ τῶν συλλειτουρῶν,
8. Τὸ πάγιο ἐπιχορηγῆμα τῆς μονῆς Τιμίου Προδρόμου (Σκήτη Βεροίας) καὶ
9. τίς δωρεές τῶν Βεροιωτῶν.

Ἐπειδὴ στοὺς κώδικες τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Βεροίας δὲν ὑπάρχουν ἀπολογιστικὰ στοιχεῖα ἐσόδων - ἐξόδων γιὰ τὴν περίοδο αὐτὴ (1901 - 1912), ἀλλὰ μόνον προϋπολογισμοί, θεώρησα σκόπιμο νὰ παρουσιάσω πρὸ κάτω τὸν προϋπολογισμό τοῦ σχολ. ἔτους 1901 - 1902 γιὰ νὰ φανοῦν οἱ πόροι τῶν ἐσόδων καὶ τὰ ἐξοδα, καὶ νὰ δοθεῖ μιὰ εἰκόνα τῆς οἰκονομικῆς κατάστασης τῶν σχολείων.

Προσθέτω ἀκόμη ὅτι ὁ προϋπολογισμὸς αὐτός, ὅπως καὶ οἱ ἐπόμενοι ἕως τὸ 1911, παρουσίασαν κάποιο συγκεκριμένο ἔλλειμμα ἢ πλεόνασμα, πράγμα πού φανερώνει ὅτι τὰ ἀπολογιστικὰ στοιχεῖα προσέγγιζαν τὸν προϋπολογισμό. Ὁ προϋπολογισμὸς ³⁵ (1901 - 1902) τῶν σχολείων πού ἐγκρίθηκε, σύμφωνα μὲ τὸν Κοινοτικὸ Κανονισμό, ἔχει ὥς ἑξῆς:

Ἔσοδα	Γρ.	Ἔσοδα	Γρ.
Ἀπὸ Κ. Ἐκκλ. Ἐπιτροπῇ	41.000	Εἰς μισθοδοσίαν δασκάλων	42.336
» τόκους	2.268	» μισθοδ. διδασκαλιστῶν	17.172
» Κληροδότημα Ρακτιδᾶν	10.800	» μισθοδοσίαν δασκάλου Ἐλ- ληνικῆς Βλαχ. Σχολῆς	2.160
» Μητρόπολη Θεσ/νίκης	1.620	» μισθοδοσίαν ἐπιστατῶν	4.722
» Μονὴ Προδρόμου	300	» ὑποτροφία Αἰκ. Τζούφου	1.296
» προικοτιμήσεις	1.080	» ἐνοίκιο Γυμναστηρίου	216
» Συλλεΐτουργα	300	» Παράρτημα Ἀστ. Σχολῆς	648
» Δέσκους ἐκκλησιῶν	1.620	» Καύσιμο ὕλη	1.080
» Εἰσιτήρια	5.400	» ἀπρόβλεπτα ἐξοδα	2.160
» Ἐνδεικτικὰ - ἐλέγχους	1.620	» ὑποτροφία πτωχοῦ μαθητοῦ	300
» Σταυρὸ τῶν Φώτων	648		
» Λαχεῖα	2.160		
» Θεατρικὲς παραστάσεις	1080		
	69.896		72.090
Ἐλλειμμα	2.194		

Ἀπὸ τὸν ἀνωτέρω προϋπολογισμό, φαίνεται, ὅπως καὶ ἀπὸ τοὺς ἐπόμε-
νους, ὅτι τὰ περισσότερα ἐξοδα (44.940 γρ.) προέρχονται ἀπὸ τὴν Κεντρικὴ
Ἐκκλησιαστικὴ Ἐπιτροπὴ ἢ τὰ ἑξὶ τμήματα τῶν ἐκκλησιῶν τῆς Βέροιας, ἐνφ

35. Βλ. Κώδικα «Πρακτικὰ τῆς Ἀντιπροσωπείας τῆς Ἑλληνικῆς Κοινότητος,
Δημογεροντίας καὶ Διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς ἀπὸ 12.8.1898 ἕως 14.9.1924. ἔχει δια-
στάσεις 23X35 ἕντος καὶ σελ. 500. Βρίσκεται στὸ Μητροπολιτικὸ μέγαρο. Στὴ σελ. 103
καταχωρίστηκε ὁ προϋπολογισμὸς αὐτός.

τά υπόλοιπα από το κληροδότημα Ρακτιδάν, τη Μητρόπολη Θεσσαλονίκης³⁶, από ένδεικτικά, έλέγχους, λαχεία, θεατρικές παραστάσεις κ.ά.

Τά περισσότερα έξοδα (61.668 γρ.) δίνονται για δασκάλους. Η έφορεία πλήρωνε για ένοίκιο Γυμναστηρίου και για το κτίριο του Παραρτήματος της 'Αστικής Σχολής 864 γρ. το χρόνο, ενώ για ύποτροφίες πτωχών μαθητών 1596 γρόσια.

Τόν προϋπολογισμό υπογράφουν ό μητροπολίτης, ως πρόεδρος, και τά μέλη της 'Αντιπροσωπείας.

Οί έφοροι των σχολείων δέν μπορούσαν νά κάνουν υπέρβαση στον προϋπολογισμό (σκέλος εξόδων), χωρίς την έγκριση της 'Αντιπροσωπείας.

Τό επόμενο σχολ. έτος (1902 - 1903) στον έγκεκριμένο προϋπολογισμό³⁷ έχουμε έσοδα - έξοδα 71.836 γρ. Νέα έσοδα από την πώληση κερισού στον 'Αγιο 'Αντώνιο προβλέπονται 2.160 γρ. που θα τά διέθεταν για δασκάλους των Έλληνοβλάχων Σελίου.

Γιά τά σχολικά έτη 1903 - 1904 και 1904 - 1905 δέν έχουμε πληροφορίες για έσοδα - έξοδα.

Κατά τό σχολ. έτος 1905 - 1906 ό προϋπολογισμός έχει έσοδα 81.076, έξοδα 80.440 και πλεόνασμα 636 γρ.

Στά επόμενα σχολικά έτη (1906 - 1907 και 1907 - 1908) δέν υπάρχουν προϋπολογιστικά ή απολογιστικά στοιχεία.

Τό σχολ. έτος 1908 - 1909 έχουμε προϋπολογισμό³⁸ με έσοδα 96.902, έξοδα 96.848 και πλεόνασμα 54 γρ.

Στήν πραγματικότητα, όπως φαίνεται από τον κώδικα³⁹, είχε έλλειμμα γι' αυτό τό έτος 17.760 γρ. Τό έλλειμμα αυτό παρουσιάστηκε εξαιτίας της ανέγερσης της σχολής του Ήμιγυμνασίου 'Αρρένων.

'Ελλειμμα παρουσίασε και ό επόμενος προϋπολογισμός (1909 - 1910) με έσοδα - έξοδα 98.248 γρ. και έλλειμμα 6.202 γρ.

Τό έλλειμμα αυτό, καθώς και της προηγούμενης χρονιάς (1908 - 1909) που μαζί ανέρχονταν στα 23.962 γρ., ή Δημογεροντία αποφάσισε⁴⁰ νά τό πληρώσουν οί εκκλησίες της Βέροιας ως εξής:

36. Η Μητρόπολη Θεσσαλονίκης σ' όλη την περίοδο (1901 - 1912) έστελνε χρήματα για δασκάλους, ιδιαίτερα για μισθούς δασκάλων Σελίου. Βλ. Κώδικα «Πρακτικά έφορείας 1892 - 1911». Έχει διαστάσεις 20X30 ύψος και σελίδες 284. Βρίσκεται στο μητροπολιτικό μέγαρο.

37. Βλ. «Πρακτικά 'Αντιπροσωπείας...», ό.π., σ. 127 - 128.

38. «Πρακτικά Έφορείας 1892 - 1911...», ό.π., σ. 96α.

39. «Πρακτικά Έφορείας 1892 - 1911...», ό.π., σ. 102α.

40. «Πρακτικά Έφορείας 1892 - 1911...», ό.π., σ. 107β.

Ἁγίου Ἀντωνίου	40 λ.τ,
Ἁγίου Γεωργίου	30 »
Ἁγίου Ἰωάννου	30 »
Ἁγίων Ἀναργύρων	30 »
Μητροπόλεως	15 »
Κυριώτισσας	15 »
Ταμεῖο Σχολείων	15 »

175 λ.τ.

Τὸ σχολ. ἔτος 1910 - 1911 ἔχουμε στὸν προϋπολογισμό ⁴¹ ἔσοδα 105.872 γρ., ἔξοδα 98.159 γρ. καὶ πλεόνασμα 7.713 γρ. Στὴν πραγματικότητα τὸ πλεόνασμα ἦταν 920,20 γρ. ⁴².

Γιὰ τὸ τελευταῖο ἔτος (1911 - 1912) τῆς τουρκοκρατίας στὴ Βέροια ἔχουμε ἐτήσιο ἀπολογισμό ⁴³ ἐσόδων - ἐξόδων, μὲ αὐξημένα ἔσοδα (170.678 γρ.) - ἔξοδα (169.105,25 γρ.) καὶ ὑπόλοιπο 1.573,5 γρ.

Ἡ αὐξηση τῶν ἐσόδων - ἐξόδων ὀφείλεται στὴ σύναψη δανείου (42.228 γρ.) γιὰ τὴν ἀγορὰ τῆς οἰκίας Ἀν. Ἀντ. Κανάκη, στὴν αὐξηση τῆς ἐπιχορήγησης γιὰ τὰ σχολεῖα ἀπὸ τὴ μητρόπολη Θεσσαλονίκης (21.492 γρ.), στὶς ἐκτακτες δωρεές ⁴⁴ Βεροιωτῶν (9.558 γρ.), στὴν αὐξηση τῶν ἐσόδων ἀπὸ τὰ ἐνοίκια ⁴⁵ τῶν σχολειακῶν κτημάτων καὶ στοὺς τόκους ἐνὸς ὁμόλογου 20 λ.τ., ποὺ χάρισε ὁ Παπαγαθαγγέλου στὰ σχολεῖα ⁴⁶.

41. Βλ. Κώδικα «Ἐφορείας Καθολικὸν 1911 - 1912». Ἔχει διαστάσεις 22X33 ὕψος καὶ σελίδες 128. Εἶναι χαρτῶδες καὶ στὴ ράχη πανόδετος. Περιέχει ἀναλυτικὰ τὰ ἔσοδα - ἔξοδα καὶ ἀπολογισμό τοῦ σχολ. ἔτους 1911 - 1912 στὴ σελίδα 96 - 97. Βρίσκεται στὸν Ἅγιο Ἀντώνιο Βέροιας. Στὴ σελίδα 96 ἔχουμε τὴ σημείωση γιὰ τὸ πραγματικὸ ὑπόλοιπο τῆς σχολ. χρονιᾶς 1910 - 1911.

42. Βλ. Κώδικα «Ἐφορείας Καθολικὸν 1911 - 1912...», ὁ.π., σ. 96 - 97.

43. Βλ. Κώδικα «Ἐφορείας Καθολικὸν 1911 - 1912...», ὁ.π., σ. 96.

44. Βλ. Α' καὶ Β' ἡμερολόγιον Ἐφορείας ἀπὸ 21.6.1912 ἕως 31.8.1912. Στὴ σελ. 35 τοῦ Α' ἡμερολογίου καὶ στὴ σελ. 5 τοῦ Β' ἡμερολογίου ἀναγράφονται οἱ δωρητές. Πρὸσφεραν γιὰ τὰ σχολεῖα ὁ Πανσανίας Καμπύτογλου 108 γρ., Εὐανθία Ἀντ. Καρακωστή 54 γρ., Ἀντ. Ζαρούκας 8100 γρ., Μήτησιον Μπάτσιο ἢ Μπατσιόπουλος 540 γρ., Δημ. Ζουμπᾶς 540 γρ. καὶ Νικόλαος Τάσιου 216 γρ.

45. Κώδικας «Α' ἡμερολόγιον Ἐφορείας 1911 - 1912», ὁ.π., σ. 6 καὶ «Καθολικὸν Ἐφορείας 1911 - 1912», ὁ.π., σ. 8.

46. Βλ. Κώδικα «Α' ἡμερολόγιον Ἐφορείας», ὁ.π., σ. 35 καὶ «Καθολικὸν Ἐφορείας», ὁ.π., σ. 8.

ΠΑΡΘΕΝΑΓΩΓΕΙΟ ΚΑΙ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΒΕΡΟΙΑΣ

Για την περίοδο 1901 - 1912, παρ' όλη την προσπάθειά μας να δούμε πληροφορίες, δέν τὸ κατορθώσαμε. Τὸ μόνο ποὺ ἐβρήκαμε ἀπὸ τὴ μελέτη τῶν ἀνεκδότων κωδίκων τῆς Ἱερᾶς Μητρόπολης Βεροίας, τοῦ Ἀγίου Ἀντωνίου Βέροιας καὶ τοῦ 1ου Λυκείου Βέροιας, ἦταν, ποιῆς διδασκάλισσες ὑπηρέτησαν κατὰ τὸ διάστημα 1901 - 1912 στὰ σχολεῖα αὐτά.

Οἱ διδασκάλισσες ποὺ ὑπηρέτησαν στὸ Παρθεναγωγεῖο ἦταν:

1. Γεωργίου Καλλιόπη	10. Κωτούλα Ἑλισάβετ
2. Γεωργίου Μαρία	11. Μανιοπούλου Αἰκατερίνη
3. Διαμαντοπούλου Ευανθία	12. Πλάδα Ἰ. Ἀθηνᾶ
4. Εὐαγγέλου Κατίνα	13. Παρναδέλα Εὐφημία
5. Ζαφειρίου Φερωνίκη	14. Σταύρου Ἑλισάβετ
6. Ζεγκίνη Μαρία	15. Τριανταφύλλου Ἀφροδίτη
7. Θεοχαροπούλου Καλλιόπη	16. Τσιροπούλου Ἑλένα
8. Ἰωαννίδου Ἑλένη	17. Τσιτσαίου Μελπομένη
9. Καζαμπάκα Αἰκατερίνη	18. Φουντούκα Εὐφροσύνη

Οἱ διδασκάλισσες ποὺ ὑπηρέτησαν στὸ Νηπιαγωγεῖο:

1. Γκούνα Γ. Ἑλένη	5. Κασαπίδου Ὁρόλλη
2. Ἐμμανουήλ Αἰκατερίνη	6. Μπουζιώτα Αἰκατερίνη
3. Καραγιαννίδου Αἰκατερίνη	7. Παπαθεοκλήτου Εὐφημία.
4. Καραμάνογλου Ἑμι. Ἑλένη	

Η ΙΕΡΑΤΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΤΙΜΙΟΥ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ ΒΕΡΟΙΑΣ

Ι. "Ιδρυση - Σκοπός

Τὰ τελευταία χρόνια τῆς τουρκοκρατίας στή Βέροια λειτούργησε Ἱερατική Σχολή στήν Πατριαρχική καί Σταυροπηγιακή Μονή Τιμίου Προδρόμου (Σκήτη Βεροίας)⁴⁷.

Ἡ ἱδρυσὴ τῆς (1909), ὕστερα ἀπὸ συνοδική ἀπόφαση, προτάθηκε μὲ πατριαρχικό γράμμα⁴⁸ ἀπὸ τὸν Ἰωακείμ Γ' στὴ μητροπολίτη τῆς Βέροιας Ἀπόστολο⁴⁹. Στὸ γράμμα αὐτὸ γίνεται πατρικὴ σύσταση στὴ μητροπολίτη Βέροιας «ἵνα συστηθῇ ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ τοῦ Τιμίου Προδρόμου τριτάξιος Ἱερατική Σχολή... διὰ τὰς ἐπιτοπίους ἀνάγκας».

Τὴν πρόταση αὐτὴ δέχθηκε ὁ μητροπολίτης τῆς Βέροιας Ἀπόστολος μὲ ἀνυπόκριτη χαρὰ καὶ ἀντιπρότεινε μὲ ἐπιστολὴ⁵⁰ τοῦ στὸ Πατριαρχεῖο, σχετικὰ μὲ τὴν ἱδρυση τῆς Ἱερατικῆς Σχολῆς, τὰ ἑξῆς:

1. Ἡ Ἱερατικὴ Σχολὴ νὰ γίνῃ τετρατάξιος καὶ νὰ γίνονται δεκτοὶ σ' αὐτὴν ἀπόφοιτοι τῆς Δ' τάξεως τοῦ ἀστικοῦ σχολείου, ἡλικίας ἀπὸ 13 μέχρι 16 χρόνων.

47. Ἡ μονὴ αὐτὴ βρίσκεται στήν περιοχή Βέροιας, κοντὰ στὸν Ἀλάχμονα. Πληροφορίες γιὰ τὴ μονὴ αὐτὴ βλ. Γ. Χ. Χιονίδη, Σύντομη ἱστορία τοῦ Χριστιανισμοῦ στήν περιοχή τῆς Βεροίας, Βέροια 1961, σ. 47-55, τοῦ ἰδίου, Ἱστορία τῆς Βεροίας, τ. 2ος, Θεσσαλονίκη 1970, σ. 198, Παύλου Πυρινού, Ἀνέκδοτα ἔγγραφα ἀφορῶντα εἰς τὰς μονὰς Τιμίου Προδρόμου (Σκήτη Βεροίας) καὶ Μοντισιάλης, Θεσσαλονίκη 1975, σ. 1-39.

48. Τὸ γράμμα αὐτό, μὲ ἀρ. ἀριθμ. 654/Μαρτίου/1908, καταχωρίζεται στὴ σελ. 66α ἐνὸς πρωτοκόλλου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Βεροίας. Τὸ πρωτόκολλο αὐτὸ ἀρχίζει ἀπὸ τὸ 1892 καὶ φτάνει μέχρι τὸ 1911. Ἔχει 209 φύλλα καὶ διαστάσεις 22X35 ὕψος. Τὸ ἴδιο γράμμα καταχωρίζεται στήν Πατρ. Ἀλληλογραφία, Κώδικας Α/83 καὶ στὴ σελίδα 82, μὲ ἡμ. 20.3.1909 (Οἶκ. Πατριαρχεῖο).

49. Μητροπολίτης Βέροιας (1906-1909), μετέπειτα Σεργῶν καὶ Θεσσαλονίκης.

50. Ἡ ἐπιστολὴ αὐτὴ καταχωρίζεται στὴ σ. 93 τοῦ 56ου Κώδικα τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Βεροίας καὶ φέρει τὴν ἑνδειξὴ «Κώδιξ Ἀλληλογραφίας Πατριαρχεῖου 1909». Ἔχει διαστάσεις 25X35 ὕψος καὶ 194 σελίδες. Τὸ κείμενο τῆς ἐπιστολῆς δημοσιεύεται στὸ παράρτημα.

2. Νά διδάσκονται: Ἱερὰ ἱστορία, ἱερὰ κατήχηση, σύντομη ἐκκλ. ἱστορία, λειτουργική, ἐθνική ἱστορία, ἐλληνική γλώσσα, ἀριθμητική καὶ ἐκκλησιαστική μουσική.

3. Οἱ ἀπόφοιτοὶ τῆς στῆν ἀρχῇ νά διορίζονται δάσκαλοι καὶ φάλτες στὰ χωριά καὶ στὴ συνέχεια, ἔταν ἐνηλικιώνονται, νά χειροτονοῦνται ἱερεῖς.

4. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ὑποτρόφων γιὰ τὴν Α' τάξη νά μὴν ὑπερβαίνει τοὺς 20 - 22. Σ' αὐτὴν νά διδάσκουν ὁ διευθυντὴς τῆς Σχολῆς, πού θά εἶναι καὶ ἡγούμενος τῆς μονῆς, καὶ δύο ἄλλοι δάσκαλοι.

5. Τὰ ἔσοδα (πού προϋπολογίστηκαν σὲ 200 λ. Τουρκίας) νά προέρχονται: Ἀπὸ τῆ μονῇ Τιμίου Προδρόμου 100 λ.τ., τῇ Μονῇ Ἀγίου Ἀθανασίου τῆς Σφήντισσας⁵¹ 50 λ.τ. Οἱ ὑπόλοιπες 50 λ.τ. θά εἰσπράττονταν ἀπὸ περιοδεύοντα ἱερέα «ἐκ τῶν πλησιοχώρων μερῶν εἰς σίτον, ἀραδόσιτον καὶ φασιόλας».

Οἱ προτάσεις αὐτὲς ἐγκρίθηκαν ἀπὸ τὸ Πατριαρχεῖο⁵² καὶ συστήθηκε ἡ συγκρότηση τῆς ἐφορείας τῆς Σχολῆς γιὰ τὴ λειτουργία τῆς.

Ὑστερα ἀπὸ πρόταση τοῦ μητροπολίτη Ἀποστόλου, μὲ πατριαρχικὸ γράμμα⁵³ διορίστηκε διευθυντὴς τῆς Σχολῆς ὁ ἱεροδιάκονος Ἀστέριος Π. Ἀστερίου ἢ Παπα-Μάρτυρος, πού καταγόταν ἀπὸ τὸ Μεγάροδο Μοναστηρίου καὶ ἦταν ἀπόφοιτος τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης.

Ἀκόμη γιὰ τὴ λειτουργία τῆς Σχολῆς στάλθηκε ἀπὸ τὸ Πατριαρχεῖο ὁ κανονισμὸς⁵⁴ τῆς, πού ἐγκρίθηκε, μὲ συνοδική ἀπόφαση.

51. Τὸ μοναστήρι αὐτὸ βρίσκεται κοντὰ στὸ χωριὸ Ἀγκαθιά Βέροιας.

52. Τὸ ἐν' ἀριθμ. 707/21.7.1909 πατριαρχικὸ γράμμα μὲ τὸ ὁποῖο ἐγκρίνονται οἱ προτάσεις καταχωρίζεται στὸ πρωτόκολλο τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Βεροίας τοῦ 1892, β.π., σ. 67 καὶ στὴν Πατριαρχικὴ Ἀλληλ., Κώδικας Α/83, σ. 241, μὲ ἡμερομ. 22.6.1909 (Οἶκ. Πατριαρχεῖο).

53. Τὸ πατριαρχικὸ γράμμα ἀπειθύνθηκε στὸ μητροπολίτη Βεροίας Λοιπά. Ὁ Βεροίας Ἀπόστολος μετατέθηκε στὴ μητρόπολη Σερρών. Τὸ γράμμα αὐτὸ καταχωρίστηκε μὲ ἀντ. ἀριθμ. 827/27.10.1904 στὸ πρωτόκολλο τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Βεροίας τοῦ 1892, β.π., σ. 39 καὶ στὴν Πατρ. Ἀλληλογραφία, Κώδικας Α/83, σ. 477, 27.10.1909 (Οἶκ. Πατριαρχεῖο).

54. Δυστυχῶς δὲν κατόρθωσα νά ἔχω ἀντίγραφο τοῦ κανονισμοῦ τῆς Σχολῆς, παρ' ὅλες τὶς προσπάθειές μου. Ὁ κανονισμὸς αὐτὸς καταχωρίστηκε στὴν Πατρ. Ἀλληλογραφία, Κώδικας Α/83, σ. 347, μὲ ἡμερ. 17.9.1907 (Οἶκ. Πατριαρχεῖο).

Διάσπαρτες πληροφορίες, πού βρίσκουμε στοὺς κώδικες τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Βεροίας, μᾶς πληροφοροῦν γιὰ τὸ τί προσέβλεπε ὁ κανονισμὸς τῆς Σχολῆς γιὰ τὶς περιοχὲς ἀπὸ τὶς ὁποῖες θά ἦταν προτιμότερο νά προέρχονται οἱ μαθητές, δηλ. ἀπὸ τὶς ἐπαρχίες Βέροιας, Βοδενῶν, Κίτρους καὶ Καμπανίας γιὰ τὰ μαθήματα τῆς Σχολῆς καὶ τὴν ἐνδυσιασία τῶν μαθητῶν σχετικά μὲ τὸ διορισμὸ οἰκονόμου στὴ Σχολή, πού ἔπρεπε νά προτιμηθεῖ ἀπὸ τοὺς μοναχοὺς τῆς μονῆς ὁ πῶ κατ'ἀλληλος. Ἀκόμα προβλέπονταν στὸν κανονισμό, τὰ ἔσοδα τῆς Σχολῆς νά προέρχονται ἀπὸ τὰ μοναστήρια Τιμίου Προδρόμου, Ἀγίου Ἀθανασίου Σφήντισσας, Κανάων, Πέτρας καὶ Διονυσίου, καὶ ἀπὸ ἀραιορετικὲς εἰσφορὲς τῶν γειτονικῶν ἐπαρχιῶν.

Τέλος γνωστοποιήθηκε στον Καϊμακάμη της Βέροιας η Έδρυση και λειτουργία της Σχολής, σύμφωνα με τη νομοθεσία που ίσχυε τότε.

Ύστερα, απ' όλες αυτές τις διαδικασίες, άρχισε το Νοέμβριο του 1909 να λειτουργεί η Ίερατική Σχολή και συνέχισε τη λειτουργία της μέχρι τον Ιούνιο του 1915, δηλ. 6 σχολικά έτη, όποτε και διέκοψε τη λειτουργία της.

Οί λόγοι: ⁵⁵ που επέβαλαν τη διακοπή της λειτουργίας της Σχολής ήταν:

α. Το Ύπουργείο Παιδείας δέ θα άναγνώριζε στο έξής τα άπολυτήρια των άποφοίτων της Σχολής και αυτό θα διόριζε στις έπαρχίες δασκάλους που θα είχαν κατά τον έλληνικό νόμο τα απαιτούμενα προσόντα,

β. οικονομικοί λόγοι και

γ. η σύσταση νομοπαρασκευαστικής επιτροπής για τη διαρρύθμιση των εκκλησιαστικών πραγμάτων που μελετούσε γενικό σχέδιο Έδρυσης Ιερατικών σχολών.

Οί λόγοι αυτοί άνάγκασαν το μητροπολίτη Βεροίας Καλλίνικο να δηλώσει: «Κατά συνέπειαν ο κύριος προορισμός της Σχολής του να άπολύη μαθητάς τοποθετημένους εις τα χωρία ώ εδιδασκάλους μέχρις ου φθάσωσιν εις ηλικίαν να ιερωθώσι μαιαιούται καθ' ολοκληρίαν και συνεπώς ή περαιτέρω λειτουργία της Σχολής άποβαίνει όλως άσκοπος ⁵⁶».

II. 'Η λειτουργία της Ίερατικής Σχολής

Για να πάρουμε μιá εικόνα της όλης δραστηριότητας της Σχολής, θα εξετάσουμε τα παρακάτω έπί μέρους θέματα:

1. "Εφοροι της Σχολής - Σημαντικές αποφάσεις

α. "Εφοροι της Σχολής διετέλεσαν

1. Μητροπολίτης Λουκάς 1909 - 10 και 1910 - 11.

2. Μητροπολίτης Καλλίνικος 1911 - 12, 1912 - 13, 1913 - 14 και 1914 - 15. Ήρθε στη Βέροια 23.1.1911.

3. Πρωτοπαπάς Χ' Ίωάννου 1909 - 10, 1910 - 11, 1911 - 12, 1912 - 13, 1913 - 14. Παύθηκε από έφορος στις 2.6.1914.

4. Στέφανος Κόρτης 1909 - 10 και 1910 - 11. Παρατίθθηκε στις 6.11. 1911.

55. Οί λόγοι αυτοί αναφέρονται στη συνεδρία (30.4.1915) της έφορείας. Βλ. Κώδικα Λογαριασμών της Μονής Προδρόμου Βεροίας (1825 - 1921), σ. 162α,β. 'Ο κώδικας αυτός διαστάσεων 22Χ25 ύψος έχει 188 φύλλα. Είναι πανόδοτος και στη ράχη δερματόδετος. Διατηρείται σε καλή κατάσταση και βρίσκεται στη μητρόπολη Βεροίας.

56. Κώδικας Λογαριασμών της Μονής Προδρόμου, ό.π., σ. 162α.

5. Δημήτριος Ζομπάς 1909 - 10 και 1910 - 11. Παραιτήθηκε στις 6.11. 1911.

6. Έμμ. Καζαμπάκας 1911 - 12, 1912 - 13, 1913 - 14 και 1914 - 15. 'Ανάλαβε καθήκοντα στις 7.11.1911.

7. Ιωάννης Σιορμανωλάκης 1911 - 12. Παραιτήθηκε στις 10.12.1911.

8. Οικονόμος Παπαϊωάννου (Ντιόντιου) 1914 - 15.

Ο Διευθυντής της Σχολής και οι έφοροι ⁵⁷ διορίζονταν από το Πατριαρχείο, γιατί η μονή ήταν πατριαρχική και Σταυροπηγιακή. Πρόεδρος της έφορείας ήταν ο εκάστοτε μητροπολίτης Βεροίας ως αντιπρόσωπος του Πατριαρχείου.

β. Σημαντικές αποφάσεις της Έφορείας

Η Έφορεία της Ίερατικής Σχολής, πέρα από την κατάστροψη και υπογραφή των προϋπολογισμών - απολογισμών, την υπογραφή των συμφωνητικών των δασκάλων, την επίβλεψη της καλής λειτουργίας της Σχολής, ήταν υπεύθυνη και για την οικονομική διαχείριση της σχολής και της μονής.

Από τις 32 συνολικά συνεδριάσεις (ή πρώτη 20.12.1909 - τελευταία 29. 12.1915) οι σημαντικότερες αποφάσεις για την εύρυθμη λειτουργία της Σχολής ήταν:

1. Η επίσκεψη όρισμένων δωματίων (ξενώνων) για τις κτιριακές ανάγκες της Ίερατικής Σχολής ⁵⁸.

2. Ο όρισμός ενός οικονόμου της σχολής και της μονής, που θα αναπλήρωνε το διευθυντή στα διδασκαλικά του καθήκοντα ⁵⁹.

3. Η πρόσληψη γιατρού για τις ανάγκες των μαθητών, δασκάλων, μοναχών και υπαλλήλων της μονής ⁶⁰.

4. Η αποστολή έγκυκλιού στα πλησιόχωρα μέρη με σκοπό τη συγκέντρωση προαιρετικών εισφορών για τις ανάγκες της σχολής ⁶¹.

5. Η σύναψη δανείων για την ανέγερση Ίερατικής Σχολής στο Μοναστήρι (συνεδρία Έφορείας 27 Ιουνίου 1912).

57. Οι έφοροι Δ. Ζομπάς και Στ. Κόρτης, Βεροιώτες, από το 1901 ήταν λαϊκά μέλη στη διοίκηση και διαχείριση της μονής. Ο διορισμός τους ανανεώθηκε στις 20. 12.1904 και έφοροεπίτροποι της Ίερ. Σχολής διορίστηκαν στις 20.12.1909. Βλ. Κώδικα Λογαριασμών Μονής Προδρόμου, έ.π., σ. 127β, 129α και 130α.

58. Κώδικας Λογαριασμών της Μονής Προδρόμου, έ.π., σ. 133α.

59. Οικονόμος, σύμφωνα με τον κανονισμό, διορίστηκε ο μοναχός Δανίλ. Βλ. Κώδικα Λογαριασμών της Μονής Προδρόμου, έ.π., σ. 135α.

60. Προσλήφθηκε ως γιατρός ο Γρηγόριος Κωτούλας, με μισθό 10 λ. Τονάριας το χρόνο και τὰ έξοδα μετάβασης και επιστροφής. Βλ. Κώδικα Λογαριασμών της Μονής, έ.π., σ. 133β.

61. Κώδικας Λογαριασμών... έ.π., σ. 133β.

6. Νὰ παρευρίσκονται τὰ μέλη τῆς Ἐφορείας στίς ἐξετάσεις τῶν μαθητῶν, μαζί μὲ ἐξεταστική ἐπιτροπή, πού θὰ ἀποτελεῖτο ἀπὸ δόκιμους δασκάλους τῆς Βέροιας (Συνεδρία Α 20.12.1909) καὶ

7. Ἡ πρόσληψη φύλακα γιὰ τὴ Σχολὴ καὶ τὴ Μονή.

2. Διευθυνές - δάσκαλοι στὴ Σχολὴ ἀπὸ τὸ 1909 ἕως 1915

1. Ἱερ. Ἀστέριος Π. Ἀστερίου ἢ Παπα-Μάρτσης, διευθυντής, πτυχιούχος Θεολ. Σχολῆς Χάλκης, ἀπὸ τὸ Μεγάροιο Μοναστηρίου 1909 - 10, 1910 - 11.

2. Ἰωάννης Γρηγορίου ἢ Χαντζῆς, δάσκαλος, ἀπόφοιτος Ὑποδ/λείου Θεσσαλονίκης, ἀπὸ τὴ Βέροια, 1910 - 11.

3. Ἱερεὺς Παπακωνσταντίνου Οἰκονόμος, διευθυντής, τελειόφοιτος Γυμνασίου, ἀπὸ τὸν Κρόκο Κοζάνης, 1911 - 1912 καὶ 1912 - 1913.

4. Ἀθανάσιος Κόνιαρης, δάσκαλος, τελειόφοιτος Ριζαρείου Σχολῆς, ἀπὸ τὴ Θεσσαλονίκη (:), 1911 - 12.

5. Μιχαὴλ Ζεγκίνης, δάσκαλος, (προσόντα ἄγνωστα) ἀπὸ τὴ Βέροια, 1911 - 12, 1912 - 13.

6. Ἀρχ. Νεόφυτος Ξανθόπουλος, διευθυντής, (προσόντα ἄγνωστα) ἀπὸ τὴ Μ. Ἀσία, 1912 - 13.

7. Στέφανος Παπαδόπουλος, διευθυντής, πτυχιούχος Γυμν. Θεσσαλονίκης καὶ Γαλλικοῦ Λυκείου, ἀπὸ τὴ Βέροια, 1913 - 14.

8. Ἀθανάσιος Πουλιάδης διευθυντής, τελειόφοιτος Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ἀπὸ τὴ Βλάτση Κοζάνης, 1913 - 14 καὶ 1914 - 15.

9. Χρῆστος Μηλιόπουλος, δάσκαλος, ἀπόφοιτος Διδασκαλείου Θεσσαλονίκης, ἀπὸ τὴν Ἑλαφίνα Βέροιας, 1913 - 14.

10. Ἀθανάσιος Αὐξεντίου, διευθυντής, ἀπόφοιτος Διδασκαλείου Θεσσαλονίκης, ἀπὸ τὴ Βέροια, 1914 - 15.

Συνολικὰ ὑπηρετήσαν 10 δάσκαλοι. Ἀπὸ αὐτοὺς τρεῖς ἦταν ἱερωμένοι· ὁ Ἀστ. Π. Ἀστερίου⁶², Παπακωνσταντίνου Οἰκονόμος καὶ ὁ Νεόφυτος Ξανθόπουλος, πού ἦταν καὶ ἡγούμενος τῆς μονῆς.

Οἱ μισθοὶ τῶν δασκάλων κυμαίνονταν ἀπὸ 20 λ. Τουρκίας ἕως 70 λίρες.

62. Ὁ Ἀστέριος Π. Ἀστερίου, διευθυντής τῆς σχολῆς (1909 - 1911), ἦταν πολὺ μορφωμένος. Γνώριζε ἅπταιστα τὰ Τουρκικὰ καὶ Γαλλικὰ, πλὴν ὅμως ἦταν αὐταρχικῶς, φιλόδοξος καὶ ἐριστικῶς. Δημιούργησε πολλὰ προβλήματα στὴ σχολὴ καὶ στοὺς ἐφορευσιτροπούς. Στὶς 20.10.1910 δημοσίευσε στὴν ἐφημερίδα «Νεολόγος» τῆς Κωνσταντινουπόλεως σχόλιο μὲ τίτλο «Ἡ διάλυσις τῆς Ἱερατικῆς Σχολῆς Προδρόμου Βέροιας» ἐξαιτίας τῆς ἑλλειψῆς τροφῆς καὶ φωτισμοῦ (βλ. Κώδικα Ἐπαρχιακῆς Ἀλληλογραφίας ἐπὶ Κοσμά Εὐμορφοπούλου ἀπὸ Δουίνουπόλεως. Ἐν Βεροῖα τῇ 15 Μαΐου 1892, σ. 267). Ὅπως ὅμως φαίνεται ἀπὸ τοὺς σχετικoὺς κώδικες καὶ τὴν ἀλληλογραφία μὲ τὸ Πατριαρχεῖο, οἱ κατηγορίες ἦταν ψεύτικες.

Ἀκόμη εἶχαν ὠρεάν φαγητό καὶ ὕπνο.

Ὁ Ἀστέριος Π. Ἀστερίου, ὅταν παραιτήθηκε ἀπὸ τῆ σχολῆς, ἔγινε ἀρχιερατικὸς ἐπίτροπος στὴν Ἑβέσσα καὶ ἀργότερα διορίστηκε καθηγητὴς τῶν θρησκευτικῶν στὴ Θεσσαλονίκη.

Οἱ Ἀθαν. Αὐξεντίου, Ἰωάννης Γρηγορίου καὶ Μιχαὴλ Ζεγκίνης ὑπηρετήσαν ὡς δάσκαλοι καὶ στὴ Βέροια. Ὁ Χρήστος Μηλιόπουλος ὑπηρετήσε ὡς δάσκαλος στὴ Σφηκιὰ (6 χρόνια) καὶ μετὰ στὸ χωριὸ τοῦ Ἐλαφίνα.

Στις 10.12.1911 προσλήφθηκε ὡς δάσκαλος ὁ Ἀθανάσιος Κόνιαρης, ποὺ παύθηκε στίς 24.2.1912 «διὰ λόγους σοβαροτάτους»⁶³ καὶ στὴ θέση τοῦ προσλήφθηκε ὁ Μιχαὴλ Ζεγκίνης.

Κατὰ τὸ σχολ. ἔτος 1913 - 1914 παύθηκαν ὅλοι οἱ δάσκαλοι (Παπακωνσταντίνου Οἰκονόμος, Μιχαὴλ Ζεγκίνης καὶ ὁ Ἀρχ. Νεόφυτος Ξανθόπουλος) «καθ' ὅσον ἡ πολιτεία των καθ' ἅπασαν τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους, οἱ διαρκεῖς ἀντεγκλήσεις καὶ ραδιουργίαι αὐτῶν, ἡ κακοήθης συμπεριφορὰ των καὶ αἱ στάσεις τῶν μαθητῶν ποὺ προκάλεσαν κατ' ἐπανάληψιν ἀποδεικνύουν ὅτι ἀπεδείχθησαν ὅλως ἀνάξιοι τοῦ διδασκαλικοῦ ἐπαγγέλματος καὶ μένουν ἐκ μείριστης ἀνοχῆς τῆς ἐφορείας ὡς ἐκ τῶν καίρικῶν περιστάσεων διετηρήθησαν εἰς τὴν θέσιν των»⁶⁴ καὶ προσλήφθηκαν ὁ Στέφανος Παπαδόπουλος, ποὺ πέθανε στίς 16.12.1913, ὁ Ἀθανάσιος Πουλιάδης καὶ ὁ Χρήστος Μηλιόπουλος.

Ὁ τελευταῖος παραιτήθηκε στίς 2.6.1914 γιὰ λόγους ὑγείας καὶ ἀντὶ αὐτοῦ προσλήφθηκε ὁ Ἀθανάσιος Αὐξεντίου.

Οἱ δάσκαλοι δίδασκαν στὰ Θρησκευτικά: Ἑρμηνεῖα Πράξεων τῶν Ἀποστόλων, ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία, τὸ σύμβολο τῆς πίστεως (ἑρμηνεῖα) καὶ στοιχεῖα λειτουργικῆς.

Ἑλληνικά: «Κύρου Ἀνάβασις», Λουκιανοῦ «ἐνύπνιον», Λυσία «κατὰ Ἑρατοσθένους» κ.ἄ.

Μαθηματικά: Ἀκέραιοι ἀριθμοί, κλάσματα, ἀπλὴ μέθοδος καὶ τόκους.

Ἱστορία: Ἀρχαία ἱστορία καὶ τὴν ἐπανάσταση τοῦ 1821.

Ἀκόμη δίδασκαν Γεωγραφία, Φυσικὴ, Μουσικὰ, Τουρκικά (ἕως τὸ 1912) καὶ μετέπειτα Γαλλικά.

Πέρα ἀπὸ τὴ διδασκαλία τῶν μαθημάτων αὐτῶν, καθημερινὰ γίνονταν ἐσπερινὸς καὶ ἀπόδειπνο, ἐνῶ κάθε Σάββατο καὶ Κυριακὴ θεία λειτουργία.

63. Κώδικας Λογαριασμῶν Μονῆς Προδροῦμον, ὁ.π., σ. 150α καὶ 150β.

64. Κώδικας Λογαριασμῶν Μονῆς Προδροῦμον, ὁ.π., σ. 157β.

3. Μαθητές που γράφτηκαν στη σχολή κατά τάξη και συνολικά

Τ Α Ξ Η									
Σχ. έτος	Α	Β	Γ	Δ	Στάσιμοι	Άνεξετ.	Διέκοψαν	Προήχθησαν	Σύνολο
1909 - 1910	9	—	—	—	2	—	—	7	9
1910 - 1911	7	8	—	—	1	—	—	14	15
1911 - 1912	5	7	7	—	2	1	1	15	19
1912 - 1913	3	3	7	6	—	—	3	16	19
1913 - 1914	6	1	9	—	—	—	1	15	16
1914 - 1915	—	5	—	10	—	—	—	15	15

— Τò 1912 - 13 άπεφοίτησαν 6.

— Τò 1914 - 15 άπεφοίτησαν 10.

— Κατά τò σχ. έτος 1913 - 14 δέν άποφοίτησε κανένας, ίσως εξαιτίας των θαλκανικών πολέμων παρουσιάστηκε κάποια άνωμαλία στη λειτουργία της σχολής⁶³.

Τò σχ. έτος 1909 - 10 πρώτευσε ο Γεώργιος Δημ. Οικονόμου με βαθμό 9,87, άριστα. Τò επόμενο έτος ο Χρήστος Γεωργίου Μηλιόπουλος με 9,63, άριστα. Για τò λόγο ότι διακρίθηκε στην επίδοση και στο ήθος, στάλθηκε με ύποτροφία από τη Μητρόπολη Βεροίας στο διδασκαλείο Θεσσαλονίκης και στη συνέχεια διορίστηκε δάσκαλος στην Ίερατική Σχολή.

Στά επόμενα σχ. έτη πρώτευσε ο Άθανάσιος Βρούγκας ή Μπρούγκας με βαθμούς 9,10 (1911 - 12), 9,36 (1912 - 13), 9,50 (1913 - 14) και 8,80 (1914 - 15).

Η βαθμολογική κλίμακα ήταν από 1 έως 10. Κάθε σχολικό έτος είχε δύο εξάμηνα. Κάθε εξάμηνο είχε προφορικές και γραπτές εξετάσεις. Ο μέσος όρος των δύο εξαμήνων στα μαθήματα άποτελούσε τόν ετήσιο βαθμό προόδου.

Οι εξετάσεις γίνονταν ενώπιον της έφορείας της σχολής και μιας εξέταστικής επιτροπής, που την άποτελούσαν δύο μοι: δάσκαλοι του Ήμιγυμνασίου Βεροίας. Μέλη εξέταστικής επιτροπής κατά τò σχ. έτος 1914 - 1915 ήταν: ο Έμμ. Ζάχος, Στέφανος Κούτσαρης και ο Δήμος Βασιλείου.

Οι μαθητές, όπως γράψαμε παραπάνω, προέρχονταν κυρίως από την έπαρχία Βεροίας. Έρευνα στο βαθμολόγιο του σχ. έτους 1914 - 15 έδωσε τα εξής στοιχεία:

Άπό τούς 15 μαθητές, οι 14 προέρχονταν από την έπαρχία της Βεροίας (Ριζώματα 4, Ράχη 1, Παλατίτσια 1, Έλαφίνα 2, Πολυθένδρι 1, Δάσκιο 3, Λουτρός 1). Ένας μόνο μαθητής προέρχονταν από την Κουλακιά Θεσσαλονίκης.

63. Άπό τα βαθμολόγια της σχολής 1912 - 1923, που αντίγραφα έχω στο προσωπικό μου άρχειο, φαίνεται οι μαθητές να έχουν βαθμολογία μόνο τò Α' εξάμηνο. Τα πρωτότυπα βαθμολόγια βρίσκονται στην Ίερά Μητρόπολη Βεροίας.

Ἡ ἡλικία τους ἦταν: τῶν μαθητῶν τῆς Β' τάξης 15 ἐτῶν καὶ τῆς Δ' τάξης ἀπὸ 16 ἕως 19 ἐτῶν.

Ἀπὸ τοὺς γονεῖς τῶν μαθητῶν 10 ἀσχολοῦνταν μὲ τὴ γεωργία, 2 ἦταν μεταπράτες, ἕνας ἦταν κτίστης καὶ δύο μαθητὲς ἦταν ὄρφανοί.

4. "Εσοδα - "Εξοδα τῆς Ἱερατικῆς Σχολῆς

Τὰ ἔσοδα τῆς Ἱερατικῆς Σχολῆς, σύμφωνα μὲ τὸν κανονισμό της καὶ τὴ συνοδικὴ ἀπόφαση τοῦ Πατριαρχείου, θὰ προέρχονταν ἀπὸ τὸ μοναστήρι τῆς Σφήνιτσας (Ἁγίου Ἀθανασίου) Βέροιας (5.400 γρ. τὸ χρόνο), τοῦ Διονυσίου στὸν Ὀλυμπο (1000 γρ.), τὶς μονὲς τοῦ Ἁγίου Ὁρους Κανάλων καὶ Πέτρας (ἀπὸ 1000 γρ.), ἀπὸ δωρεὰς διαφόρων ἀτόμων, ἀπὸ προαιρετικὲς εἰσφορὲς τῶν χωριῶν τῆς ἐπαρχίας Βέροιας, τῶν γειτονικῶν Μητροπόλεων καὶ κυρίως ἀπὸ τὸ μοναστήρι τοῦ Τιμίου Προδρόμου Βέροιας.

Στὸ πρῶτο ἔτος (1909-1910) λειτουργίας της ἡ Ἱερατικὴ Σχολή, ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὸν ἀπολογισμὸ⁶⁶ τῶν ἐφόρων εἶχε:

Ἔσοδα		Ἔξοδα	
Ἀπὸ Μ. Σφήνιτσας	γρ. 2.700	Γιὰ ἐπισκευές	γρ. 3.146,20
» Ἀφούρς Κεχαγιά	» 500	» ἔπιπλα - σκεύη	» 765,30
» Ἱ. Μ. Προδρόμου	» 11.742,10	» σκούφους - ράσα	» 400
		» ἱατρὸ - φάρμακα	» 150
	14.942,10	» τροφὴν	» 4.320
		» μισθὸ διευθυντῆ	» 5.400
		» μισθὸ μαγείρου	» 900
			15.082,10

Ἀπὸ τὸν ἀπολογισμὸ φαίνεται ὅτι δὲν ἔστειλαν τὰ μοναστήρια τὸ καθορισμένο ἐπίδομα, ἐκτὸς ἀπὸ τὴ μονὴ Σφήνιτσας (τὸ μισθὸ ἐπίδομα).

Γιὰ τὸ λόγο αὐτὸ ἀναγκάστηκε ἡ ἐφορεία νὰ γράψει στὸ Πατριαρχεῖο: «Παρακαλεῖ τὴν ὑμετέραν Θειοτάτην Παναγιότητα, ὅπως διατάξῃ τὰ δεόντα πρὸς τακτικὴν πληρωμὴν αὐτῶν καὶ ἐξασφάλισιν τῆς ἀπροσκόπτου λειτουργίας τῆς ἱερᾶς σχολῆς ἀναγκαιοτάτης ἐπ' ἀγαθῷ τῆς εὐσεβείας καὶ τοῦ εὐσεβοῦς ἡμῶν Ἔθνους»⁶⁷.

Τὰ περισσότερα ἔξοδα κατέβαλε ἡ μονὴ Προδρόμου Βέροιας (11.742,10

66. Ἡ κατάσταση τοῦ ἀπολογισμοῦ τῶν ἐφόρων, ὅπως στάλθηκε στὸ Πατριαρχεῖο, θρῆσκει στὸν Κώδικα Λογαριασμῶν Μονῆς Προδρόμου, σ. 134α.

67. Κώδικας 16ος Ἐπαρχιακῆς Ἀλληλογραφίας Μητροπολίτη Κοσμᾶ Εὐμορφοπούλου ἀπὸ Δρυϊνουπόλεως. Ἐν Βεροῖα τῇ 15 Μαΐου 1892, σ. 242.

γρ.), που φανερώνει ότι είχε τις οικονομικές δυνατότητες.

Η έφορεία δαπάνησε, σύμφωνα με απόφασή της, 3.142,20 γρόσια, να επισκευάσει και διασκευάσει δωμάτια της μονής σε σπουδαστήριο, κοιτώνα σπουδαστών και γραφείο διευθυντή της σχολής.

Τον απολογισμό υπέγραψαν, όπως και τους άλλους, οι έφοροι, ο διευθυντής της σχολής και ο μητροπολίτης.

Το επόμενο σχ. έτος (1910-1911) τα έσοδα - έξοδα προϋπολογίστηκαν⁶⁸ σε 24.970 γρ., από τα οποία η μονή Τιμίου Προδρόμου θα κατέβαλε 14.570 γρ. Για τη χρονιά αυτή δεν έχουμε απολογισμό.

Το 1911-1912 είχε έσοδα⁶⁹ 11.400, που έστειλαν τα μοναστήρια (Άγριου Ἀθανασίου - Σφήνιτσας 5.400 γρ., Διονυσίου 1000 γρ., Κανάλων (2 ἐ-
τών) 2.000 γρ., Πέτρας (3 ἐτών) 3.000 γρ.) και έξοδα 30.448 γρ. Τα υπόλοιπα 19.048 γρ. πλήρωσε η μονή Τιμίου Προδρόμου.

Η έφορεία πλήρωσε για μισθούς δασκάλων και ιατροῦ 9.396 γρ., για επισκευές της σχολής 8.798 και για τροφή μαθητών, δασκάλων 12.254 γρ.

Το σχ. έτος 1912-13, όπως φαίνεται απόλυτο έγγραφο⁷⁰ της ἐτήσιας διαχείρισης της μονής Τιμίου Προδρόμου Βεροίας, ή Ἱερατική Σχολή είχε έξοδα 28.727 γρ. και έσοδα από τις μονές 9.120 γρ. Το μοναστήρι του Προδρόμου Βεροίας κατέβαλε 19.607 γρ.

Τα έσοδα της μονής τη χρονιά αυτή δεν είναι καθόλου καλά «ένεκα της οικονομικής δυσπραγίας της Μονής ως εκ των ζημιών ἃς υπέστη εκ των δύο πολέμων, της ανάγκης της εξοφλήσεως των χρεών και της ἀνεγέρσεως του ἀποτεφρωθέντος κτιρίου των σταύλων αὐτῆς»⁷¹, γι' αυτό ἀναγκάστηκε να συ-

68. Κώδικας Λογαριασμών Μονῆς Προδρόμου, ὁ.π., σ. 134α. Ἡ κατάσταση του προϋπολογισμοῦ:

Ἑ σ ο δ α				Ἑ ξ ο δ α			
Ἀπὸ Ἱ. Μ. Σφήνιτσας	γρ.	5.400		Γιὰ μισθὸ Διευθυντῆ	γρ.	5.400	
» » Κανάλων	»	1.000		» » διδασκάλων	»	3.240	
» » Πέτρας	»	1.000		» τροφή	»	12.690	
» » Διονυσίου	»	1.000		» Ράσα - σκούφους	»	400	
» δόθημα κοινοτήτων	»	2.000		» ἐπισκευές	»	3.240	
» Μ.Τ. Προδρόμου	»	14.570					
				Σύνολο	»	24.970	
Σύνολο	»	24.970					

69. Τα έσοδα - έξοδα αὐτῆς τῆς χρονιάς γράφτηκαν στήν ἐτήσια διαχείριση τοῦ ταμεῖου τῆς Ἱ. Μ. Προδρόμου ἀπὸ 1.11.1911 μέχρι 31.10.1912. Ἀντίγραφο τοῦ λιτοῦ αὐτοῦ ἐγγράφου ἔχω στὸ ἀρχεῖο μου. Τὸ πρωτότυπο βρίσκεται στὴ Μητρόπολη Βεροίας.

70. Ἀντίγραφο αὐτοῦ τοῦ ἐγγράφου ἔχω στὸ προσωπικὸ μου ἀρχεῖο. Τὸ πρωτότυπο βρίσκεται στὴ Μητρόπολη Βεροίας.

71. Κώδικας Λογαριασμών Μονῆς Προδρόμου, ὁ.π., σ. 160α.

γράφει δάνειο ⁷².

Τὸ ἐπόμενον σχολ. ἔτος 1913 - 1914 τὰ ἔσοδα ⁷³ ἀπὸ τὶς μονὲς ἦταν 7.560 γρ., τὰ ἔξοδα 21.066 γρ. Ἡ μονὴ Προδρόμου κατέβαλε 13.506 γρ.

Ἡ ἐφορεία τῆς σχολῆς πλήρωσε 11.016 γρ. γιὰ μισθοὺς δασκάλων καὶ 10.050 γρ. γιὰ τροφὴ τῶν μαθητῶν καὶ ἄλλα ἔξοδα.

Τὸ τελευταῖο ἔτος λειτουργίας τῆς εἶχε ἔσοδα ⁷⁴ ἀπὸ τὶς μονὲς 6.480 γρ. καὶ ἔξοδα 24.291 γρ. Ἡ μονὴ Προδρόμου κατέβαλε 17.811 γρ. Ἡ ἐφορεία πλήρωσε γιὰ δασκάλους 9.504 γρ. καὶ 14.787 γρ. γιὰ τροφὴ καὶ ἄλλα ἔξοδα τῶν μαθητῶν τῆς σχολῆς.

Συνολικὰ γιὰ ὅλα τὰ ἔτη λειτουργίας τῆς σχολῆς δαπάνησε ἡ ἐφορεία 144.484,10 γρ., δηλ. 1.338 περίπου λίρες Τουρκίας. Ἀπὸ τὰ ἐπιδόματα τῶν μονῶν εἶχε ἔσοδα 37.260 γρ. Ἡ μονὴ Προδρόμου πλήρωσε 107.224 γρ.

Γενικὲς παρατηρήσεις

Ὁ μητροπολίτης Βέροιας Ἀπόστολος χαρακτήρισε «Ἅγιον καὶ ἐθνωφελές» τὸ μέτρο τὸ προτεινόμενον ἀπὸ τὸ Πατριαρχεῖο γιὰ ἔδρυση Ἱερατικῆς Σχολῆς, στὴ μονὴ Προδρόμου Βέροιας, ὅπως φαίνεται ἀπὸ ἐπιστολὴ ⁷⁵ τοῦ πρὸς τὸ Πατριαρχεῖο.

Στὴν ὁδία ἐπιστολὴ τόνιζε «τὰ κοινωνικὰ ἔργα καὶ μικρὰ ἔτι ὄντα κατ' ἀρχὰς διττῆς μᾶς ἀποβαίνουσιν ἀξιοσύστατα, πρῶτον μὲν θεραπεύοντα ἀμέσως τὴν σύγχρονον ἀνάγκην, δεύτερον δὲ ὡς δυνάμενα νὰ χρησιμεύσωσι ἐν τῷ μέλλοντι θεμέλιον πρὸς κρείττονα δρᾶσιν».

Ποιὰ ἦταν ἡ «σύγχρονη ἀνάγκη» κατὰ τὸν μητροπολίτη; Ἀσφαλῶς θὰ ἐννοοῦσε τὴ ρουμανικὴ προπαγάνδα ποὺ τὴν ἐποχὴ αὐτὴ, ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὶς ἐγκυκλίους ποὺ ἔστειλε τὸ Πατριαρχεῖο πρὸς τοὺς μητροπολίτες Βέροιας καὶ ἀπὸ τὸ ἀρχεῖο τῆς μητρόπολης, δρισκόταν σὲ ἔξαρση στὴν περιοχὴ τῆς Βέροιας.

72. Βλ. Κώδικα Λογαριασμῶν Μονῆς Προδρόμου, ὁ.π., σ. 153β. Ἐτήσια διαχείριση Ταμείου Ἱ. Μονῆς Τιμίου Προδρόμου ἀπὸ 1.11.1912 - 26.10.1913 (Αὐτὸ ἔγγραφο). Ἡ μονὴ σόναψε δάνειο 170 λ.τ., τὶς 110 λ.τ. ἀπὸ τὴν Ἀσπασία Στ. Μαλούτα καὶ τὶς 60 λ.τ. ἀπὸ τὸν Ἅγιο Ἀντώνιο. Ἐπίσης 3780 γρ. ἀπὸ τὴ Μαρία Σπανοῦ, 5400 γρ. ἀπὸ τὸ Σπέργιο Κανάκη καὶ 6480 γρ. ἀπὸ τὸν Ἰωάννη Στεργίου. Ἐπίσης 2.080 γρ. ἀπὸ τὸν Ἐμμ. Καζιμπάκα γιὰ τὴν κάλυψη τοῦ ἐλλείμματος διαχειριστικοῦ ἔτους 1912 - 1913.

73. Κώδικας Λογαριασμῶν Μονῆς Προδρόμου, ὁ.π., σ. 161α καὶ 161β.

74. Τὰ ἔσοδα - ἔξοδα τῆς σχολῆς αὐτὴ τὴ χρονιά γράφτηκαν στὴν ἐτήσια διαχείριση τοῦ Ταμείου τῆς Ἱ. Μ. Προδρόμου ἀπὸ 26.10.1914 ἕως 26.10.1915. Ἀντίγραφο τοῦ λητοῦ αὐτοῦ ἐγγράφου ἔχω στὸ ἀρχεῖο μου. Τὸ πρωτότυπο βρίσκεται στὴ Μητρόπολη Βεροίας.

75. Κώδικας Ἀλληλογραφίας Πατριαρχείου, ὁ.π., σ. 93.

Ἡ ρουμανική προπαγάνδα στρατολόγησε ἱερεῖς καὶ δασκάλους καὶ πληρώνοντας σ' αὐτοὺς ἡγεμονικοὺς μισθοὺς κατόρθωσε νὰ παρασύρει ὀρισμένους χριστιανούς. Γιὰ τὸ λόγο αὐτὸ ἀποφασίστηκε ἡ ἔδρευση τῆς Ἱερατικῆς Σχολῆς. Μὲ τὸ μέτρο αὐτὸ καὶ μὲ ἄλλα ἀντιμετωπίστηκε ἡ ρουμανική προπαγάνδα στὰ χωριά.

Πράγματι, σχεδὸν ὅλοι οἱ ἀπόφοιτοι τῆς Ἱερατικῆς Σχολῆς ἐργάστηκαν ὡς ἱερεῖς - δάσκαλοι γιὰ τὸ σκοπὸ αὐτὸ σὲ χωριὰ τῆς ἐπαρχίας Βέροιας.

Σκόπημα οἱ ὑπότροφοι τῆς Ἱερατικῆς Σχολῆς προέρχονταν ἀπὸ τὰ χωριὰ τῆς ἐπαρχίας Βέροιας, γιὰ νὰ τοποθετηθοῦν σ' αὐτὰ μετὰ τῶν ἀποφοίτησέ τους.

Ἡ Ἱερατικὴ Σχολὴ λειτούργησε μακριὰ ἀπὸ τὴ Βέροια. Αὐτὸ ἀκριβῶς τὸ στοιχεῖο ἐνισχύει τὴν ἀποψη τοῦ Ἐθαγγέλου Οἰκονόμου (ἀποφοίτου τῆς Σχολῆς πού πέθανε πρόσφατα) ὅτι ἰδρύθηκε τόσο ἀπὸμακρά, γιὰ νὰ διδάσκονται τὴν ἐθνικὴ ἱστορία, τὰ ἐθνικὰ τραγούδια, τὸ πῶς νὰ ἀντιμετωπίζονται οἱ ἐχθροὶ τοῦ ἔθνους κ.ἄ., μακριὰ καὶ κρυφὰ ἀπὸ τοὺς Τούρκους.

Τὸ Ὑπουργεῖο τῆς Παιδείας ἀναγνώρισε τὰ ἀπολυτήρια τῶν δασκάλων τῆς Ἱερατικῆς Σχολῆς Τιμίου Προδρόμου. Δῆλωσε ὅμως ὅτι ἀπὸ τὸ σχολ. ἔτος 1915 - 1916 δεῖ θὰ ἀναγνώριζε τὰ ἀπολυτήρια τῶν νέων ἀποφοίτων καὶ ὅτι στὸ ἐξῆς τὸ ἴδιο θὰ διόριζε δασκάλους πού θὰ εἶχαν κατὰ τὸν ἐλληνικὸ νόμο τὰ ἀπαιτούμενα προσόντα⁷⁶.

Ἡ δῆλωση αὐτὴ τοῦ Ὑπουργείου, μαζί μὲ τοὺς ἄλλους λόγους που ἀνάφερα παραπάνω, ἀνάγκασαν τὸ μητροπολίτη Βέροιας Καλλίνικο καὶ τὴν ἐφορεία τῆς σχολῆς νὰ σταματήσουν τὴ λειτουργία της.

Ἡ λειτουργία τῆς Ἱερατικῆς Σχολῆς συνέβαλε πάρα πολὺ στὸ νὰ κρατήσουν οἱ κάτοικοι τῆς Βέροιας καὶ τῆς ἐπαρχίας της ἄσβεστη καὶ ἀδιάκοπη τὴν ἐθνικὴ καὶ χριστιανικὴ παράδοσή τους, καθὼς καὶ στὴν ἀνάπτυξη τῆς ἐκπαιδευτικῆς δραστηριότητος στὴν περιοχὴ αὐτή.

Στὴν προσπάθεια αὐτὴ ἡ ἐκκλησία τῆς Βέροιας ἦταν πρωτοπόρος.

76. Κώδικας Λογαριασμῶν Μονῆς Προδρόμου, ὅ.π., σ. 162α.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

"Όπως φαίνεται από τή μελέτη αὐτή, οἱ ἐκάστοτε μητροπολίτες ἔδωσαν μεγάλα δεῖγματα ἐνδιαφέροντος γιά τήν ἐκπαίδευση τῆς νεολαίας τῆς τουρκοκρατούμενης Βέροιας, καθῶς καί γιά τόν πνευματικό καταρτισμό τῶν ἱερέων, προκειμένου πιό καλὰ νά ἀνταπεξέλθουν στό ἔργο τους.

Γενικώτερα, ἡ Ἱερή Μητρόπολη Βεροίας πρόσφερε στήν παιδεία ὄχι μόνο τήν ἠθική καί πνευματική συμπαράστασή της, ἀλλά καί κάτι περισσότερο: κοινωνική φροντίδα καί οἰκονομική ἐνίσχυση. Ἡ παιδευτική δραστηριότητα στήν περιοχή τῆς Βέροιας, ὅπως ἄλλωστε καί σέ ὅλες τίς περιοχές τοῦ Ἑλληνισμοῦ κατά τήν περίοδο τῆς τουρκοκρατίας, δέ θά ἦταν τόσο μεγάλη, ἂν δέν ὑπῆρχε ἡ Ἱερή Μητρόπολη.

Προσπάθησε μέ τήν παιδεία νά τονώσει τή θρησκευτική καί ἐθνική συνείδηση τῶν Βεροιωτῶν καί νά τοῦς κρατήσῃ μακριά ἀπό τίς ἀνθελληνικές προπαγάνδες, καί τὸ πέτυχε στό ἀκέραιο.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ*

Στὸ παράρτημα περιλαμβάνονται:

1. Ὁ Κανονισμὸς τῶν σχολείων τῆς Βέροιας τοῦ 1902.
2. Δύο φωτοτυπίες ἐνδεικτικῶν Ἱερατικῆς Σχολῆς.
3. Ὑπογραφὰς Μητροπολιτῶν καὶ ἐφόρων τῆς Ἱερᾶς Σχολῆς καὶ σφραγίδες τῶν Σχολείων.
4. Φωτογραφίες τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἡμιγυμνασίου καὶ Μονῆς Τιμίου Προδρόμου.
4. Τρία ἔγγραφα πού ἀφοροῦν τὰ σχολεῖα τῆς Βέροιας.
5. Ἐπιστολὴ Μητροπολίτου Ἀποστόλου Βεροίας, σχετικὴ μὲ τὴ λειτουργία τῆς Ἱερατικῆς Σχολῆς.
6. Διοριστήριον ἔγγραφο στοὺς ἐφόρους τῆς Ἱερατικῆς Σχολῆς.
7. Ἐγγραφο πρὸς τὸν Καϊμακάμη Βέροιας γιὰ τὴ λειτουργία τῆς Ἱερατικῆς Σχολῆς.
8. Ἐκθεσὴ λειτουργίας τῆς Ἱερατικῆς Σχολῆς κατὰ τὸ σχ. ἔτος 1909 - 1910 καὶ
9. Ὅλα τὰ ὀνόματα τῶν μαθητῶν, πού φοίτησαν στὴν Ἱερατικὴ Σχολή.

* Στὴ δημοσίευση τῶν κειμένων κρατήθηκε πιστὰ ἡ ὀρθογραφία τους.

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ
ΤΩΝ ΕΝ ΒΕΡΟΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Περὶ σκοποῦ, διοικήσεως καὶ πόρων.

Ἄρθρον 1.

Ἡ ὀρθόδοξος Ἑλληνικὴ Κοινότης Βεροίας ἔχει ἐκπαιδευτήρια, ἅτινα εἶνε: α') Νηπιαγωγεῖον, β') Παρθεναγωγεῖον ἐξατάξιον, γ') Ἀστικὴ Σχολὴ ἐξατάξιος μετὰ προκαταρκτικοῦ τμήματος καὶ δ') Ἡμιγυμνάσιον τριτάξιον, διοικούμενα πάντα ὑπὸ τριμελοῦς ἐφορείας προεδρευομένης ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου.

Ἄρθρον 2.

Σκοπὸς τῶν ἐκπαιδευτηρίων τούτων εἶνε τοῦτο μὲν ἡ γενικὴ κατωτέρα ἐκπαίδευσις ἀρρένων καὶ θηλέων ἐπὶ τῇ δάσει χριστιανικῶν καὶ ἐθνικῶν ἀρχῶν, τοῦτο δὲ ἡ προπαρασκευὴ ἀρρένων, ὅπως δύνωνται νὰ ἐξακολουθήσωσι τὰς σπουδὰς αὐτῶν ἐν ἀνωτέροις ἐκπαιδευτηρίοις.

Ἄρθρον 3.

Πόροι τῶν ἐκπαιδευτηρίων τούτων εἶνε: α) ἡ ἐτησίᾳ χορηγία ἀπὸ τῆς Κεντρ. Ἐκκλῆς. ἐπιτροπῆς, β') τὰ εἰσοδήματα τῶν σχολ. κτημάτων, γ') τὰ εἰσπραττόμενα ἐτησίως ἐξ εἰσιτηρίων καὶ ἐνδεικτικῶν, δ') τὰ ἐκ τῶν προικῶν δικαιώματα, ε') αἱ δωρεαὶ καὶ τὰ κληροδοτήματα τῶν φιλογενῶν καὶ φιλομύσων πολιτῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Περὶ σφραγίδων.

Ἄρθρον 4.

Τὰ ἐκπαιδευτήρια ἔχουσι τρεῖς σφραγίδας, μίαν μὲν τοῦ Παρθεναγωγείου,

φέρουσιν ἐν τῇ μέσῃ τὴν εἰκόνα τοῦ ἀοιδίμου ἰδρυτοῦ καὶ περὶ τὰ γράμματα «Μελετήσιον Παρθεναγωγείου» ἑτέραν δὲ τῆς Ἀστικῆς σχολῆς, φέρουσιν ἐν τῇ μέσῃ εἰκόνα ψυχῆς καὶ περὶ τὰ γράμματα «Ἑλλην. Ἀστική σχολὴ Βεροίας» καὶ ἑτέραν τοῦ Γυμνασίου, φέρουσιν ἐν τῇ μέσῃ εἰκόνα γλαυκὸς καὶ περὶ τὰ γράμματα «Ἑλλην. Γυμνάσιον Βεροίας 1901» δι' ὧν σφραγίζονται οἱ ἔλεγχοι, τὰ ἐνδεικτικὰ καὶ ὅσα ἄλλα ἔγγραφα ἐξέρχονται ἐκ τῶν ἐκπαιδευτηρίων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Περὶ Ἐφορείας.

Ἄρθρον 5.

Τὰ καθήκοντα καὶ δικαιώματα τῆς Ἐφορείας ἀναγράφονται ἐν τῷ Κανονισμῷ τῆς Κοινότητος (Κεφ. δ'. ἄρθρον 29 - 37).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Περὶ Διευθύνσεως.

Ἄρθρον 6.

Ἐκ τῶν Διευθυντῶν τῶν ἐκπαιδευτηρίων ὁ μὲν τοῦ Γυμνασίου δέον νὰ εἶνε διδάκτωρ τῆς φιλοσοφικῆς σχολῆς τοῦ ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου, ὁ δὲ τῆς Ἀστικῆς πτυχιούχος διδασκαλείου, ἡ δὲ Διευθύντρια τοῦ Παρθεναγωγείου πτυχιούχος ἀνεγνωρισμένου Παρθεναγωγείου, οἷον τὸ Ζάππειον, τὸ Ἀρχιγέγειον, τὸ τῆς Θεσ/κης. Ἀπαντες δὲ δέον νὰ εἶνε Ἑλληνες τὸ γένος καὶ ὀρθόδοξοι τὴν θρησκείαν μετὰ καταλλήλων ἡθικῶν προσόντων ἔχοντες πείραν ἐπαρκῆ καὶ διοικητικὴν ἱκανότητα.

Ἄρθρον 7.

Οἱ Διευθύνται καὶ ἡ Διευθύντρια α') ἐπαγρυπνοῦσιν εἰς τὴν ἀκριθεῖ ὑπὸ πάντων τήρησιν τοῦ Κανονισμοῦ τῶν ἐκπαιδευτηρίων καὶ τῶν ὑπὸ τῆς Ἐφορείας ἐγκριθεισῶν ἑσωτερικῶν διατάξεων, β') εἶνε ὑπεύθυνοι πρὸς τῆς Ἐφορείας περὶ πάντων τῶν ἐν τοῖς ἐκπαιδευτηρίοις συμβαίνοντων, γ') ἐπιμελοῦνται τῆς ἀκριβοῦς τηρήσεως τοῦ προγράμματος τῶν μαθημάτων καὶ τοῦ ὥρολογίου τῶν ἐκπαιδευτηρίων, δ') διδάσκουσι τὰ ἀνήκοντα αὐτῆς μαθήματα, ε') ἐπισκέπτονται τακτικῶς τὰς παραδόσεις ἐν ὧρᾳ διδασκαλίας καὶ παρακολουθοῦντες τὴν διδασκαλίαν ποιοῦνται προσηκόντως τὰς θεούσας ἐπ' αὐτῶν παρατηρήσεις, ς') ἐπιθλέπουσι καὶ παρακολουθοῦσι τὴν διαγωγὴν τῶν μαθητῶν ἐν τοῖς ἐκπαιδευτηρίοις καὶ ἐκτὸς αὐτῶν, ὅσον δυνατόν, καὶ ποιοῦνται τὰς προσηκούσας ἐπ' αὐτῆς παρατηρήσεις, ζ') συγκαλοῦσι κατὰ τριμηνίαν ὑπὸ τὴν προεδρίαν αὐτῶν εἰς

συνεδρίαν τὸ διδάσκον προσωπικὸν πρὸς σύσκεψιν περὶ τῆς διαγωγῆς καὶ ἐπιμελείας τῶν μαθητῶν καὶ περὶ βελτιώσεως τῆς διδακτικῆς μεθόδου κατὰ τὰ τελευταῖα τῆς ἐπιστήμης πορίσματα, ἀκούουσι τῶν διαφόρων ἐπὶ τῶν ζητημάτων γνωμῶν καὶ ἐφαρμίζουσι τὴν ἀρίστην αὐτοῖς δοκοῦσαν ἀσχέτως πρὸς τὴν πλειονοψηφίαν, κρατοῦντες δὲ δι' ἐνὸς τῶν διδασκάλων πρακτικὰ τῶν συνεδρίων τούτων ὑποβάλλουσιν ἐκάστοτε ἔκθεσθιν τῇ ἐφορεῖᾳ περὶ τῶν ἀποφασισθέντων, γ') τηροῦσιν μητρῶν τῶν μαθητῶν καὶ διδλίων ἀπουσιῶν 1) τοῦ διδάσκοντος προσωπικοῦ, 2) τῶν μαθητῶν θ') κρατοῦσι βαθμολόγιον ἐπιμελείας καὶ διαγωγῆς τῶν μαθητῶν καθ' ὃ ἐκδίδουσι μετὰ τῆς ὑπογραφῆς αὐτῶν καὶ τῆς σφραγίδος τοὺς ἐλέγχους καὶ τὰ ἐνδεικτικὰ τῶν ἐξετάσεων διανεμόμενα μετὰ τὸ πέρας αὐτῶν, ι') συντάσσουσι τὸ ἐτήσιον πρόγραμμα τῶν μαθημάτων καὶ τὸ ὠρολόγιον ἐν συνεδρίᾳ τοῦ διδάσκοντος προσωπικοῦ, ια') καθορίζουσιν ἐν συνεδρίᾳ τοῦ διδάσκοντος προσωπικοῦ τὰ διδακτικὰ διδλία ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ Καταλόγου τῶν διδακτικῶν διδλίων τῆς Πατρ. Κεντρ. Ἐκπαιδευτ. ἐπιτροπῆς, ιβ') ὑποβάλλουσιν ὑπογράφαντες τὸ οὕτω συνταχθέν ἐτήσιον πρόγραμμα καὶ ὠρολόγιον καὶ τὸν οὕτω καταστρωθέντα κατάλογον τῶν διδακτικῶν διδλίων τῇ ἐφορεῖᾳ πρὸς ἔγκρισιν καὶ ὑπογραφήν καὶ γ') κατὰ τὴν τελετὴν τῆς ἐπιδόσεως τῶν ἐνδεικτικῶν ἀναγινώσκουσιν ἔκθεσιν περὶ τῆς ἐκπαιδευτικῆς τῶν ἐκπαιδευτηρίων καταστάσεως κατὰ τὸ λήξαν σχολ. ἔτος ὑποβληθεῖσαν πρότερον τῇ ἐφορεῖᾳ πρὸς ἔγκρισιν.

Ἄρθρον 8.

Οἱ διευθύνται καὶ ἡ διευθύντρια προίστανται τῶν ἐκπαιδευτηρίων καὶ ἐκπροσωποῦσιν ἐν αὐτοῖς τὴν ἐφορεῖαν.

Ἄρθρον 9.

Ὁ Διευθυντὴς τοῦ Γυμνασίου ἔχει τὴν ἐποπτείαν πάντων τῶν ἐκπαιδευτηρίων ἐπισκεπτόμενος αὐτὰ δασκίς ἂν κρίνῃ ἀναγκαῖον, καὶ ἀνακινούμενος τῇ ἐφορεῖᾳ τὰς παρατηρήσεις αὐτοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'.

Περὶ τοῦ διδάσκοντος προσωπικοῦ.

Ἄρθρον 10.

Οἱ Διδάσκαλοι τοῦ Γυμνασίου εἶνε πτυχιῶχοι ἀνεγνωρισμένων Γυμνασίων, οἱ δὲ τῆς Ἀστικῆς σχολῆς πτυχιῶχοι διδασκαλείων ἢ γυμνασίων ἀνεγνωρισμένων, αἱ δὲ διδασκάλισσαι καὶ ἡ νηπιαγωγὸς πτυχιῶχοι ὡσαύτως ἀνεγνωρισμένων παρθεναγωγείων.

"Αρθρον 11.

Ἡ Νηπιαγωγὸς διευθύνει τὸ νηπιαγωγεῖον ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τῆς Διευθυντρίας καὶ ἀντικαθίστα αὐτὴν ἀπουσας.

"Αρθρον 12.

Τὸ διδάσκον προσωπικὸν ὑπάγεται εἰς τὴν διεύθυνσιν, δι' ἧς καὶ ὑποβάλλει τῇ ἐφορείᾳ πᾶσαν αἴτησιν.

"Αρθρον 13.

Τὸ διδάσκον προσωπικὸν συνέρχεται κατὰ τριμηνίαν εἰς συνεδρίαν ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ διευθυντοῦ κατὰ τὸ ἄρθρ. 7, ζ, ὁφείλει δὲ νὰ εἶνε παρὼν ἐν τῇ σχολῇ δέκα λεπτὰ πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῶν μαθημάτων.

"Αρθρον 14.

Ἐάν τις τῶν διδασκάλων κωλύεται τῶν καθηκόντων αὐτοῦ ἐξ ἀσθενείας, ἢ ἄλλης αἰτίας εὐλόγου, ἀγγέλλει τὸ πρᾶγμα ἐγκαίρως πρὸς τὴν διεύθυνσιν. ἀπὸ δὲ τοῦ ἀδικαιολογήτως ἀπουσιάζοντος κρατεῖται ἐκ τοῦ μισθοῦ ποσὸν ἀνάλογον (διαριζομένου τοῦ ἐτησίου μισθοῦ διὰ τοῦ 200, ἀριθμοῦ τῶν ἐργασίμων ἡμερῶν τῶν ἐκπαιδευτηρίων, ὅπως εὑρεθῇ τὸ εἰς ἐκάστην ἡμερησίαν ἀπουσίαν ἀναλογοῦν ποσόν, πολλαπλασιαζομένου δ' ἔπειτα τοῦ πηλίκου τούτου ἐπὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἡμερησίων ἀπουσιῶν).

"Αρθρον 15.

Ἐάν τις τῶν διδασκάλων δὲν δύνηται ἐξ ἀσθενείας νὰ ἐξακολουθήσῃ τὰ καθήκοντα αὐτοῦ ἐντὸς μηνός, ἢ διεύθυνσις συνεγγασταί μετὰ τῆς ἐφορίας περὶ ἀντικαταστάσεως αὐτοῦ διὰ τῶν ἄλλων διδασκάλων.

"Αρθρον 16.

Ἐάν τις τῶν διδασκάλων ἀδυνατῇ τοῦ λοιποῦ δι' ἀσθένειαν σοβαρὰν ἰατρικῶς ἀποδεδειγμένην νὰ ἐξακολουθήσῃ τὰ καθήκοντα αὐτοῦ, ἀντικαθίσταται ὑπὸ τῆς ἐφορείας διαρκῶς λαμβάνων τὸ ἥμισυ τοῦ ἐτησίου μισθοῦ του.

"Αρθρον 17.

Οἱ διδάσκαλοι καὶ αἱ διδασκάλισσαι ἐκτελοῦσι καὶ παιδονομικά καθήκοντα καθοριζόμενα ἐκάστῃ ὑπὸ τῆς διευθύνσεως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ'.

Περὶ μαθητῶν.

"Αρθρον 18.

Αἱ ἐγγραφαὶ ἄρχονται τῇ πρώτῃ Σεπτεμβρίου καὶ παρατείνονται μέχρι τῆς δεκάτης τοῦ αὐτοῦ μηνὸς διὰ τοὺς ἐκ Βεροίας μαθητάς, διὰ δὲ τοὺς ἔξωθεν μέχρι τῆς τριακοστῆς τοῦ αὐτοῦ μηνός.

"Αρθρον 19.

Τὸ ποσὸν τῶν διδάκτρων καθορίζει ἡ ἐφορεία, τὰς δὲ ἐγγραφὰς διενεργεῖ ὁ ταμίας ἐπὶ διπλοτύπῳ ἀποδείξει.

"Αρθρον 20.

Δωρεὰν ἐγγράφονται ἀποφάσει τῆς ἐφορείας οἱ ἀποδοδεγμένοις ἄποροι μαθηταί, ἐπιμελεῖς καὶ χρηστοίηθεις.

"Αρθρον 21.

Οὐδεὶς μαθητὴς ἢ μαθήτρια ἐγγράφεται, ἂν μὴ φέρῃ λατρικὸν πιστοποιητικὸν ἐμβολιασμοῦ καὶ μὴ συνοδεύηται ὑπὸ τοῦ γονέως ἢ κηδεμόνος, οἵτινες διὰ πᾶν σχολικὸν παράπονον ἀναφέρονται μόνον εἰς τὴν ἐφορείαν.

"Αρθρον 22.

Οἱ μαθηταὶ καὶ μαθήτριαι ὀφείλουσι α') νὰ ἀναγνωρίζωσιν ὡς ἀνωτάτην ἀρχὴν ἐν τῇ σχολῇ τὴν διεύθυνσιν ἀντιπροσωπεύουσιν ἐν αὐτῇ τὴν ἐφορείαν, β') νὰ ὑπακούωσιν εἰς τὰς διατάξεις τῆς διευθύνσεως καὶ τῶν διδασκάλων, γ') νὰ φέρωνται πρὸς ἀλλήλους μετ' ἀδελφικῆς ἀγάπης, δ') νὰ φοιτῶσι τακτικῶς εἰς τὰ μαθήματα καὶ νὰ φέρωνται καὶ ἐντὸς τῶν εκπαιδευτηρίων καὶ ἐκτὸς αὐτῶν κοσμίως καὶ σεμνῶς, ε') νὰ ἐπιμελῶνται τῶν μαθημάτων αὐτῶν προσηκόντως, ς') νὰ φοιτῶσι τακτικῶς κατὰ τὰς Κυριακάς καὶ τὰς ἐν τῇ ἑορτολογίᾳ ἀναγραφόμενας ἑορτὰς εἰς τοὺς Ἱεροὺς ναοὺς καὶ νὰ ἐκτελῶσιν ἀκριβῶς πάντα τὰ χριστιανικὰ καθήκοντα.

"Αρθρον 23.

Οἱ μαθηταὶ καὶ αἱ μαθήτριαι προπαρασκευάζονται μὲν καὶ ἐν ταῖς οἰκίαις αὐτῶν, ἀλλὰ προμελετῶσι καὶ ἐν τῇ σχολείῳ δύο ὥρας καθ' ἑκάστην, μίαν πρὸ μεσημβρίας καὶ μίαν μετὰ μεσημβρίας πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῶν μαθημάτων ὑπὸ τὴν ἐπιβλέψιν ἐνός ἢ δύο ἐκ τῶν διδασκάλων.

"Αρθρον 24.

Οἱ ἀπουσιάσαντες μαθηταὶ καὶ μαθήτριαι φέρουσιν Ἐγγραφὸν δικαιολόγη-

σιν τῶν ἀπουσιῶν παρὰ τῶν γονέων ἢ κηδεμόνων ἄνευ δὲ τῆς δικαιολογήσεως ταύτης εἶνε ἀπαράδεκτοι.

"Αρθρον 25.

Οἱ ἔχοντες ἐντὸς τοῦ ἔτους 120 ἀπουσίας εἰς ὥρας, εἴτε δεδικοιολογημένους εἴτε μὴ, ἀποκλείονται τῶν ἐτησίων ἐξετάσεων καὶ ἐξετάζονται εἰς πάντα τὰ μαθήματα κατὰ τὰς ἐγγραφάς τοῦ ἐπιόντος ἔτους γραπτῶς καὶ προφορικῶς.

"Αρθρον 26.

Πᾶς μαθητὴς ἢ μαθήτρια διαταράσσων ὅπωςδήποτε τὴν διδασκαλίαν, τὸ μὲν πρῶτον ἐπιπλήττεται ὑπὸ τοῦ διδασκάλου τῆς τάξεως, ἐν ὑποτροπῇ δὲ καταγγέλεται πρὸς τὴν διεύθυνσιν.

"Αρθρον 27.

Οὐδεμία ἀντίρρησης ἢ ἀπειθεια ἐπιτρέπεται τοῖς μαθηταῖς διὰ τὰς γινομένας πρὸς αὐτοὺς ἐν τῇ διδασκαλίᾳ ὑπὸ τοῦ διδασκάλου παρατηρήσεις.

"Αρθρον 28.

Δι' οἷονδήποτε καθ' οἷονδήποτε παράπονον οἱ μαθηταὶ ὀφείλουσι νὰ ἀποτείνωνται πρὸς τὴν διεύθυνσιν, ἢ πρὸς τοὺς διδασκάλους ἀπαγορεύεται δὲ αὐστηρῶς πᾶσα αὐτοδικία.

"Αρθρον 29.

Πλὴν τῶν βιβλίων καὶ τῶν εἰς γραφὴν ἀναγκαίων οὐδὲν ἄλλο δικαιοῦνται οἱ μαθηταὶ νὰ φέρωσι μεθ' ἑαυτῶν, μάλιστα δὲ μαχαίρῃς.

"Αρθρον 30.

"Απαξ τοῦ μηνός, καιροῦ ἐπιτρέποντος, ἐξέρχονται οἱ μαθηταὶ μετὰ τῶν διδασκάλων εἰς περίπατον.

"Αρθρον 31.

"Απαγορεύεται ἡ φοίτησις τῶν μαθητῶν τῶν ἐχόντων κολλητικὸν νόσημα ἢ οἰκείους πάσχοντας τοιοῦτον νόσημα, μέχρις οὗ προσαγάγωσιν ἀπόδειξιν πρὸς τὴν διεύθυνσιν διαπιστοῦσαν ὅτι ἐξέλιπεν ἡ αἰτία τοῦ ἀποκλεισμοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

Περὶ ποινῶν.

"Αρθρον 32.

Ποινὰ εἶνε αἱ ἐξῆς: α') παραίνεσις κατ' ἰδίαν, β') ἐπιπλήξις κατ' ἰδίαν,

γ') επίπληξις ενώπιον τῆς τάξεως, δ') αντιγραφή 10 - 100 στίχων κατ' οἶκον, ε') ὀρθοστασία ἐν τῇ τάξει 1 - 3 ὥρων, στ') ἐπιτήμησις πρὸ τῶν ἐφόρων, ζ') ἐπίπληξις ενώπιον πάντων τῶν μαθητῶν, κράτησις ἐν δωματίῳ, η') κάθειρξις ἐν τῷ σωφρονιστηρίῳ, θ') ραδισιμὸς μόνον εἰς τὰς χεῖρας ενώπιον τῶν μαθητῶν τῆς τάξεως μετὰ τὸ τέλος τῶν μαθημάτων, ι') προσωρινὴ ἀποβολή 2 - 3 ἡμερῶν, ια') διαρκὴς ἀποβολή.

"Αρθρον 33.

Ἡ ποινὴ τῆς διαρκoῦς ἀποβολῆς ἐπιβάλλεται ὑπὸ τῆς διευθύνσεως καὶ τοῦ διδάσκοντος προσωπικοῦ διὰ κοινοῦ πρακτικοῦ, ἀλλ' ἐγκρίσει τῆς ἐφορείας, πρὸς ἣν ὑποβάλλεται τὸ πρακτικὸν τοῦτο.

"Αρθρον 34.

Αἱ ποιναὶ α' - ε' ἐπιβάλλονται καὶ ὑπὸ τῶν διδασκάλων, αἱ δὲ στ' - ι' μόνον ὑπὸ τῆς διευθύνσεως.

"Αρθρον 35.

Ἡ διευθύνσις κρατεῖ διβλίον τῶν ἐπιβληθεισῶν ποινῶν, ἐν ᾧ ἀναγράφεται πλὴν τοῦ ὀνόματος τοῦ τιμωρηθέντος ἡ αἰτία καὶ τὸ εἶδος τῆς ποινῆς, ἐπὶ τῇ θάσει δὲ τοῦ διβλίου τούτου γίνεται ἡ βαθμολογία τῆς διαγωγῆς τῶν μαθητῶν ἐν τοῖς ἐνδεικτικοῖς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'.

Περὶ ἐργασίμων ἡμερῶν.

"Αρθρον 36.

Τὰ μαθήματα ἄρχονται τακτικῶς ἀπὸ τῆς 10 Σεπτεμβρίου, ὁπότε γίνεται ὁ ἐπὶ τῇ ἐνάρξει ἀγιασμός, καὶ λήγουσιν τῇ 31ῃ Μαΐου, εἶνε δὲ πάντα ὑποχρεωτικά διὰ πάντας τοὺς μαθητὰς ἀνεξαίρετως.

"Αρθρον 37.

Ὡραι διδασκαλίας εἶνε 8 - 12 π.μ. καὶ 2 - 4 μ.μ. μέχρι τῆς 28ης Φεβρουαρίου, ἀπὸ δὲ τῆς πρώτης Μαρτίου 3 - 5.

"Αρθρον 38.

Ἐκαστον μάθημα διαρκεῖ 50 λεπτά, γίνεται δὲ μεθ' ἑκαστον μάθημα διάλειμμα 10 λεπτῶν, ὁπότε οἱ μαθηταὶ μένουσιν ἐν ταῖς παραδόσεσιν, ἀλλὰ τῇ 10ῃ καὶ 3ῃ (4ῃ ἀπὸ Μαρτίου) ὥρα τὸ διάλειμμα εἶνε 15 λεπτῶν καὶ γίνεται ἐν τῷ κήπῳ.

"Αρθρον 39.

Ἐν τῷ Νηπιαγωγείῳ τὸ μάθημα εἶνε 30 λεπτῶν, τὸ δὲ διάλεμμα ὁμοίως 30.

"Αρθρον 40.

Αἱ μαθήτραι τῆς δ', ε' καὶ ζ', τοῦ Παρθεναγωγείου ἀπολύονται μόνον τὸ ἑσπέρας, γευματίζουσι δὲ ἐν τῷ σχολείῳ, φέρουσαι μεθ' ἑαυτῶν ἀπὸ πρωίας τὴν τροφήν ὑπὸ τὴν ἐπίδλεψιν δύο διδασκαλισσῶν, αἵτινες ὡσαύτως γευματίζουσιν ἐν τῇ σχολῇ· προαιρετικὸν ἀφίεται τὸ πρᾶγμα διὰ τὰς ἄλλας τάξεις καὶ τὰ νήπια. Τὰ δὲ νήπια ἐρχόμενα π.μ. μίαν ὥραν βραδύτερον, ἀπολύονται μίαν ὥραν ἐνωρίτερον μ.μ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

Περὶ ἐξετάσεων καὶ βαθμῶν.

"Αρθρον 41.

Αἱ ἐξετάσεις εἶνε γραπταὶ καὶ προφορικαί. Καὶ προφορικαὶ μὲν εἶνε αἱ ἡμερήσιοι καὶ αἱ ἐτήσιοι, γραπταὶ δὲ αἱ ἐξαμήνιοι (10-15 Ἰανουαρίου) καὶ αἱ ἐτήσιοι, ἀρχόμενοι ἀπὸ τῆς 1ης Ἰουνίου, περιτροπικῶς διὰ πάντα τὰ σχολεῖα, καὶ περατούμενα· τῇ 30ῇ τοῦ αὐτοῦ μηνός.

"Αρθρον 42.

Προφορικὰς ἐξετάσεις ὑφίστανται ἅπαντες οἱ μαθηταὶ καὶ αἱ μαθήτραι, γραπτὰς δὲ οἱ τοῦ Γυμνασίου καὶ τῶν τριῶν ἀνωτέρων τάξεων τῆς Ἀστικῆς Σχολῆς καὶ τοῦ Παρθεναγωγείου.

"Αρθρον 43.

Πρὸ τῶν ἐξαμήνων ἐξετάσεων γίνεται σύντομός τις ἐπανάληψις τῶν μαθημάτων ἐπὶ δύο ἐβδομάδας τῶν μαθητῶν τοῦ Γυμνασίου ἀφιεμένων δύο ἡμέρας πρὸ τῶν ἐξετάσεων τούτων πρὸς τὴν οἶκον παρασκευήν.

"Αρθρον 44.

Οἱ ἔνεκα οἰουδήποτε λόγου μὴ ὑποστάντες τὰς ἐξαμήνους γραπτὰς ἐξετάσεις ἐν τῇ ὥρισμένῳ χρόνῳ ὀφείλουσι νὰ ὑποστώσιν αὐτάς ἐν ἄλλῃ τινὶ ἡμέρᾳ τοῦ Ἰανουαρίου.

"Αρθρον 45.

Κατὰ τὰς γραπτὰς ἐξετάσεις τηροῦνται αἱ ἐξῆς διατάξεις· α) ἅπασα ἡ

διδαχθεῖσα ὕλη διαιρεῖται ὑπὸ τοῦ διδασκάλου καὶ τοῦ διευθυντοῦ εἰς ζητήματα, ἐξ ὧν κληροῦνται ὑπὸ τῶν αὐτῶν ἐν τῇ τάξει πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῶν ἐξετάσεων τρία ζητήματα ἅπαντα ὑποχρεωτικά. 6') οἱ μαθηταὶ παραδίδουσι τῷ διευθυντῇ ἅπαντα τὰ βιβλία αὐτῶν, ὃ δὲ μετὰ τὴν λήψιν τῶν ζητημάτων εὐρεθεῖς ἔχων οἰαδήποτε βιβλία τιμωρεῖται διὰ τοῦ βαθμοῦ μετρίως ἐν τῷ ἐξεταζομένῳ μαθηματι· 7') ὁ φωραθεὶς ἀντιγράφων ἐκ γραπτῶν σημειωμάτων ἢ βιβλίου ἢ ἐπιφυελοῦμενος τὴν ἐργασίαν ἄλλου μαθητοῦ, ἀποκλείεται τῆς ἐξετάσεως πάντων τῶν μαθημάτων καὶ βαθμολογεῖται διὰ τοῦ μετρίως ἐν ἅπασιν τοῖς μαθήμασι· 8') δὲν ἐπιτρέπεται τοῖς μαθηταῖς νὰ ἐξέλθωσι πρὸ τῆς λήξεως τῆς ἐργασίας αὐτῶν, ἂν δὲ παρουσιασθῇ ἀνάγκη, συνοδεύονται ὑπὸ τοῦ θυρωροῦ τῆς σχολῆς· 9') ὁ διδάσκαλος τοῦ ἐξεταζομένου μαθήματος ἐπιτηρῶν μέχρι τέλους τοὺς ἐξεταζομένους μαθητάς, ἀπαγορευομένης τῆς λύσεως ἀποριῶν· στ') τετράδια τῶν ἐξετάσεων παρέχει ἡ διευθύνσις ἐναφράγιστα ἀντὶ 10 παράδων ἕκαστον ὑπὲρ τῆς σχολῆς· ζ') ἐν τῷ ἐξωφύλλῳ ἑκάστου τετραδίου κάτωθι τῆς σφραγίδος γράφει ἕκαστος μαθητὴς τὸ ὄνομα αὐτοῦ εὐκρινῶς μετὰ τῆς χρονολογίας.

"Ἀρθρον 46.

Οἱ διδάσκαλοι διορθοῦσι τὰ τετράδια τῶν γραπτῶν ἐξετάσεων δι' ἐγγχρῶμου μολυβδίδος βαθμολογήσαντες δὲ αὐτὰ ὑπογράφουσι καὶ ἐγχειρίζουσι τῇ διευθύνσει, ἣτις διὰ τοῦ χρέη γραμματεῶς ἐκπληροῦντος ἐκ περιτροπῆς καθ' ἕκαστον ἔτος διδασκάλου ἀναγράφει δι' ἀριθμῶν τοὺς βαθμοὺς ἐν τῷ βαθμολογίῳ.

"Ἀρθρον 47.

Παρούσῃ τῆς ἐφορείας καὶ τῶν γονέων ἢ κηδεμόνων διανέμονται τοῖς μαθηταῖς ἔλεγχοι τῆς προόδου καὶ διαγωγῆς αὐτῶν ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου.

"Ἀρθρον 48.

Κατὰ Ἀπρίλιον οἱ διδάσκαλοι καλούμενοι εἰς συνεδρίαν ὁρίζουσι τὸν διαθέσιμον χρόνον πρὸς γενικὴν τῶν μαθημάτων ἐπανάληψιν.

"Ἀρθρον 49.

Κατὰ τὰς ἐτησίους προφορικὰς ἐξετάσεις ἐξετάζονται τὰ κυριώτερα τῆς καθ' ὅλον τὸ ἔτος διδασκείσης ὕλης ὁριζώμενα ὑπὸ τῆς διευθύνσεως καὶ τοῦ διδάσκοντος τὸ μάθημα διδασκάλου. Τὰ οὕτως ὁρισθέντα μέρη ἐγγράφονται εἰς κλήρου κατὰ ζητήματα, ἕκαστος δὲ διὰ κλήρου ἐξερχόμενος μαθητὴς λαμβάνει ἐκ τῆς κληρωτικῆς κλήρον περιέχοντα τὸ θέμα εἰς 8 θὰ ἐξετασθῇ.

"Ἀρθρον 50.

Πάντες οἱ μαθηταὶ καὶ αἱ μαθήτριά, τῶν ὑπὸ τοῦ Ἀρθρου 42 ὁριζομένων

τάξεων εξετάζονται γραπτῶς καὶ προφορικῶς εἰς ἅπαντα τὰ μαθήματα κατὰ τὰς ἐτησίους ἐξετάσεις· οἱ ἀδικαιολογήτως εἰς τὴν ἐξέτασιν μαθήματος τινος γραπτὴν ἢ προφορικὴν μὴ προσελθόντες αποκλείονται τῆς ἐξετάσεως τῶν ἄλλων μαθημάτων καὶ υποβάλλονται εἰς δευτέρας ἐξετάσεις εἰς ἅπαντα τὰ μαθήματα κατὰ τὰς ἐγγραφάς τοῦ ἐπὶόντος σχολικοῦ ἔτους.

Ἄρθρον 51.

Βαθμοὶ εἶνε (ἄριστα 10), πάνυ καλῶς (9 καὶ 8), καλῶς (7 καὶ 6), σχεδὸν καλῶς (5), μετρίως (4 καὶ 3), μετριώτατα (2 καὶ 1), κακῶς (0).

Ἄρθρον 52.

Μετὰ τὸ πέρας τῶν γραπτῶν ἐξετάσεων οἱ διδάσκαλοι συνέρχονται εἰς συνεδρίαν ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ διευθυντοῦ καθ' ἣν ὁρίζεται ὁ γενικὸς βαθμὸς ἐκάστου μαθητοῦ ὁ κρίνων τὸ προδιδασίμον ἢ μὴ αὐτοῦ συνδυαζομένων τῶν ἡμερησίων βαθμῶν τοῦ ὅλου ἔτους τῶν ἐξαμήνων γραπτῶν καὶ τῶν ἐτησίων· ὁ βαθμὸς δὲ οὗτος ἀναγραφόμενος ἀμέσως ἐν τῇ βαθμολογίᾳ τίθεται ἐν τῇ ἐνδεικτικῇ.

Ἄρθρον 53.

Τὸν ἐν τῇ ἐνδεικτικῇ βαθμὸν τῆς διαγωγῆς ἀναγράφει ἡ διευθυνσις κατὰ τὰς ἐν τῇ ποινολογίᾳ παρατηρήσεις.

Ἄρθρον 54.

Ἐν τῇ βαθμολογίᾳ τῶν μαθημάτων ἢ πρὸς ἄλληλα ἄξια αὐτῶν χαρακτηρίζεται α') τῶν Γλωσσικῶν διὰ τοῦ 6' 6') τῶν Ἱερῶν Λατινικῶν καὶ Μαθηματικῶν διὰ τοῦ 5' γ')

Ἄρθρον 55.

Μαθητὴς τις ἵνα προδιδασθῇ εἰς ἄλλην τάξιν πρέπει νὰ ἔχῃ γενικὸν βαθμὸν τοῦλάχιστον σχεδὸν καλῶς πλήρεις (5).

Ἄρθρον 56.

Πᾶς μαθητὴς τυχὼν μὲν γενικοῦ βαθμοῦ σχεδὸν καλῶς πλήρους (5) ἢ καὶ ἀνωτέρω τοῦ σχεδὸν καλῶς μὴ ἔχων δὲ ἐν τοῖς Γλωσσικοῖς σχεδὸν καλῶς πλήρεις (5) μένει ἐν τῇ αὐτῇ τάξει.

Ἄρθρον 57.

Πᾶς μαθητὴς ἔχων μὲν γενικὸν βαθμὸν πλήρεις σχεδὸν καλῶς (5) ἢ καὶ ἀνώτερον μὴ ἔχων δὲ τὸν ἐλάχιστον προδιδακτικὸν βαθμὸν (5) ἐν ἀμφοτέροις τοῖς μαθήμασι Λατινικοῖς καὶ Μαθηματικοῖς ἢ ἐν τοῖς Λατινικοῖς καὶ ἐτέρῳ

τινὶ μαθήματι ἢ ἐν τοῖς Μαθηματικοῖς καὶ ἑτέρῳ τινὶ μαθήματι μένει ἐν τῇ αὐτῇ τάξει.

"Ἀρθρον 58.

Ὡσαύτως μένει ἐν τῇ αὐτῇ τάξει καὶ ὁ μὴ ἔχων προδιβάλλοντα βαθμὸν ἐν τρισὶ τῶν ἄλλων μαθημάτων.

"Ἀρθρον 59.

Κατὰ τὰ ἄρθρα 56, 57 καὶ 58 μετεξέτασις κατὰ Σεπτέμβριον ἐπιτρέπεται εἰς ἑκάτερον μόνον τῶν μαθημάτων, Λατινικὰ ἢ Μαθηματικὰ ἢ εἰς δύο μόνον τῶν ἄλλων μαθημάτων.

"Ἀρθρον 60.

Ὁ ὀλικὸς βαθμὸς ἑκάστου μαθήματος ἐξάγεται ἐκ τοῦ μέσου ὅρου τῶν καθημερινῶν βαθμῶν· ὁ δὲ μετὰ τὸ πρῶτον ἐξαμηνιον διδόμενος ἐν τῷ ἐλέγχῳ βαθμὸς ἐν ἑκάστῳ μαθήματι ἐξάγεται ἐκ τοῦ μέσου ὅρου τῶν καθημερινῶν βαθμῶν καὶ ἐκ τοῦ βαθμοῦ τῶν ἐξαμηνίων γραπτῶν ἐξετάσεων· ὁ δὲ ἐν τῷ ἐνδεικτικῷ διδόμενος βαθμὸς ἐν ἑκάστῳ μαθήματι ἐξάγεται ἐκ τοῦ μέσου ὅρου τοῦ ἐν τῷ ἐλέγχῳ βαθμοῦ μετὰ τῶν καθημερινῶν βαθμῶν τοῦ δευτέρου ἐξαμηνίου ἀφ' ἑνός, καὶ ἐκ τοῦ βαθμοῦ τῶν ἐτησίων γραπτῶν ἐξετάσεων ἀφ' ἑτέρου.

"Ἀρθρον 61.

Ἐν τοῖς ἐλέγχοις τοῖς διδομένοις μετὰ τὸ πρῶτον ἐξαμηνιον γενικὸς βαθμὸς ἐκ πάντων τῶν μαθημάτων δὲν ἐξάγεται· ὁ δὲ γενικὸς βαθμὸς τοῦ ἐνδεικτικοῦ ἐξάγεται ἐκ πάντων τῶν μαθημάτων ὡς ἐξῆς· ὁ βαθμὸς ἑκάστου μαθήματος πολλαπλασιάζεται ἐπὶ τὸν ἀριθμὸν, δι' οὗ κατὰ τὸ ἄρθρ. 54 τὸ μάθημα χαρακτηρίζεται, τὰ γινόμενα προστίθενται καὶ τὸ ἄθροισμα τούτων διαιρεῖται διὰ τοῦ ἄθροισματος τῶν ἀριθμῶν δι' ὧν χαρακτηρίζεται ἕκαστον μάθημα.

"Ἀρθρον 62.

Τὰς τρεῖς τελευταίας Κυριακὰς τοῦ Ἰουνίου γίνεται δημοσίᾳ ἡ ἐπίδοσις τῶν ἐνδεικτικῶν παρισταμένης ἐν σώματι τῆς Ἐφορείας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι'.

Περὶ θυρωροῦ.

"Ἀρθρον 63.

Ὁ θυρωρὸς ὥρμιου ἡλικίας καὶ χρηστῶν ἡθῶν διορίζεται ὑπὸ τῆς Ἐφορείας, τὰ δὲ καθήκοντα αὐτοῦ ἀναγράφονται ἐν ἰδίαις διατάξεσι καθ' ὑπόδειξιν τοῦ διευθυντοῦ καὶ ἔγκρισιν τῆς Ἐφορείας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ'.

Ἑορτολόγιον.

Ἄρθρον 64.

Τὰ ἐκπαιδευτήρια σχολάζουσι πλὴν τῶν Κυριακῶν καὶ τῶν θερινῶν διακοπῶν.

- 1) Τὴν πρώτην τοῦ ἔτους.
- 2) Τῶν Θεοφανείων (ἑθνη καὶ ἑθνη Ἰανουαρίου).
- 3) Τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου (7ην Ἰανουαρίου).
- 4) Τοῦ Ἁγίου Ἀντωνίου (17 Ἰανουαρίου).
- 5) Τῶν τριῶν Ἱεραρχῶν.
- 6) Τῆς Ὑπαπαντῆς.
- 7) Τὸ Σάββατον τῆς τυροφάγου.
- 8) Τῶν Ἁγίων Θεοδώρων.
- 9) Τὴν 25 Μαρτίου.
- 10) Τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς.
- 11) Τοῦ Ἁγίου Γεωργίου.
- 12) Τὴν 1ην Μαΐου.
- 13) Τὴν Πέμπτην τῆς Ἀναλήψεως.
- 14) Τῶν Ἁγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης.
- 15) Τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων.
- 16) Τῶν γενεθλίων τῆς Θεοτόκου.
- 17) Τῆς ὑψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ.
- 18) Τοῦ Ἁγίου Δημητρίου.
- 19) Τῶν Ταξιάρχων.
- 20) Τῶν εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου.
- 21) Τοῦ Ἁγίου Νικολάου.
- 22) Τῶν Χριστουγέννων ἡμέρας 4 (24, 25, 26, 27 Δεκεμβρίου).
- 23) Τὴν παραμονὴν τοῦ νέου ἔτους.
- 24) Ἀπὸ τῆς Μεγάλης Τετάρτης μέχρι τῆς Τρίτης τῆς Διακαινησίμου περιλαμβανομένης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ'.

Περὶ τοῦ Κανονισμοῦ

Ἄρθρον 65.

Ὁ παρῶν Κανονισμὸς περιλαμβάνει 65 ἄρθρα καὶ ἰσχύει ἐπὶ πενταετίαν

μεθ' ἣν ἐπιτρέπεται ἡ τροποποίησις αὐτοῦ ἐγκρίσει τῆς Ἐφορείας καὶ τοῦ Μη-
τροπολίτου.

Ἐν Βεροίᾳ τῇ 7ῇ Ὀκτωβρίου 1902.

Οἱ Ἐφοροὶ.

ΑΝΤ. ΙΩ. ΓΕΜΙΤΖΙΟΓΛΟΥ

Ι. ΣΤ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΔΗΣ

ΘΩΜΑΣ Μ. ΧΑΤΖΗ ΝΙΚΟΛΑΚΗ

ΙΕΡΑΤΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΒΕΡΡΟΙΑΣ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟΝ

Ο Γάβριελ Δ. Αναγνωστάκης, υἱὸν τοῦ πατρὸς Γεωργίου
 διαγούσα; πάντα τὰ διδασκόμενα ἐν τῇ Δ' τάξει τῆς ΙΕΡΑΤΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΒΕΡ-
 ΡΟΙΑΣ; μαθηματα καὶ κατὰ τὸ τέλος τῶν μαθημάτων τῆς πενηνταίας ἐξετά-
 σεις ἐκρίθη ἄξιος τοῦ γενικοῦ βαθμοῦ 9,551. Ἐπὶ τῇ

Διαγωγῇ δὲ ἐπεδείξατο *Spidm*

Ἐν τῇ Ἱερατικῇ Σχολῇ Βερόριας τῇ 24^ῃ Ἰουνίου 1913

Η ΕΦΟΡΕΙΑ

Ο ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Πεντεοικὸν Χρ. Δωανῆ
καὶ ἡμεῖς ἀνέβημεν
Νικόλ. Νεφελός

Τύπος Γ. Α. ΔΗΓ. Μ. Θεσσαλονίκη 3003

Τύπος ἐνδεικτικῶν ποῦ χορηγοῦσε ἡ Ἱερατικὴ Σχολὴ Βέροιας. Φαίνονται οἱ ὑπο-
 γραφῆς τοῦ μητροπολίτη, τοῦ διευθυντῆ καὶ τῶν ἐφόρων.

ΙΕΡΑΤΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΒΕΡΡΟΙΑΣ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟΝ

Ὁ *εὐκλ. ἐλ. Σ. Γραμ. π. π.* ἐν *Γεν. τ. π.* ἐτὼν *19* πατὼς *Γεωργίου*
διακοῖσα; πάντα τὰ διδασκόμενα ἐν τῇ *Σ. ἰάξει* τῆς ΙΕΡΑΤΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΒΕΡ-
ΡΟΙΑΣ μαθήματα καὶ κατὰ τὸ τέλος τοῦ σχολικοῦ ἔτους ὑποστὰς τὰς νενομισμένας ἐξετά-
σεις ἐκράθη ἄξιος τοῦ γενικοῦ βαθμοῦ *7, 07* *μαθ.*
Διαγωγὴν δὲ ἐπεδείξατο *ἀρίστην*.

Ἐν τῇ Ἱερρατικῇ Σχολῇ Βερροίας τῇ *17* Ἰουνίου 1915

Η ΕΦΟΡΕΙΑ

Ο ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Γ. Βερροίας
ἑλ. Σ. Γραμ. π. π.

Οἱ ὑπογραφές τῶν μητροπολιτῶν (περιόδου 1901 - 1913)
Βεροίας, τῶν ἐφόρων καὶ τοῦ διευθυντῆ τῆς Ἱερατικῆς Σχολῆς.

Ο πρόεδρος
+ Ἐδερρόν, ἐξ' Ἰερατῆς, Πάτερ' ἡμεῶν

Ὁ Βεροίας Κωνστάντιος
(1895 - 1906)

+ Ὁ Βεροίας Ἀπόστολος

Ὁ Βεροίας Ἀπόστολος
(1906 - 1909)

Ὁ Βεροίας Λουκάς

Ὁ Βεροίας Λουκάς
(1909 - 1911)

† Ὁ Βεροῖς καὶ ὁ Βεροῖς Βεροῖς

Ὁ Βεροῖς Καλλίνικος
(1911 - 1921)

Ὁ Βεροῖς καὶ ὁ Βεροῖς Βεροῖς
Ὁ Βεροῖς καὶ ὁ Βεροῖς Βεροῖς.

Ἡ ὑπογραφή τοῦ πρώτου Διευθυντῆ τῆς Ἱερατικῆς Σχολῆς.
Ἀστέριος π' Ἀστερίου

Γεώργιος Μ. Βεροῖς
Διευθυντὴς Γ. Ζομπάς

Ὑπογραφὴς ἐφόρων Ἱερατικῆς Σχολῆς
Στέφανος Μ. Κόρτης
Διευθυντὴς Γ. Ζομπάς

Ίερὲς Μιλτιάδης Σταμπουλῆς,
ἀπόφοιτος Ἱερατικῆς Σχολῆς Τιμίου
Προδρόμου

Οἱ σφραγίδες ποὺ χρησιμοποίησαν τὰ σχολεῖα τῆς Βέροιας

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΓΥΜΝΑΣΙΟΝ
ΒΕΡΟΙΑΣ

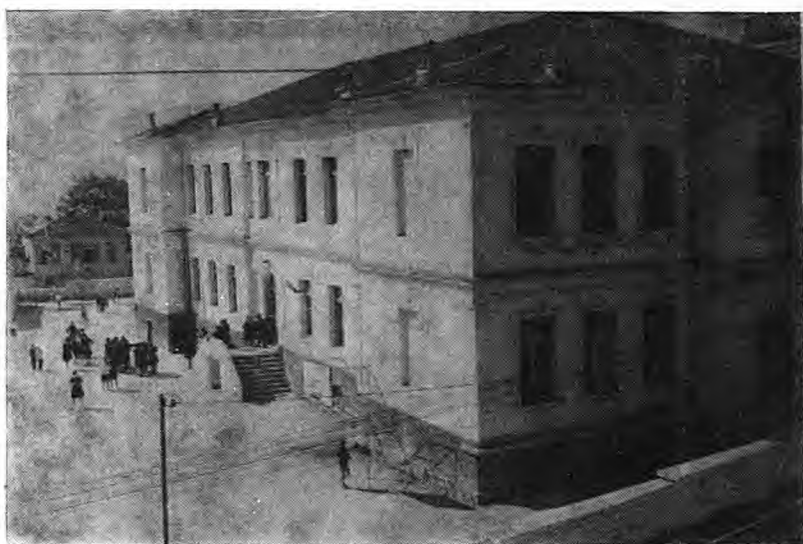

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΣΤΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
ΒΕΡΟΙΑΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΗΜΙΓΥΜΝΑΣΙΟΝ
ΒΕΡΟΙΑΣ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Τὸ διδακτήριο τοῦ Ἑμιγυμνασίου Βέροιας, πὸν ἐγκαινιάσθηκε τὸ 1908 καὶ κτίστηκε σὲ οἰκόπεδο τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Νικολάου μὲ χρήματα τῶν ἐκκλησιῶν τῆς Βέροιας καὶ δωρεές Βεροιωτῶν.

Τὸ μοναστήρι τοῦ Τιμίου Προδρόμου (Σκήτη Βέροιας), ὅπου λειτούργησε ἡ Ἱερατικὴ Σχολή

Δημόσια Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Βέροιας

Tous les liquides carbonés ont leur C₁₂ Liqueur
de S. Pierre d'Alsace.

Τὸν ἐξέπιναντο τοὶ ὁδοποιοὶ ἔτος 1908-1909 δα-
 ρωμνίστος, ὡς ἐμπροσθέν, ἀπὸ ἀμεταφράστου καὶ ὁδὸν
 ἀποδιδόντος ἐξείκευεν τὴν οἰκονομίαν τοῦ ἡμετέρου
 οὐ, ἢ ἐμπροσθέν, τὴν καὶ ἡμεῖς ἴσμεν ἀποδοῦναι
 εἰς τὴν οἰκονομίαν τὴν 30. ἡμετέρου ἐμπροσθέν τοῦ
 ἡμετέρου ἀποδοῦναι εἰς τὴν 19 ἡμετέρου
 ἡμετέρου ἡμετέρου καὶ ἡμετέρου τὴν 19 ἡμετέρου
 ὡς τὴν ἐμπροσθέν καὶ τὴν 19 ἡμετέρου τὴν 19 ἡμετέρου
 καὶ τὴν 19 ἡμετέρου τὴν 19 ἡμετέρου τὴν 19 ἡμετέρου
 εἰς τὴν 19 ἡμετέρου τὴν 19 ἡμετέρου τὴν 19 ἡμετέρου
 ὁδοποιοὶ ἐμπροσθέν.

Ταυτα βεβαιως εις πινον ειναι υποβαραπυκτα α-
μιας ουσ προπριοντε να αναμνησκει το ειζην ητοιμα
λαυτερον εις το ταμερον της εβραιας βασιλειας.

Ευχαριστούμε πολύ για την πολύτιμη βοήθεια που μας έχετε προσφέρει.

Li' Beppoire Ind 24. Maiör 1910.

Владимир Владимирович

Ἐγγραφο τοῦ Μητροπολίτη Βεροῖας Λουκά πρὸς τοὺς ἐπιτρόπους τοῦ Ἀγ. Ἀντωνίου μὲ τὸ ὁποῖο ζητᾷ, ὕστερα ἀπὸ ἀπόφαση τῆς Δημογεροντίας νὰ πληρώσουν τὸ ἔλλειμμα τοῦ σχολ. ἔτους 1908 - 1909 ποὺ δαπανήθηκε «πρὸς συμπλήρωσιν τῶν ἐναποληφθησῶν ἐλλείψεων τῆς οἰκοδομῆς τοῦ Ἡμιγυμνασίου». Τὸ ἔλλειμμα 19.000 γρόσια θὰ πλήρωναν τὰ παγκάρια τῶν ἐκκλησιῶν. Ὁ Ἀγιος Ἀντώνιος θὰ πλήρωνε 40 λ. Τουρκίας.

Ο προϋπολογισμός των σχολείων (1909-1910) όπως καταστρώθηκε στον 55ο κώδικα «Πρακτικά Εφορείας 1892-1911» και στη σελίδα 93α.

Διοικήσις το 282 Νον 1898.

Ποσὶς προσοδείξις διὰ τὰς διδασκαλίας συνεδ-
αφέντι τῶν παιδῶν διημεροσφέντι μὲν τῇ Διοικήσει
συνῆδῳ αὐτῇ καὶ συνεδίῳ

Κατὰ ταύτην μαθησὶς δὲ σφουδερὰ ἐργασίᾳ
ἐργασίᾳ τῶν 1909-1910. ἔσται ὡς ἑξῆς

Εὐνοία μαθητῶν	40000	Μεθοδιστῶν	78000
Διόδοσις Παιδῶν	10800	δι' ἐργασίᾳ	6400
Παροῦσα	10800	Καίτοις ἐν	2500
Εὐνοία διδασκῶν	5000	ὁρίων	500
Προσφέντι	2000	τῶν ἐργῶν	1500
Ἐργῶν	800	Προσφέντι	2000
Διόδοσις	200	Προσφέντι	1000
Διόδοσις μαθητῶν	4000	ὁρίων	1000
Διόδοσις μαθητῶν	1000	ὁρίων	1944
Μαθητῶν μαθητῶν	1080	ὁρίων	?
Κατὰ τὰς	1000	ὁρίων	?
Διόδοσις μαθητῶν	13332	ἐν 120 γ. τ	1404
Διόδοσις	1080		98248
	91092		
Ἐργῶν ἐν τῇ	7156		
	98248		

ὁ μαθητῶν προσφέντι ἐργασίᾳ καὶ προσφέντι
ὁ μαθητῶν προσφέντι ἐργασίᾳ καὶ προσφέντι
ὁ μαθητῶν προσφέντι ἐργασίᾳ καὶ προσφέντι

+ ὁ μαθητῶν προσφέντι ἐργασίᾳ καὶ προσφέντι

ὁ μαθητῶν προσφέντι ἐργασίᾳ καὶ προσφέντι
ὁ μαθητῶν προσφέντι ἐργασίᾳ καὶ προσφέντι
ὁ μαθητῶν προσφέντι ἐργασίᾳ καὶ προσφέντι

**Ἐπιστολή μητροπολίτου Ἀποστόλου Βεροίας πρὸς τὸν Πατριάρχη
γιὰ τὴ λειτουργία τῆς Ἱερατικῆς Σχολῆς**

(Κώδικας 56 «Βιβλίον ἀλληλογραφίας Πατριαρχείου 1909», σελ. 93)

Ἀριθμ. Πρωτ. 670

Παναγιώτατε Δέσποτα,

Ἄγιον καὶ Ἐθνοφελές τὸ ὑπὸ τῆς Ἱ.μ. Παναγιότητος, Συνοδικῇ διαγνώ-
σει, προτεινόμενον μέτρον περὶ ἰδρύσεως ἐν τῇ ἱερᾷ Πατριαρχικῇ καὶ Σταυρο-

*Παναγιώτατε Δέσποτα,
Ἄγιον καὶ Ἐθνοφελές τὸ ὑπὸ τῆς Ἱ.μ. Παναγιότητος, Συνοδικῇ διαγνώ-
σει, προτεινόμενον μέτρον περὶ ἰδρύσεως ἐν τῇ ἱερᾷ Πατριαρχικῇ καὶ Σταυρο-
πολιτικῇ Μονῇ τοῦ Τιμίου Προδρόμου τῆς εὐρισκομένης ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ
Βεροίας, μικρᾶς τινὸς Ἱερατικῆς Σχολῆς διὰ τὰς ἐπιτοπίους ἀνάγκας,
διότι τὰ κοινω-
φελῆ ἔργα καὶ μικρὰ ἔτι ὄντα κατ' ἀρχὰς διττῆς μᾶς ἀποβαίνουσιν ἀξιοσύστα-
τα, πρῶτον μὲν ὡς θεραπεύοντα ἀμέσως τὴν σύγχρονον ἀνάγκην, δεύτερον δὲ
ὡς δυνάμενα νὰ χρησιμεύσωσι ἐν τῇ μέλλοντι θεμέλιον πρὸς κρείττονα δρᾶσιν.*

πηγιακῇ Μονῇ τοῦ Τιμίου Προδρόμου τῇ εὐρισκομένῃ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Βεροίας,
μικρᾶς τινὸς Ἱερατικῆς Σχολῆς διὰ τὰς ἐπιτοπίους ἀνάγκας, διότι τὰ κοινω-
φελῆ ἔργα καὶ μικρὰ ἔτι ὄντα κατ' ἀρχὰς διττῆς μᾶς ἀποβαίνουσιν ἀξιοσύστα-
τα, πρῶτον μὲν ὡς θεραπεύοντα ἀμέσως τὴν σύγχρονον ἀνάγκην, δεύτερον δὲ
ὡς δυνάμενα νὰ χρησιμεύσωσι ἐν τῇ μέλλοντι θεμέλιον πρὸς κρείττονα δρᾶσιν.

Ἀπὸ πολλοῦ ἤδη χρόνου μελετῶν ἀγῶν αὐτάς τὸν ἐθνοπρεπέστερον τρό-
πον τῆς χρησιμοποίησεως τῶν πλεονασμάτων τῆς ἐν λόγῳ Μονῆς, ἐχάρην, πλη-
ροφορηθεὶς ὅτι συνταυτίζονται αἱ σκέψεις ἡμῶν.

Μετὰ ἀνυποκρίτου δὲ χαρᾶς ἐνωτίσθησαν τῆς σεπτῆς προτάσεως ἥ τε δι-
ευθύνουσα τὴν ἐν λόγῳ Μονὴν ἐπιτροπὴ, οἱ κ.κ. Στέφ. Κόρτης καὶ Δ. Ζομπᾶς
καὶ οἱ λοιποὶ χριστιανοί.

Πρὸς ἐδραίωσιν ὅμως τοῦ ἐπιχειρήματος, ἀνάγκη ὅμως ὥπως ὁρισθῶσιν
ἡ τῶν μαθημάτων τῆς Σχολῆς ἔκτασις καὶ ὁ τῶν ὑποτρόφων αὐτῆς ἀριθμὸς,

οί πόροι αὐτῆς καὶ δαπάναι.

Ἐπειδὴ δὲ αἱ τῶν χωρίων σχολαὶ τυγχάνουσιν τετρατάξιαι μόνον, καὶ ἐπειδὴ οὔτε δίκαιον οὔτε συμφέρον ἵνα ὅπως οἱ ὑπότροφοι τῆς Ἱερατικῆς ἡμῶν λαμβάνονται ἐκ τῶν πόλεων, διὰ ταῦτα ἡ Ἱερατικὴ αὕτη Σχολὴ δεόν νὰ περιλαμβάνη τέσσαρες τάξεις, προσλαμβάνουσα τοὺς ἑαυτοὺς τροφίμους ἐκ τῶν ἀποφοίτων τῆς τετάρτης τάξεως τοῦ ἀστικοῦ σχολείου, ἄγοντος ἡλικίαν ἀπὸ 13 - 16 ἐτῶν.

Μετὰ τετραετῇ σπουδῇ τῶν μαθημάτων: ἱερᾶς ἱστορίας, ἱερᾶς κατηχήσεως, συντόμου ἐκκλ. ἱστορίας, ἱερᾶς λειτουργικῆς, ἐθνικῆς ἱστορίας, ἐλληνικῆς γλώσσης, ἀριθμητικῆς καὶ ἐκκλ. μουσικῆς οἱ δεκαοκταετείς ἢ εἰκοσαετείς οὗτοι νεανίαι διορίζονται κατ' ἀρχὰς διδάσκαλοι καὶ ψάλται ἐν τοῖς χωρίοις ἐνηλικιούμενοι δὲ καὶ νυμφεύμενοι χειροτονοῦνται ἱερεῖς. Ὁ δὲ ἀριθμὸς πάντων τῶν ὑποτρόφων τῆς τετρατάξιου Ἱερατικῆς Σχολῆς διὰ τὴν πρώτην περίοδον δὲν πρέπει νὰ ὑπερβαίῃ τοὺς εἴκοσι ἢ εἰκοσιδύο, οἵτινες θὰ διδάσκωνται ὑπὸ τοῦ Διευθυντοῦ τῆς Σχολῆς, ὅστις θὰ εἶνε καὶ τῆς Μονῆς Ἡγούμενος καὶ ὑπὸ δύο ἐταίρων διδασκάλων.

Ἡ πρὸς συντήρησιν τῆς Σχολῆς ἡ ἐτησίᾳ δαπάνη ἀνέρχεται εἰς διακοσίας λίρας. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ Μονὴ τοῦ Τιμίου Προδρόμου δύναται νὰ ἔχει ἐτήσιον πλεόνασμα οὐχὶ πλέον τῶν ἑκατὸν λιρῶν, τούτου ἕνεκα εἶνε ἀνάγκη νὰ διαταχθῇ ἡ ἐπίσης Πατριαρχικὴ καὶ Σταυροπηγιακὴ Μονὴ τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου τῆς Σφήνιτσας, ἥτις κατὰ ἀκριβεστάτας πληροφορίας δύναται νὰ περὶσσεύσῃ κατ' ἔτος περὶ τὰς τετρακοσίας λίρας ὅπως συνεισφέρει ὑπὲρ τῆς Ἱερατικῆς Σχολῆς πεντήκοντα λίρας ἐτησίως, αἱ δὲ ὑπόλοιποι πεντήκοντα λίραι εὐχερῶς διὰ περιοδεύοντος ἱερέως θὰ εἰσπράττωνται ἐκ τῶν πλησιοχώρων μερῶν εἰς σίτον, ἀραβόσιτον καὶ φασιόλας.

Ἀναμένω τὴν ἐπὶ τοῦ ζωτικοῦ τούτου ζητήματος τελικὴν κρίσιν καὶ ἀπόφασιν τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας διατελῶ.

Τῇ 1 Ἰουνίου 1909

Ὁ Βεροίας καὶ Ναούσης

Ἀπόστολος

**"Εγγραφο στὸν Καϊμακάμη Βέροιας γιὰ τὴ λειτουργία
τῆς Ἱερατικῆς Σχολῆς**
(Κώδικας 16ος Ἐπαρχιακῆς Ἀλληλ. Μητροπολίτου Κοσμά, σ. 253)

Τῷ ἐνδοξοτάτῳ Καϊμακάμῃ Βεροίας,

Εἰς ἀπάντησιν τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 159 τεσκερῆ τῆς ὑμετέρας ἐνδοξότητος, γνωρίζω ὑμῖν ὅτι, ἀποφάσει τῶν Πατριαρχείων καθιερώθη ἡ ὑπαρξίς καὶ λειτουργία Ἱερατικῆς Σχολῆς ἐν τῇ Μονῇ τοῦ Προδρόμου πρὸς διδασκαλίαν καὶ διαπαιδαγώγησιν ἱερέων καταλλήλων· ὅτι διὰ τακτικῶν ὑπ' ἀριθμ. 745 καὶ ἡμερομηνίαν 21 Αὐγούστου 325/1909, ἡ Μητρόπολις ἐγνωστοποίησε τῇ ἐνταῦθα ὑποδιοικήσει, προσέτι δὲ καὶ τὴν ἐναρξιν τῆς λειτουργίας τῆς ἐν λόγῳ Σχολῆς ἐγνωστοποίησε διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 758 καὶ ἡμερ. 2 Νοεμβρίου 1909 τακτοῦ αὐτῆς.

Τῷ ἐνδοξοτάτῳ Καϊμακάμῃ Βεροίας,

Εἰς ἀπάντησιν τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 159 τεσκερῆ τῆς ὑμετέρας ἐνδοξότητος, γνωρίζω ὑμῖν ὅτι, ἀποφάσει τῶν Πατριαρχείων καθιερώθη ἡ ὑπαρξίς καὶ λειτουργία Ἱερατικῆς Σχολῆς ἐν τῇ Μονῇ τοῦ Προδρόμου πρὸς διδασκαλίαν καὶ διαπαιδαγώγησιν ἱερέων καταλλήλων· ὅτι διὰ τακτικῶν ὑπ' ἀριθμ. 745 καὶ ἡμερ. 21 Αὐγούστου 325 ἡ Μητρόπολις ἐγνωστοποίησε τῇ ἐνταῦθα ὑποδιοικήσει, προσέτι δὲ καὶ τὴν ἐναρξιν τῆς λειτουργίας τῆς ἐν λόγῳ Σχολῆς ἐγνωστοποίησε διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 758 καὶ ἡμερ. 2 Νοεμβρίου 1909 τακτοῦ αὐτῆς.

Αἱ ἀνωτέρω διατυπώσεις κατὰ τὰ ἀνέκαθεν ἐκκλησιαστικὰ καθεστῶτα καὶ προνόμια τοῦ Οἰκουμενικοῦ, τὰ κυβερνητικῶς ἀνεγνωρισμένα τυγχάνουσι καθωρισμένα προκειμένου περὶ ὑπάρξεως καὶ λειτουργίας Ἱερατικῆς Σχολῆς ἐντὸς Μοναστηρίου. Ἐάν τι περιπλέον προσαπαιτεῖται τοῦτο δηλοῦμεν ἔχω προθύμως ἵνα ἐκτελέσω, ἀφοῦ γράψω εἰς τὰ Πατριαρχεῖα καὶ ζητήσω τὴν ἀπαιτούμενην ἐκκλησιαστικὴν ἄδειαν. Διατελῶ

Ἐν Βεροίᾳ τῇ 5 Νοεμβρίου 1910
Ὁ Βεροίας καὶ Ναούσης Λουκάς

Ἐκθεσις λειτουργίας Ἱερατικῆς Σχολῆς κατὰ τὸ σχ. ἔτος
1909 - 1910

(Κώδικας 16ος Ἐπαρχιακῆς Ἀλληλ. Μητροπόλεως Κοσμά, σ. 242)

Διὰ τῶν εὐχῶν τῆς Ὑμετέρας Θειοτάτης Παναγιότητος λήξαντος τοῦ πρώ-
του σχολικοῦ ἔτους τῆς ἐν αἰσiais ὥραις συσταθείσης Ι. Σχ. ἐν τῇ παρά τὴν
Βέροϊαν Ἱερᾷ Πατριαρχικῇ καὶ Σταυρ. Μονῇ Τ. Προδρόμου, οἱ εὐσεβάστως ὑπο-

Παναγιώτατε Θεοτάτε

Διὰ τῶν εὐχῶν τῆς Ὑμετέρας Θειοτάτης Παναγιότητος λήξαντος τοῦ πρώ-
του σχολικοῦ ἔτους τῆς ἐν αἰσiais ὥραις συσταθείσης Ι. Σχ. ἐν τῇ παρά τὴν
Βέροϊαν Ἱερᾷ Πατριαρχικῇ καὶ Σταυρ. Μονῇ Τ. Προδρόμου, οἱ εὐσεβάστως ὑπο-
δουλῶν ὑποτασσόμενοι ἔσονται ἐροῦντες ὑμῶν ἐκθέσασθαι ὑπο-
δουλῶν καὶ πατρὶς τοῦ λήξαντος σχολικοῦ ἔτους ἐν ὑπαρχμένῳ ἐν τῷ
δὲ ὑποβάλλωμεν καὶ διὰ τοῦτον σχολικόν ἔτος ἀναγνωρίσασθαι
λα ὑμῶν ἀνδρόθεοτον καὶ ἔσονται διελονργίαν.

Κατὰ τὴν ἐν Νοτίῳ καὶ ἐν τῷ ἔτος τῶν ἀνδρόθεοτον ἐκθέσασθαι ὑπο-
δουλῶν καὶ πατρὶς τοῦ λήξαντος σχολικοῦ ἔτους ἐν ὑπαρχμένῳ ἐν τῷ
δὲ ὑποβάλλωμεν καὶ διὰ τοῦτον σχολικόν ἔτος ἀναγνωρίσασθαι
λα ὑμῶν ἀνδρόθεοτον καὶ ἔσονται διελονργίαν.

Κατὰ τὴν ἐν Νοτίῳ καὶ ἐν τῷ ἔτος τῶν ἀνδρόθεοτον ἐκθέσασθαι ὑπο-
δουλῶν καὶ πατρὶς τοῦ λήξαντος σχολικοῦ ἔτους ἐν ὑπαρχμένῳ ἐν τῷ
δὲ ὑποβάλλωμεν καὶ διὰ τοῦτον σχολικόν ἔτος ἀναγνωρίσασθαι
λα ὑμῶν ἀνδρόθεοτον καὶ ἔσονται διελονργίαν.

Κατὰ τὴν ἐν Νοτίῳ καὶ ἐν τῷ ἔτος τῶν ἀνδρόθεοτον ἐκθέσασθαι ὑπο-
δουλῶν καὶ πατρὶς τοῦ λήξαντος σχολικοῦ ἔτους ἐν ὑπαρχμένῳ ἐν τῷ
δὲ ὑποβάλλωμεν καὶ διὰ τοῦτον σχολικόν ἔτος ἀναγνωρίσασθαι
λα ὑμῶν ἀνδρόθεοτον καὶ ἔσονται διελονργίαν.

φαινόμενοι ἔφοροι προβαίνωμεν ὅπως τούτο μὲν ἐκθέσωμεν τὰ κατὰ τὸ λήξαν
σχολικόν ἔτος πεπραγμένα, τούτο δὲ ὑποβάλλωμεν τὰ διὰ τὸ ἐπὶ σχολικόν

ἔτος ἀναγκαιοῦντα πρὸς ἀπρόσκοπον τῆς Σχ. λειτουργίαν.

Κατὰ μῆνα Νοέμβριον τοῦ ἔτους 1909 ἀφικομένου εἰς Βέροιαν τοῦ ὑπὸ τῆς ἱερᾶς Συνόδου διορισθέντος διευθυντοῦ τῆς Ἱ. Σχ. ἡ ἐφορεία διὰ λόγους ἰδίᾳ μὴ προσελεύσεως μαθητῶν ἐχόντων ὀριζόμενα ὑπὸ τοῦ κανονισμοῦ προσόντα ἀπεφάσισεν, ὅπως ἡ Ἱ. Σχολὴ λειτουργήσῃ ἔχουσα τὴν πρώτην τάξιν, ἥτοι τὴν πέμπτην τῆς ἀστικῆς παιδεύσεως, ἐκ δὲ τῶν ὑποβαλλόντων αἰτήσεις μετὰ δέουσιν ἐξέτασιν προσελήφθησαν ἑννέα οἱ καταλλήλοτεροι καὶ τοὶ ὅλοι σχεδὸν ἀκατάρτιστοι ἐκ τῶν περιόικων τῶν χωρίων τῆς ἐπαρχίας Βεροίας ὁρμώμενοι.

Παρ' ὅλας τὰς ἐλλείψεις οἱ ἀποτελέσαντες ὡς ἄνω τὴν πρώτην τάξιν ἐδιδάχθησαν ὑπὸ τοῦ διευθυντοῦ τὰ ἐν τῇ οἰκείῳ Κανονισμῷ ὀρισμένα δι' αὐτὴν μαθήματα μετὰ ἀρχῶν τῆς τουρκικῆς γλώσσης καὶ ζωολογίας, ἐπιδειξάντες τὴν δέουσαν ἐπιμέλειαν ἐκ τούτων ἐπὶ μὲν προδιδάσκονται εἰς τὴν δευτέραν τάξιν τῆς Σχολῆς, δύο δὲ ἀπολείπονται εἰς τὴν ἰδίαν ὡς μὴ προδιδάσσιμοι.

Τῆς ὅλης ὑπηρεσίας τῆς Ἱ. Σχολῆς διεξαγομένης ὑπὸ τῶν αὐτῶν τῆς Μονῆς ὑπαλλήλων ὁ λογαριασμὸς αὐτῆς ἔσχε προσέτι δαπάνας τὰς ἐπομένους, τὴν μισθοδοσίαν τοῦ Δ/ντοῦ, τὰ γενόμενα ἔξοδα πρὸς ἐπισκευὴν δύο τῆς Μονῆς δωματίων, τοῦ μὲν ὡς σπουδαστηρίου, τοῦ δὲ ὡς κοιτῶνος, ἔξοδα προμηθείας διαφόρων ἐπιπλῶν καὶ σκευῶν καὶ πρὸς παροχὴν, συνψδᾷ τῇ 20ῇ ἄρθρω τοῦ Κανονισμοῦ κατοράσου καὶ σκούφου εἰς τοὺς μαθητάς καὶ ἐν γένει κεφαλαιωδῶς, αἱ τε δαπάναι καὶ αἱ εἰσπράξεις τοῦ ἔτους ἐνδείκνυνται ἐν τῇ ἀπολογισμῷ ἔχουσι ὡς ἀκολούθως:

Ἔσοδα		Ἔξοδα	
Ἀπὸ Ἱ.Μ. Σφηνίτσας λ.τ. γρ.	5.400	Εἰς μισθὸν διευθυντοῦ γρ.	5.400
» » Κανάλων »	1.000	» μισθὸν διδασκάλων »	3.240
» » Πέτρας »	1.000	» τροφὴν »	12.690
» » Διονυσίου »	1.000	» ράσα καὶ σκούφους »	400
Βοήθημα Κοινοτήτων »	2.000	» ἐπισκευὰς »	3.240
» Μ. Τ. Προδρόμου »	14.570		
	24.970		24.970

Λαμβανομένη ὑπ' ὄψει ὅτι αἱ Μοναὶ διαμφισθετοῦσι τὸ ἐτήσιον ἐπίδομα καὶ καθυστεροῦσι τοῦ παρελθόντος ἔτους ἡ μὲν τῆς Σφηνίτσας τὸ ἥμισυ λ.τ. 25 γρ. 2.700, ἡ τῶν Κανάλων τὸ ὅλον γρ. 1.000, ἡ τῆς Πέτρας τὸ ὅλον γρ. 1.000 καὶ ἡ τοῦ Διονυσίου τὸ ὅλον γρ. 1.000 καὶ ὅτι δέον ἵνα διαταχθῶσι σεβόμενοι τὰς ἀποφάσεις τῆς Ἱερᾶς Συνόδου πληρώσωσι τὰ καθυστερήσαντα ἐτήσια καὶ ἐφεξῆς τακτικῶς πληρώσωσι τὸ ὀρισμένον ἐτήσιον, ἡ ἐφορεία εὐσεβάτως παρακαλεῖ τὴν ὑμετέραν θειοτάτην παναγιότητα, ὅπως διατάξῃ τὰ

δέοντα πρὸς τακτικὴν πληρωμὴν αὐτῶν καὶ ἐξασφάλισιν τῆς ἀπροσκόπτου λειτουργίας τῆς ἱερᾶς Σχολῆς ἀναγκαιοτάτης ἐπ' ἀγαθῷ τῆς εὐσεβείας καὶ τοῦ εὐσεβοῦς ἡμῶν ἔθνους».

Ἐπὶ τούτοις ἀσπαζόμενοι εὐλαδῶς τὴν θεξιὰν τῆς ὑμετέρας θειοτάτης παναγιότητος καὶ τῆς ἁγίας Αὐτῆς εὐχᾶς ἐπικαλούμενοι ὑποσημειούμεθα μετὰ σεβασμοῦ βαθυτάτου. Ἐν Βεροίᾳ τῇ 21 Αυγούστου 1910.

Ὁ Πρόεδρος
Ὁ Βεροίας Λουκάς

Τὰ μέλη
Στ. Κόρτης
Δ. Ζουμπᾶς

*“Όλα τὰ ὀνόματα τῶν μαθητῶν ποὺ φοίτησαν στὴν Ἱερατικὴ Σχολὴ
(Φωτοτυπία 6αθμοῦ σχολ. ἔτους 1911 - 1912)*

Year	Month	Day	Time	Place	Wind	Temp	Bar	Humid	Clouds	Remarks
1882	Jan	1	10:00	San Francisco	SE	50	30.0	75	100	Clear
1882	Jan	2	10:00	San Francisco	SE	50	30.0	75	100	Clear
1882	Jan	3	10:00	San Francisco	SE	50	30.0	75	100	Clear
1882	Jan	4	10:00	San Francisco	SE	50	30.0	75	100	Clear
1882	Jan	5	10:00	San Francisco	SE	50	30.0	75	100	Clear
1882	Jan	6	10:00	San Francisco	SE	50	30.0	75	100	Clear
1882	Jan	7	10:00	San Francisco	SE	50	30.0	75	100	Clear
1882	Jan	8	10:00	San Francisco	SE	50	30.0	75	100	Clear
1882	Jan	9	10:00	San Francisco	SE	50	30.0	75	100	Clear
1882	Jan	10	10:00	San Francisco	SE	50	30.0	75	100	Clear
1882	Jan	11	10:00	San Francisco	SE	50	30.0	75	100	Clear
1882	Jan	12	10:00	San Francisco	SE	50	30.0	75	100	Clear
1882	Jan	13	10:00	San Francisco	SE	50	30.0	75	100	Clear
1882	Jan	14	10:00	San Francisco	SE	50	30.0	75	100	Clear
1882	Jan	15	10:00	San Francisco	SE	50	30.0	75	100	Clear
1882	Jan	16	10:00	San Francisco	SE	50	30.0	75	100	Clear
1882	Jan	17	10:00	San Francisco	SE	50	30.0	75	100	Clear
1882	Jan	18	10:00	San Francisco	SE	50	30.0	75	100	Clear
1882	Jan	19	10:00	San Francisco	SE	50	30.0	75	100	Clear
1882	Jan	20	10:00	San Francisco	SE	50	30.0	75	100	Clear
1882	Jan	21	10:00	San Francisco	SE	50	30.0	75	100	Clear
1882	Jan	22	10:00	San Francisco	SE	50	30.0	75	100	Clear
1882	Jan	23	10:00	San Francisco	SE	50	30.0	75	100	Clear
1882	Jan	24	10:00	San Francisco	SE	50	30.0	75	100	Clear
1882	Jan	25	10:00	San Francisco	SE	50	30.0	75	100	Clear
1882	Jan	26	10:00	San Francisco	SE	50	30.0	75	100	Clear
1882	Jan	27	10:00	San Francisco	SE	50	30.0	75	100	Clear
1882	Jan	28	10:00	San Francisco	SE	50	30.0	75	100	Clear
1882	Jan	29	10:00	San Francisco	SE	50	30.0	75	100	Clear
1882	Jan	30	10:00	San Francisco	SE	50	30.0	75	100	Clear
1882	Jan	31	10:00	San Francisco	SE	50	30.0	75	100	Clear

"Ετος Α'
1909 - 1910

"Ετος Α'. Σχολ. έτους 1909 - 1910

1. Αντώνιος Βασ. Σερδάρης
2. Γεώργιος Δημητρίου Οικονόμου
3. Ιωάννης Νέστ. Κατσογιάννης
4. Κων/τίνος Αντωνίου Πετσιαδάς
5. Κων/τίνος Π''Δ Άργυρίου
6. Σωτήριος Π''Δ. Άποστόλου
7. Χρίστος Γεωργ. Μιλιόπουλος
8. Χρίστος Π''Δ. Γεωργίου
9. Ιωάννης Άποστ. Θεοδοσιόπουλος

"Ετος Β'
1910 - 1911

"Ετος Β'. Σχολ. έτους 1910 - 1911

Τάξεις Β' άνωτέρα

(Τά ίδια έκτός του τελευταίου)

Τάξεις Α' κατωτέρα

1. Αθανάσιος Γεωργίου Βρούγκας
2. Αθανάσιος Νικ. Βαγγελόπουλος
3. Αντώνιος Αθ. Δάκος
4. Αστέριος Κων. Τσίμος
5. Δημήτριος Αθ. Διόδης
6. Ιωάννης Άποστ. Θεοδοσίου
7. Κων/νος Αθ. Κωνσταντόπουλος

"Ετος Γ'
1911 - 1912

Τάξη άνωτέρα

1. Γεώργιος Δ. Οικονόμου
2. Δημήτριος Άποστόλου
3. Γρηγόριος Κωνσταντίνου
4. Σωκράτης Παπαχατζής
5. Χρήστος Παπαγεωργίου
6. Κων/τίνος Παπαργυρίου
7. Ιωάννης Νέστορας

Α' έξάμηνον

1. Αντώνιος Β. Σερδάρης (άποχ.)
2. Ιωάννης Ν. Κατσογιάννης
3. Σωκράτης Παπαχατζής
4. Χρήστος Παπαγεωργίου
5. Κων/νος Παπαργυρίου
6. Δημήτριος Άποστόλου
7. Κων/τίνος Πετσιαδάς (άποχώρ.)
8. Γεώργιος Δ. Οικονόμου
9. Γρηγόριος Κωνσταντίνου

Τάξη Κατωτέρα

1. Γεώργιος Κ. Χατζημητάκου
2. Γεώργιος Θ. Σπανός
3. Ἀντώνιος Ἀθ. Δακόπουλος
4. Ἀστέριος Κ. Τσιμόπουλος
5. Ἰωάννης Ἀποστ. Θεοδοσόπουλος
6. Ἀθανάσιος Γ. Ἀκρίθου
7. Ἀθανάσιος Ν. Εὐαγγελόπουλος
8. Ἀθανάσιος Γ. Βρούγκας
9. Δημήτριος Ἀθ. Διδόπουλος
10. Μάρκος Ἀντ. Ἀνθιτόπουλος
11. Κων/τίνος Ἀθ. Κωνσταντόπουλος
12. Εὐάγγελος Ἀθ. Οἰκονόμου

1. Γεώργιος Σπανός
2. Ἀθανάσιος Μπρούγκας
3. Χαράλαμπος Καραπιπέρης
4. Κων/τίνος Κωνσταντίνου
5. Εὐάγγελος Οἰκονόμου
6. Κων/τίνος Μερκουρίου
7. Ἀθανάσιος Ἀκρίθου
8. Γεώργιος Χατζημητάκου
9. Ἰωάννης Θεοδοσίου
10. Δημήτριος Διδόπουλος
11. Ἀντώνιος Δακόπουλος
12. Ἀθανάσιος Εὐαγγελόπουλος
13. Ἀστέριος Τσιμόπουλος

Ἔτος Δ'
1912 - 1913

Α' ἐξάμηνον

Τάξη ἀνωτέρα

1. Γεώργιος Δ. Οἰκονόμου
2. Δημήτριος Ἀποστόλου
3. Γρηγόριος Κωνσταντίνου
4. Σωκράτης Παπαχατζής
5. Χρήστος Παπαγεωργίου
6. Ἰωάννης Νέστορας

4. Ἀστέριος Κ. Τσιμόπουλος
5. Ἰωάννης Ἀθ. Θεοδοσόπουλος
6. Ἀθανάσιος Γ. Ἀκρίθου
7. Ἀθανάσιος Ν. Εὐαγγελόπουλος
8. Ἀθανάσιος Γ. Βρούγκας
9. Δημήτριος Ἀθ. Διδόπουλος
10. Μιλτ. Ἀθ. Σταμπούλπουλος
ἢ Σταμπούλης

Τάξη κατωτέρα

1. Γεώργιος Κ. Χατζημητάκου
2. Κων/νος Ἀθ. Κωνσταντόπουλος
3. Ἀντώνιος Ἀθ. Δακόπουλος

Τάξη κατωτάτη

1. Εὐαγγελόπουλος Εὐθ. Οἰκονόμου
2. Γεώργιος Θ. Σπανός
3. Βασίλειος Παπαθανασίου

Ἔτος Ε'
1913 - 1914

Γάξις Γ'

1. Ἀθανάσιος Μπρούγκας
2. Ἀθανάσιος Γ. Ἀκρίθου
3. Δημήτριος Διδόπουλος
4. Ἀστέριος Τσιμόπουλος
5. Γεώργιος Κ. Χατζημητάκου
6. Μιλτ. Ἀθ. Σταμπούλης
7. Κων/νος Ἀθ. Κωνσταντόπουλος
8. Ἀντώνιος Ἀθ. Δάκου
9. Ἰωάννης Ἀποστ. Θεοδοσίου

Τάξις Β'

1. Εὐάγγελος Εὐθ. Οἰκονόμου

Τάξη Α'

1. Χρήστος Ἀποστόλου
2. Ἀντ. Θεοδ. Διδόπουλος
3. Βασίλειος Παπᾶ Εὐθυμίου
4. Βασίλειος Ἀστ. Γεωργόπουλος
5. Θωμᾶς Ἀ. Μιλιόπουλος
6. Χρήστος Μπουτζίνας

"Ετος ΣΤ'
1914 - 1915

Τάξη Δ'

1. Ἀθαν. Γεωργ. Βρούγκας
2. Ἀθαν. Νικ. Βαγγελόπουλος
3. Ἀντώνιος Ἀθαν. Δακόπουλος
4. Ἀστέριος Κων. Τσιμόπουλος
5. Δημήτριος Ἀθαν. Διδόπουλος
6. Κωνστ. Ἀθ. Κωνσταντόπουλος
7. Γεώργ. Κων. Χατζημητάκος
8. Ἰωάννης Ἀπ. Θεοδοσίου

9. Μιλτιάδης Ἀθ. Σταμπολῆς
10. Εὐάγγελος Εὐθ. Οἰκονόμου

Τάξη Β'

1. Χρήστος Ἀντ. Ἀποστόλου
2. Βασίλειος Στεργ. Γεωργόπουλος
3. Ἀντώνιος Θεοδ. Διδόπουλος
4. Βασίλειος Εὐθ. Παπαευθυμίου
5. Θωμᾶς Ἀθ. Μελιόπουλος

ΠΗΓΕΣ ΚΑΙ ΒΟΗΘΗΜΑΤΑ

- ...μός των εν Βεροία 'Εκπαιδευτηρίων 1902.
- ...ον Παπαδοπούλου, 'Εκπαιδευτική καὶ κοινωνική δραστηριότητα τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Μακεδονίας κατὰ τὸν τελευταῖο αἰῶνα τῆς Τουρκοκρατίας, Θεσσαλονίκη 1970.
- Πυρινού, 'Ανέκδοτα ἔγγραφα ἀφορῶντα εἰς τὰς ἱερὰς Μονὰς Τιμίου Προδρομοῦ (Σκήτη Βεροίας) καὶ Μοντισιάλης, Θεσσαλονίκη 1975.
- Ἡ συμβολὴ τῆς Μητροπόλεως Βεροίας στὴν παιδεία κατὰ τὸν 19ο αἰῶνα, Θεσσαλονίκη 1983.
- Ἀνέκδοτος κώδικας 19ου αἰῶνα στὰ σχολεῖα Βεροίας, «Μακεδονικὸ Ἡμερολόγιο», 1979, σ. 145-148.
- Οἱ Ρακιβάν τῆς Βεροίας καὶ τρία ἀνέκδοτα ἔγγραφα, «Μακεδονικὸ Ἡμερολόγιο», 1976, σ. 321-324.
- Κωνσταντῖνος Καμπίτογλου (1859-1928), 'Ενας Βεροιώτης ἐκπαιδευτικὸς κατὰ τοὺς χρόνους τῆς τουρκοκρατίας, ἔφημ. «Βέροια», 17.1.76.
- Πηνελόπη Καμπίτογλου (1870-1923), ἡ πρώτη πρόεδρος τῆς Φιλοπτώχου Ἀδελφότητος τῶν Κυριῶν Βεροίας, ἔφημ. «Βέροια», φ. 29.1.76. Τοῦ Ἰδίου, Ἀνέκδοτος Κώδικας 1883-1886 γιὰ τὰ σχολεῖα τῆς Βεροίας, «Μακεδονικὸ Ἡμερολόγιο» 1980.
- Καλλίνικος Μάνιος, ἔφημ. «Βέροια», 28.2.76.
- ...αφεροπούλου, Τουριστικὸς ὁδηγὸς Ἡμαθίας, Θεσσαλονίκη 1966.
- ...ον Χ. Χιονίδη, Ἱστορία τῆς Βεροίας (τῆς πόλεως καὶ τῆς περιοχῆς), τόμος 2ος, Θεσσαλονίκη 1970.
- Σύντομη ἱστορία τοῦ Χριστιανισμοῦ στὴν περιοχὴ τῆς Βεροίας, Βέροια 1961.
- Τὰ σχολεῖα τῆς Βεροίας κατὰ τὰ ἔτη 1849-1912 θάσει ἀνεκδότων ἐγγράφων, «Μακεδονικά», ΙΑ' (1971), Θεσσαλονίκη.
- Ἐμμανουὴλ Ἰω. Ζάχος (1860-1924), Θεσσαλονίκη 1974.
- Τρεῖς κανονισμοὶ τῆς Ἑλληνικῆς Κοινότητος τῆς Βεροίας κατὰ τὰ τέλη τῆς τουρκοκρατίας, «Μακεδονικά», 10 (1970), σ. 97-142.
- Οἱ ἐκπαιδευτικοὶ τὸν καιρὸ τῆς τουρκοκρατίας, Βεροιώτισσα Μακεδονομάχος «Μακεδονικὸ Ἡμερολόγιο», 1972, σ. 129-136.
- Ἀνέκδοτα ἔγγραφα, ἀναφερόμενα εἰς τὴν Ἱδρυσιν τοῦ πρώτου «Μελετηρίου» Παρθεναγωγείου τῆς Βεροίας ἐπὶ τουρκοκρατίας, «Μακεδονικὸ Ἡμερολόγιο», 1966, σ. 153-155.
- Τὰ σχολεῖα τῆς Βεροίας - Ναούσης κατὰ τὸ 1898, «Μακεδονικὸ Ἡμερολόγιο», 1963, σ. 139-142.
- Τὰ σχολεῖα τῆς Βεροίας μετὰ τὸ 1821, «Μακεδονικὸ Ἡμερολόγιο», 1962, σ. 103-106.
- ...σίον Χριστοδούλου, Ἱστορία τῆς Βεροίας, Βέροια 1960.

ΑΝΕΚΔΟΤΕΣ ΠΗΓΕΣ

«Κώδιξ υπ' αριθμ. 20, περιέχει: (I) 70 σελίδες αλληλογραφίας του Μητροπολίτου Βεροίας - Ναούσης Κωνσταντίνου, (II) Πρακτικά της 'Αντιπροσωπείας της 'Ελληνικής Κοινότητος...» (στά αρχεία της I. Μητροπόλεως Βεροίας).

«Μαθητολόγιον - βαθμολόγιον από 1879 - 1880 έως 1887 - 1888 της Δημοτικής Σχολής Βεροίας» ('Αρχεία Α' Λυκείου Βεροίας).

«Βαθμολόγιον έτών 1912, 1913, 1914» ('Αρχεία Α' Λυκείου Βεροίας).

«Βαθμολόγιον 'Ημιγυμνασίου 1908 - 1911» ('Αρχεία Α' Λυκείου Βεροίας).

«Πρακτικόν έτών σχ. 1905 - 1914. Έχει διαστάσεις 22X33 ύψος και φύλλα 73. ('Αρχεία Α' Λυκείου Βεροίας).

«Βιβλίον περιέχον την ύλην των κατ' έτος εν τη άστική σχολή διδασκομένων μαθημάτων. Έν Βεροία τη .. Ιουνίου 1889». Έχει διαστάσεις 20X13 ύψος και 102 φύλλα (διπλά). ('Αρχείο Α' Γυμνασίου Βεροίας).

«Πρακτικόν Έφορείας 2892 - 10.12.1911. Έχει διαστάσεις 29,5X19,5 ύψος και σελίδες 202. Είναι χαρτίων και στη ράχη δερμάτινο.

«Πρακτικόν Έφορείας 1892 - 10.12.1911. Έχει διαστάσεις 29,5X19,5 ύψος και φύλλα 142. ('Αρχεία της I. Μητροπόλεως Βεροίας).

«Πρακτικόν Δημογεροντίας 1911 - 1912». Έχει 300 σελίδες και διαστάσεις 42,5X29,5 ύψος. ('Αρχεία της I. Μητροπόλεως Βεροίας).

«Πρακτικόν της Έφορείας από 2.1.1912 έως 28.6.1923. Έχει 144 σελίδες και διαστάσεις 43X31 ύψος ('Αρχεία της I. Μητροπόλεως Βεροίας).

«Πρακτικόν της 'Αντιπροσωπείας της 'Ελληνικής Κοινότητος, Δημογεροντίας και Διευθυνούσης Έπιτροπής από 12.8.1898 έως 14.9.1924. Έχει διαστάσεις 23X35 ύψος και σελίδες 500 (αρχεία της I. Μητροπόλεως Βεροίας).

«Έφορείας Καθολικών 1911 - 1912 ('Αρχεία Αγίου 'Αντωνίου Βεροίας).

«Α και Β 'Ημερολόγιον Έφορείας 1911 - 1912 ('Αρχεία Αγίου 'Αντωνίου Βεροίας).

«Πρωτόκολλο 1892 - 1911» ('Αρχεία της I. Μητροπόλεως Βεροίας).

«Κώδικας 56ος. 'Αλληλογραφία Πατριαρχείου 1909 ('Αρχεία της I. Μητροπόλεως Βεροίας).

«Κώδικας Λογαριασμών της Μονής Προδρούμου Βεροίας (1825 - 1921) (αρχεία της I. Μητροπόλεως Βεροίας).

«Βαθμολόγια (1909 - 1915) Έρατικης Σχολής Τιμίου Προδρούμου ('Αρχεία της I. Μητροπόλεως Βεροίας).

«Αντά Έγγραφα έτήσιας διαχείρισης Έεράς Μονής Προδρούμου Βεροίας.

«Κώδικας 16ος Έπαρχιακής 'Αλληλογραφίας Μητροπολίτου Κοσμά Εύμορφου από Δρυϊνουπόλεως. Έν Βεροία τη 15 Μαΐου 1892» ('Αρχεία I. Μητροπόλεως Βεροίας).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος (τοῦ Βεροίας καὶ Ναούτης Παύλου)	Σελ. 9
Πρόλογος - Εἰσαγωγή	» 14
1. Τὸ Ἡμιγυμνάσιο	» 24
2. Ἀστική Σχολή	» 34
3. Οἱ ἔφοροι τῶν σχολείων τῆς Βεροίας	» 37
4. Ἔσοδα - Ἐξοδα τῶν Σχολείων	» 41
5. Παρθεναγωγεῖο καὶ Νηπιαγωγεῖο Βεροίας	» 42
6. Ἡ Ἱερατική Σχολή Τιμίου Προδρόμου Βεροίας	» 53
Ἐπίλογος	» 55
Παράρτημα	» 89
Πηγές καὶ βοηθήματα. Ἀνέκδοτες πηγές	» 89

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Εκτύπωση

Σ. ΛΑΣΚΑΡΙΔΗΣ - Σ. ΑΛΕΞΙΑΔΗΣ - Ε. ΔΡΙΓΚΑΣ

«ΦΩΤΟΤΥΠΩΤΙΚΗ»

Ανδρέου Γεωργίου 46 - Τηλ. 536.910 - Θεσ/νίκη

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

379

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας